

SUPER

11 / 2016



SuPer toivoo
aikalisää

Sote-lakiesitys-
lausunnoille

Virheiden
käsittelyä

EI SAA VÄLTELLÄ

Positiivinen
pedagogiikka

NOJAA LAPSEN
OMIIN VAHVUUKSIIN

Käytännön
työ näyttää

SOVELTUUKO
OPISKELIJA ALALLE

Nollatoleranssi
utopiaa

TYÖPAIKKAVÄKIVALLAN
RISKIT KARTOITETTAVA



OUTI UTRIAINEN
ON TUTKIMUSHOITAJA



marraskuu

3 Pääkirjoitus **4** Ajankohtaista **5** Puheenjohtajalta **6** Sote-lakiesityslausunnoille tarvitaan lisää aikaa **8** Valinnanvapaus vaatii työtä **10** 200 vakinaistettiin Kuopiossa **11** Iäkkään ravitsemushoidosta on hyötyä **12** Marraskuun lyhyet **13** Näin vastattiin, Lehtikatsaus **14** Lähi- ja perusruokaa: Vispipuuro **16** Anja Hämäläisen yövuoro **21** SORA-laki antaa tien opiskeluoikeuden peruuttamiseen **22** Ehdoton ei 0,4:lle **24** Virheistä ei saa vaieta **KANNESSA** **28** Outi Utriainen työskentelee tutkimushoitajana **30** Positiivinen pedagogiikka opettaa myötäintoa **34** Sirkka-Liisa Kivelän kolumni **35** Viisi faktaa ihmiskaupasta **36** Caress-hanke kehittää EU:n kotihoidon käytäntöjä **38** Japanin vanhustenhuolto vaikeuksissa **42** Hoitotyötä tehdään väkivallan varjossa **45** Tunnista osteoporoosi **46** Kolme superilaista ergonomiakorttikouluttajaa **48** Hyvä hoitaja on ystävällinen **49** Palasia sieltä täältä **50** Meidän juttu: Päivätanssit **52** Mitä kuntouttava työtoiminta tarjoaa **54** Edunvalvontavaltuutus ja hoitotahto **55** SuPerin uusi kalenteri on kotimainen **56** Edunvalvontayksikkö tiedottaa **58** Superristikko **59** Paras juttu **60** Mats Laurila, arjen sankari **64** Jäsenyksikön palvelukortti **65** Hanna Jokisen pakina **66** Työttömyyskassa tiedottaa **69** Superkulttuuria **70** Kuulumisia **74** Luonnossa **75** P.S. Helsingistä

SUPER

63. vuosikerta
Tilaushinta 56 €/vuosi
Aikakauslehtien Liiton jäsen

JULKAISIJA

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto
Ratamestarinkatu 12
00520 Helsinki
Fax 09 2727 9120

PÄÄTOIMITTAJA

Leena Lindroos 09 2727 9174

TAITTAVA TOIMITTAJA

Jukka Järvelä 09 2727 9178

TOIMITTAJAT

Elina Kujala, ma. 09 2727 9219
Minna Lyhty 09 2727 9176
Marjo Sajantola 09 2727 9173
Minna Seppä, ma. 09 2727 9193
Henriikka Hakkala perhevapaalla
Sonja Kähkönen perhevapaalla

VIERAILEVAT KIRJOITTAJAT

Silja Kiehelä, Antti Vanas

KANNEN KUVA

Outi Utraisen kuvasi Minna Lyhty

ULKOASU

Eyekraft Oy ja Jukka Järvelä

PAINOS

92 300

ILMOITUKSET

Katriina Alfa 09 2727 9298

OSOITTEENMUUTOKSET

Jäsenet: jäsenrekisteri 09 2727 9140
Tilatut: toimitus 09 2727 9298

KIRJAPAINO

 punamusta

ISSN 0784-6975



VÄLILLÄ HYVÄ EDELLÄ

Kun julkisuudessa puhutaan hoitoalasta, se on aina sitä suurta synkkyyttä. Tahdoin vain kertoa, ettei se ole aina näin! Minun työpaikkani on ihana ja lähdän joka aamu ilolla töihin!

Näin kirjoitti joulukuussa valmistuva lähihoitajaopiskelija Mats Laurila SuPer-lehdelle lähettämässään sähköpostissa syyskuussa. Kirje on pitkä ja huokuu hyvää mieltä. Mats kertoo avoimesti miten päätyi opiskelemaan lähihoitajaksi, miten oma suuntautumisa löytyi, miten työ – ja vaimo. Kun Mats vielä kirjoittaa pariskunnan muuttaneen Uudeltamaalta Vöyrille Pohjanmaalle ja elävänsä siellä unelmaansa, piti hän hänet tavata.

Kerromme myös positiivisesta pedagogikasta. Se on malli, jossa keskitytään vahvistamaan myönteisten tunteiden vaikutusta lasten ja nuorten kasvatuksessa. Aiheesta väitöstutkimusta tekevä Kaisa Vuorinen sanoo, että päiväkodeissa ja kouluissa työskentelevien ammattilaisten tulisi auttaa lapsia huomaamaan onnistumiset, niin omat kuin toistenkin. Aikaa ei niinkään kannata käyttää heikkouksien parantamiseen vaan vahvuuksien tunnistamiseen ja rohkaisuun. Sitä kautta lapset uskaltavat tarttua uusiin haasteisiin, tunteidoidot kasvavat ja elämää kannatteleva onnellisuuden tunne lisääntyy.

Jokaisessa työyhteisössä tehdään virheitä, vaikka niitä miten tarkasti yritetään välttää. Silloin kun virheet kiistetään tai niistä vaietaan, työyhteisö kääntyy sisäänpäin ja vuorovaikutus halvaantuu. Kristiina Niemi-Kaijan tutkimuksessa korostuu se, että toimivassa työyhteisössä virheet nostetaan pöydälle, ne käsitellään ja niiden avulla voidaan kehittää toimintaa. Tämä vaatii luottamusta ja avoimuutta. Hyväksi esimerkiksi on valikoitunut Uuraisten vanhuspalvelut. Siellä hierarkiat ovat matalat ja keskustelukuluttuuri toimii.

Näiden esimerkkien myötä hyvää alkavaa marraskuuta. ■



leena.lindroos@superliitto.fi

Kalenteri

MARRASKUU

- 3.–4.11. SuPer-Opojen asiantuntijapäivät, Helsinki, SuPer
- 5.11. Tehoa paikalliseen vaikuttamiseen, Jyväskylä, SuPer
- 9.11. Vaihda vapaalle, Helsinki, SuPer
- 11.11. Nenäpäivä
- 13.11. Isänpäivä
- 15.11. Tehoa paikalliseen vaikuttamiseen, Jyväskylä, SuPer
- 16.–17.11. Erikoissairaanhoidon koulutuspäivät, Tampere, SuPer
- 22.11. Yhdysjäsen on ykkönen – jatkot, Helsinki, SuPer
- 29.–30.11. Aktiivinen ammattiosasto II, Helsinki, SuPer

JOULUKUU

- 2.–6.12. Naisten Joulumessut, Helsinki
- 3.–29.12. Joulunäyttely, Espoo
- 4.–11.12. We Jazz 2016, Helsinki
- 6.12. Itsenäisyyspäivä
- 7.12. Lasten ensiapu ja hätätilanteet, Porvoo
- 7.12. Oopperan teetanssit, Helsinki



INGIMAGE

Vanhustenhoidon todellinen mitoitus on 0,1



Hallituksen kaavailut 0,4:n hoitajamitoituksesta tarkoittavat itse asiassa 0,1:n mitoitusta.

–Tulisi puhua paikalla olevien mitoituksesta, sillä se antaa todellisen kuvan, SuPerin puheenjohtaja Silja Paavola sanoo.

– 0,4:n henkilöstömitoituksella todellinen mitoitus on noin 0,1 hoitotyöntekijää vuoroa kohti.

Mitoitukseen lasketaan hoitajat koko vuorokauden ajalta kaikissa vuoroissa ja myös vapaalla olevat hoitajat.

SuPer on vaatinut vanhuspalvelulakiin kirjausta hyvästä mitoituksesta, jossa on huomioitava myös asiakkaan hoidon tarve.

Pelkät suositukset eivät ole riittäneet ja niitä on helppo muuttaa, jos säästö-paineet käyvät koviksi.

Kun puhutaan kansalaisten perusoikeuksien toteutumisesta ja turvallisuudesta, niiden tulisi olla varmemmalta pohjalla kuin vain suositusten varassa. Hallituksen tehtävä on päätöksillään turvata kansalaisten turvallisuus ja perusoikeudet.

Nykyinen vähimmäismitoitus 0,5 on liian pieni, eikä sillä pystytä turvaamaan hyvää hoitoa. Vanhukset ovat aikaisempaa huonokuntoisempia ympärivuorokautisessa hoidossa. Myös kotihoidossa on asiakkaita, joiden kunto vaatisi laitoshoidoa.

Mitoituksen pudottaminen 0,4:n tasolle tarkoittaisi käytännössä, että hallitus sallisi työnantajien jättävän vanhukset heitteille. Näin pienellä mitoituksella ei voida täyttää vanhuspalvelulain vaatimuksia palvelujen laadusta. Voidaan tarjota ruoka ja vuodepaikka, ei muuta.

– Jos hallitus haluaa linjata, että vanhukset eivät muuta ansaitse, voidaan unohtaa puheet sivistysvaltiosta, Paavola sanoo.

Yksin työvuorossa oleminen on turvallisuusriski sekä asiakkaalle että hoitajalle. Työsuojelumääräykset eivät tällöin toteudu. Vanhustenhoitoon kuuluvat olennaisena osana erilaiset nostot, joissa tarvitaan usein työparia.

Kun hoitajia on liian vähän, vaaratilanteiden määrä kasvaa, eikä niiden ennaltaehkäisemiseen tai selvittämiseen ole mahdollisuuksia. ■

NYT ON AIKA

- ▶ Tutustua uusiin jäsenetuihin liiton verkkosivuilla.
- ▶ Ilmoittautua SuPerin Opintopäiville 14.–15.2.2017.
- ▶ Tarkistaa ja päivittää omat jäsentiedot jäsensivuilla, kuten sähköposti ja puhelinnumero.
- ▶ Ilmoittaa, jos jää eläkkeelle.
- ▶ Muistaa ilmoittaa mahdollisista Kelan piiriin kuuluvista etuuksista: äitiysloma, kotihoidontuki, sairausloma.
- ▶ Tarkistaa palkkalaskelmasta, onko jäsenmaksut peritty palkasta.
- ▶ Ilmoittaa, jos olet jatkanut tai jatkamassa opiskelujasi.
- ▶ Huomioida tuoksuyliherkät kanssaihmiset. Tuoksuton viikko-kampanja jatkuu 13.11. saakka.

Ammattitaito opitaan

kunhan vain on ohjaajia, joilla on aikaa

Monesta saattaa tuntua ärsyttävältä, kun useaan kertaan vuodessa kirjoitan ammattitaidosta ja ammatti-identiteetistä. Se on kuitenkin kaiken työmme perusta ja olemassaolomme oikeutus. Koulutuksemme on laadukasta ja sisällöltään hyvää. Miksi sitten pauhaan siitä niin paljon?

Taustalla on se 190 miljoonan euron säästö, jonka tämä hallitus meille lykkäsi. Toisen asteen koulutuksista lähihoitajatutkintoja on eniten, ja siksi säästötavoite osuu kipeimmin meihin. Säästö tulee oletettavasti tarkoittamaan koulussa olevien opiskelijoiden teoria-tuntien vähentämistä, jolloin työssäoppimisjaksolle tullaan entistä vihreämpänä. Työpaikkaohjaajalle jää silloin suuri opetusvastuu.

Sanon todellakin opetus, sillä sitä hän se on, ja sitä tulee olemaan entistä enemmän. Juuri siksi on viimeistään nyt pidettävä huoli siitä, että ohjaamiselle ja opettamiselle jää aikaa. Normaalihan on, että jos työpaikalla on opiskelija ja joku työntekijä on poissa, sijaista ei oteta. Toisaalta annetaan lisäpotilaita, asiakkaita tai muita lisätöitä sillä verukkeella, että paikallahan on opiskelija. Vaikka tämä on muodostu-

nut käytännöksi, nyt sille on pistettävä stoppi.

Nyt sitten toteatte, että helpommin sanottu kuin tehty. Tiedän tämän ongelman, mutta nyt jos koskaan on superilaisten puhallettava yhteen hiileen. Opiskelijalla on oikeus saada opetusta ja ohjausta. Hänellä on oikeus olla epävarma ja jopa tehdä virheitä. Tässä on jutun ydin: ohjaaja, joko henkilökohtainen tai työvuoroon nimetty, on vastuussa opiskelijan tekemistä virheistä. Älä siis suostu siihen, että et saa tarpeeksi aikaa ohjaukseen ja toimintojen tarkistukseen varmistaaksesi, että mitään vaarallista ja ikävää ei tapahdu. Selkeät vastuut varmistavat myös opiskelijan oikeusturvan.

Hyviä ja osaavia lähihoitajia tarvitaan, jotta taataan laadukas potilas- ja asiakasturva. Tällä kaikella on pitkät seuraamukset muutenkin. Meidän palkkauksemme perustuu työn vaativuuteen. Näin tulee olemaan tulevaisuudessakin. Jos koulutustaso laskee, tehtävät eivät voi olla yhtä vaativia, joten muutoksen vaikutus palkkaan on suuri. Tällä taas on merkitystä sille, ketkä haluavat opiskella alaa. Eli kun arvostamme omaa työtämme, haluamme, että sitä jatkaa yhtä ammattitaitoinen ja saman ammatti-identiteetin omaava superilainen kuin itse olemme.

Pidetään kaikesta huolimatta lippu korkealla, sillä meidän työmme ansiosta meillä on laadukas hoito, hoiva ja kasvatusta vauvasta vaariin. ■

Terveisin

Silja



**ÄLÄ SIIS SUOSTU SIIHEN, ETTÄ ET SAA
TARPEEKSI AIKAA OHJAUKSEEN JA
TOIMINTOJEN TARKISTUKSEEN.**

SuPer sote-uudistuksesta: Tavoitteet hukattu

TEKSTI MINNA SEPPÄ

SuPer katsoo, että lausunnolla oleva sote- ja maakuntauudistuksen lakiesityspaketti tarvitsee aikalisän ja isompia panostuksia ennaltaehkäisevään työhön.

SuPer kritisoi sote- ja maakuntauudistukseen liittyvästä lakiesityspaketista antamassaan lausunnossa niin uudistusta prosessina kuin sen sisältöäkin.

– Valmistelu etenee väärässä järjestyksessä, sillä palveluiden järjestämiseen ei voida perustellusti ottaa kantaa ennen marraskuuta, jolloin valinnanvapautta koskevat lakiesitykset valmistuvat. Järjestämislakiesityksen käsittely tulisikin pysäyttää, SuPerin puheenjohtaja Silja Paavola toteaa.

Hänen mukaan sote-uudistus heikentää sote-henkilöstön työsuhteiden ehtoja, jos se toteutuu lakiesityksessä linjatun kaltaisena.

– Kun lain valmistelua jatketaan, on tärkeää, että henkilöstön osallistuminen sote-uudistusta valmisteleviin työryhmiin turvataan lainsäädännöllisesti. Työryhmissä ratkaistaan tulevan työn sisältö ja työpaikat.

– Jäsenemme tekevät valtavan hyvää työtä, jolla on suuri arvo niin potilaiden tai asiakkaiden kuin yhteiskunnankin näkökulmasta. Superilaisten hoidettavat todella tarvitsevat heidän ammattitaitoaan. Hyvä perushoito ja -hoiva säästää myös rahaa.

LÄPINÄKYVYYS KATOAA

Sote-uudistuksen tavoitteisiin kuuluu väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen sekä yhdenvertaisten palvelujen takaaminen koko maahan. SuPerin näkemyksen mukaan esitetty malli ei tue tavoitteita.

– Alkuperäisistä tavoitteista ei ole

Alustava valinnanvapausmalli sekava

Silja Paavola pitää julkistettua alustavaa valinnanvapausmallia sekavana.

– Omatiimi muistuttaa tanskalaista perhelääkäri vastaanottoa, jossa lääkärin ja sairaanhoitajan lisäksi työskentelee sosiaalialan osaajia. Mallin heikkous on se, että vahvuuteen ei kuulu lähihoitajia.

Heitä kuitenkin tarvitaan toteuttamaan perushoitoa ja sitouttamaan potilaita hoitoon.

– Mallissa ei ole myöskään määriteltä, mitä ovat asiakassetelillä kotiin annettavat palvelut. Ne tulee määrittellä, samoin se, kenellä on ammatillinen pätevyys palvelujen antamiseen.

jäljellä kuin rahasäkki. Perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon saumatonta yhteistyötä ei edes yritetä turvata, joten ei tällä terveyseroja kavenneta.

Lakiesityksessä maakunnalle asetetaan sosiaali- ja terveyspalveluiden yhtiöittämisvelvoite, jos palvelut kuuluvat laajan valinnanvapauden piiriin tai jos markkinoilla vallitsee kilpailutilanne. Liitto näkee yhtiöittämisvelvoitteen vähentävän työntekijöitä, heikentävän heidän asemaansa ja mahdollistavan sote-varojen kanavoinnin osakkeenomistajien voittoihin.

– Kun yhtiöitetään, toiminnan läpinäkyvyys katoaa. Emme enää näe, mitä rahoillamme tehdään.

RAHAA LAPSILLE JA VANHUKSILLE

SuPerin kehittämisjohtaja Jussi Salo nostaa lakiesityspaketin keskeiseksi epäkohdaksi sen rahoituslinjaukset.

– Rahamme riittävät tulevaisuuden sote-palveluihin vain, mikäli yhteisestä potista ohjataan riittävä osuus ennaltaehkäisevään työhön, eli kustannustasoltaan edullisiin sosiaalihuollon palveluihin. Ongelmana on, että lakiesitys ei kannusta maakuntia tähän, Salo sanoo.

– Rahoitusmalli on rakennettu kattamaan terveydenhuollon menot, ja muusta viis. Tällä tavalla verovarot eivät ri-

tä kaikkiin välttämättömiin palveluihin.

Ennaltaehkäisevä työ tarkoittaa esimerkiksi panostuksia lapsiperheiden kotipalveluun ja erityislasten tukeen varhaiskasvatuksessa sekä koulussa. Vanhuksille taas on järjestettävä hyvä hoito kotiin, jotta heidän ei tarvitse turvautua erikoissairaanhoidon.

Terveydenhuoltopainotus näkyy muun muassa esitetyssä maakuntien rahoitusmallissa, jossa terveydenhuollon painokerroin on 58 prosenttia, kun vanhustenhuollon painokerroin on vain 22 prosenttia ja sosiaalihuollon 20 prosenttia. Maakunnilla on lisäksi vapaus käyttää rahat haluamallaan tavalla, ja suuri pelko onkin Salon mukaan nyt se, että rahat eivät tule esimerkiksi vanhuspalveluissa riittämään.

– Malli houkuttelee osaoptimointiin: miksi kunnan kannattaisi antaa oireilevalle lapselle henkilökohtainen avustaja, kun hänet voidaan ohjata maakunnan kustantamaan psykiatriseen hoitoon.

PALVELUT VIIDELLE KUNTAYHTYMÄLLE

Salon mukaan tulevat maakunnat selviävät tehtävistään paremmin, jos sote-palvelut siirretään niiden vastuulta pois. SuPer esittääkin sote-palveluiden järjestäjäksi viittä suurta, verotusoikeudella varustettua kuntayhtymää. Ratkaisul-

la olisi mahdollista toteuttaa perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen ja erikoissairaanhoidon integraatio, säilyttää toimivat palveluketjut sekä tehostaa ennaltaehkäisevää työtä.

– Suomessa on isoja sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymiä, kuten Kainuu ja Eksote, joiden tarjoamat palvelut ovat sekä kustannustehokkaita että vaikuttavia. Lisäksi vuodenvaihteessa aloittaa toimintansa neljä suurta kuntayhtymää, jotka ottavat vastuun maakuntansa sote-palveluista. Niiden kehittämät toimintatavat kannattaisi monistaa.

Mikäli maakuntamallilla edetään, lakiesitykseen sisältyvää maakunnan palvelulaitosta tulisi hyödyntää niin, että mahdollisimman paljon palveluista säilyy palvelulaitoksen vastuulla, mikä estää palveluketjujen pirstoutumisen.

– Maakunnan palvelulupauksella taas ei valitettavasti ole merkitystä, sillä se ei ole juridisesti sitova.

Lakiesityspakettiin kuuluvan sosiaali-

li- ja terveydenhuollon järjestämislain osalta SuPer katsoo lausunnossaan esitetyn monituottajamallin jakavan helposti markkinat niin, että yritykset hoitavat kaupunkialueet ja niin sanotut helpot potilaat, kun taas julkiselle sektorille jäävät ne maantieteelliset alueet, joilla ei ole edellytyksiä yritystoiminnalle.

Liitto näkee järkevänä sen, että maakunnat sopivat oikeudellisesti sitovalla tavalla sote-palveluita koskevasta työnjaostaan, ja että valtion ohjausta sosiaali- ja terveyspalveluissa vahvistetaan. Sen sijaan järjestämis- ja tuottamisvastuun erottamista toisistaan maakunnan sisällä SuPer ei pidä tarpeellisena, sillä palveluiden tuotannon ohjautuminen maakunnan omalle palvelulaitokselle ehkäisisi palveluketjujen pirstoutumista.

Voimaanpanolakiesityksen osalta SuPer kommentoi muun muassa sote-uudistuksesta johtuvien henkilöstösiirtojen toteutusperiaatteita ja korostaa palveluyhtiöihin siirtyvien henkilöiden lisäeläketurvan suojaamisen tärkeyttä. ►



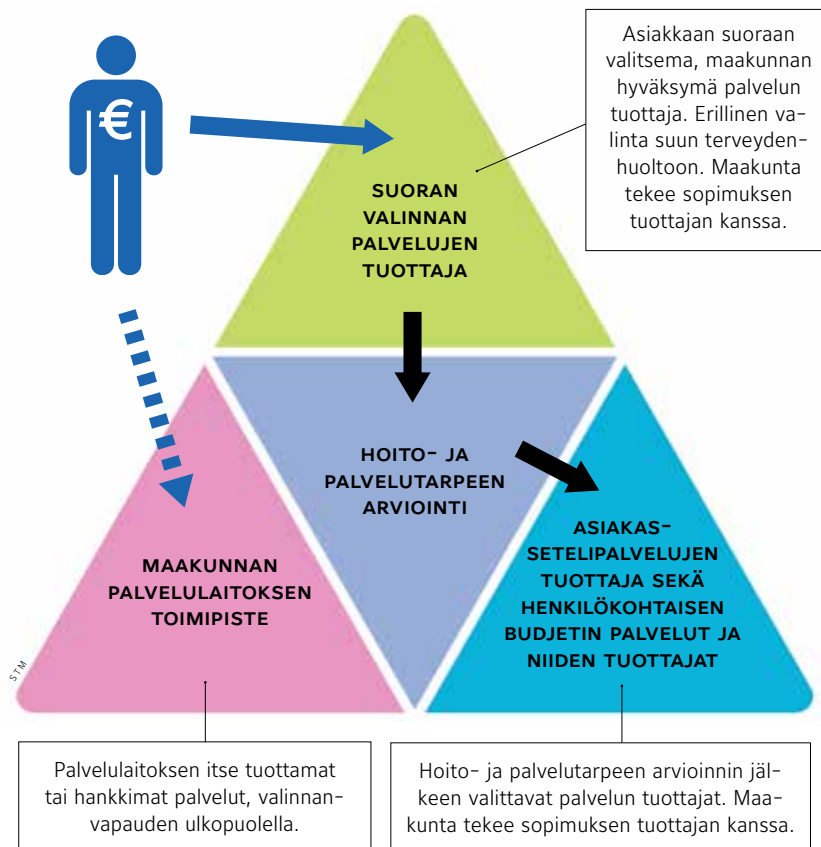
Lähes puolet lääkäreistä on voinut lyhentää potilaan elämää

Lääkäreistä 40 prosenttia kertoo joskus lievittäneensä potilaan kärsimystä tietoisena siitä, että se saattaa lyhentää potilaan elämää. Heistä 87 prosenttia koki toimineensa aina oikein. Kuolinavulle ei ole vakiintunutta, yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Kuolinapua voi olla hoito-toimenpiteen tekeminen tai hoidosta pidättäytyminen tai potilaan neuvominen ja välineen antaminen elämän päättämistä varten. Lääkärin kuolinapua koskevaan kyselyyn vastasi 3 100 työikäistä lääkäriä. Kyselyn toteuttivat Lääkäriliitto, Duodecim ja Hyvä kuolema -yhteisvastaushanke.

Sote-palvelujen kuluttajasuojaa laajennettava

Kuluttajaliitto vaatii, että valinnanvapauden piiriin tuleviin sote-palveluihin sovelletaan kuluttajasuojan periaatteita riippumatta siitä, tuottaako palvelut julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin palveluntuottaja. Nykyisin asiakkaan asema ja oikeudet riippuvat siitä, tuotetaanko palvelut yksityisellä, julkisella vai kolmannella sektorilla. Sote-uudistus antaa hyvän mahdollisuuden saattaa yksityisten palveluiden kuluttajasuoja sekä julkisten palveluiden asiakkaansuoja samalle tasolle. Yksi keino parantaa asiakkaan oikeussuojaa on säätää henkilöön kohdistuvista palveluista sote-lainsäädännössä.

Alustava valinnanvapausmalli



Monta askelta maaliin

Toimiva valinnanvapaus vaatii vielä paljon työtä

TEKSTI MINNA SEPPÄ

Jotta suunniteltu valinnanvapauden laajentaminen palvelisi tarkoitustaan, tarvitaan paljon: toimiva ohjausjärjestelmä, kustannusten nousua hillitsevät rahoitusmallit ja tietoa, johon asiakas voi perustaa valintansa. Riittävän suuret toimintayksiköt mahdollistavat asiakasta palvelevan integraation.

Terveystaloustieteen professori Pekka Rissanen Tampereen yliopistosta toteaa, että sote-uudistuksessa on kaksi terveystaloustieteilijän näkökulmasta keskeistä asiaa: ensimmäinen niistä liittyy alustavan valinnanvapausmallin keskiössä olevaan palveluntuottajaan.

– Omatiiimin osaaminen ei saa olla liian suppea, Rissanen sanoo.

Hän perustaa väitteensä Tampereen yliopiston ja THL:n vuosina 2014–2016 toteuttamaan Valint-tutkimushankkeeseen, jossa haettiin perusterveydenhuoltoon toimintamallia, joka yhdistää valinnanvapauden asiakaslähtöiseen perustason palveluiden integraation. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaiset vastasivat hankkeen kyselyissä siihen, mitkä tekijät edistävät erityisesti vanhuksia ja pitkäaikaissairaita palvelevaa integraatiota.

– Tärkeimmäksi tekijäksi nähtiin riittävän suuret, moniammatillisen yhteistyön mahdollistavat toimintayksi-

köt, joissa lääkärin ja hoitajien lisäksi työskentelee myös mielenterveys- ja päihde- sekä sosiaalityön osaajia.

Rissanen mukaan organisaatioiden riittävä osaamis pääoma pitää varmistaa myös palveluntuottajille asetettavissa akkreditointikriteereissä.

PERUSPALVELUT MÄÄRITELTÄVÄ

Sote-uudistuksen onnistumisen kannalta ratkaisevaa on myös se, millä perusteilla maakunta maksaa korvausta alueellaan toimiville sote-palveluiden tuottajille. Vaihtoehtoina ovat suoriteperustaisuus, jossa tuottajalle maksetaan sen tekemistä toimenpiteistä, tai

Sote on ennen muuta poliittinen prosessi

Valinnanvapaus ei ole hirveän iso asia muualla päin maailmaa, joten sitä ei ole kovin paljon tutkittukaan, tutkimusprofessori Ilmo Keskimäki Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta, THL, toteaa.

– Esimerkiksi monissa vakuutus pohjaisissa terveydenhuoltojärjestelmissä valinnanvapaus on rakenteessa: potilas voi käyttää valitsemaansa tai vakuutusyhtiön osoittamaa palveluntuottajaa, Keskimäki sanoo.

Valinnanvapaudesta on käyty poliittista keskustelua Ruotsissa. Tukholmassa on havaittu, että yksityiset terveysasemat hakeutuvat keskimääräistä vauraammille alueille.

– Valinnanvapauteen kriittisesti suhtautuvat ovat tulkinneet tämän niin, että valinnanvapaus lisää palvelujen tarjonnan epätasapainoa. Sikäläinen kilpailuvirasto ja valtiontalouden tarkastusvirasto vastaava Riksrevisionen ovat eri mieltä siitä, kuinka merkittävästä ilmiöstä on kyse, Keskimäki sanoo.

Sote-uudistuksen valinnanvapausmallista ei ole vielä lopullista ehdotusta.

– Kovin laajaa valinnanvapautta ja tiukkaa budjettikuria on vaikea sovittaa yhteen. Virkamiestyöryhmän äskettäin esittämässä mallissa ehdotetaan aiempien laseiden valinnanvapauslinjauksien rajoittamista.

Keskimäki näkee sote-uudistuksen politisoitumisen ongelmaksi.

– Palvelujärjestelmän kehittämistä ei perustella sosiaali- ja terveystieteillä tavoitteilla, vaan valtion säästötarpeella, moni-

tuottajamallilla ja maakuntauudistuksella. Myös aikataulu rakentuu poliittisen prosessin ehtoilla. Parempi olisi, jos uudistus tehtäisiin yhteisymmärryksessä useamman hallituskauden aikana.

Terveyserojen kaventaminen kuuluu sote-uudistuksen tavoitteisiin. Koko väestön terveydentila on Suomessa kehittynyt myönteisesti, mutta väestöryhmien väliset terveyserot ovat kasvaneet: alimmissa tuloluokissa sairastavuus on vähentynyt vähemmän kuin ylemmissä tuloluokissa. Duunari-ikäisillä kuolee keskimäärin 7–8 vuotta aiemmin kuin ylempi toimihenkilöillä.

– Terveyseroja voidaan harvoin poistaa vain terveystieteillä, vaan tarvitaan myös yhteiskunta- ja terveystieteellisiä keinoja. Terveystieteillä voidaan kuitenkin lievittää terveyserojen seurauksia ja ehkäistä niiden kasvua. Siksi kaikille on sosiaalistasemastaan riippumatta turvattava mahdollisuus käyttää terveystieteellisiä keinoja.

– Suomalaisen palvelujärjestelmän epätasapaino on korjattava ja ohjattava resursseja perusterveydenhuoltoon. Tarvitaan lisää kokonaisohjausta.

Keskimäki ei usko sote-uudistuksen korjaavan tilannetta pikaisesti. Hyvä esimerkki on työterveyshuolto, johon ei aina-kaan uudistuksen alkuvaiheissa kosketa.

– Työterveyspalvelut sitovat aika paljon terveydenhuollon henkilöstöä keskimääräistä terveemmän ja parempiosaisen väestön hoitoon, mikä ei ole tehokasta voimavarojen käyttöä.

kapitaatio, jossa tuottajakorvauksen perustana on hoidettu väestömäärä.

– Virkamiesvalmistelussa on lähtökohtaisesti esitetty painotettua kapitaatiota, eli sitä, että tuottajakorvaukseen vaikuttaisi myös hoidetun väestön ikärakenne, sairastavuus ja maantieteellinen sijainti. Oikeudenmukaisen kapitaatiomallin rakentamista vaikeuttaa muun muassa se, että työterveyshuolto hoitaa eri alueilla eri määrän väestön tautitaakasta.

Rissasen mukaan kapitaatio kannustaa tuottajia ennaltaehkäisevään työhön. Toisaalta se houkuttelee ohjaamaan paljon kustannuksia aiheuttavat potilaat erikoissairaanhoidon.

– Kustannusten hillitsemiseksi on laadittava selkeät periaatteet siitä, mitkä asiat kuuluvat peruspalveluihin, mitkä erikoissairaanhoidon. Lisäksi tarvitaan yhteiskunnan valvontaa.

VAIKUTTAMATTOMAT HOIDOT POIS

Valinnanvapaus voi Rissasen mukaan

ALUSTAVA LOKAKUUSSA JULKISTETTU VALINNANVAPAUSESITYS

- Uudet maakunnat aloittavat toimintansa 1.1.2019, jolloin alkaisi valinnanvapauden laajentamisen 1. vaihe: asiakas valitsee perustason palveluiden tuottajan, omatiimin, joka tarjoaa sosiaali- ja terveyspalvelujen neuvontaa sekä vastaanottopalveluita, kuten hoitaa sairauksia ja terveysongelmia sekä antaa sosiaalihuollon, sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen neuvontaa.
- Asiakas voi valita myös suun terveydenhuollon palveluntuottajan. Jos tarvitaan harvinaisempia tai laajemmin yhteen sovitettuja palveluita, tehdään palvelutarpeen arviointi maakunnan palvelulaitoksessa. Säännöllisiin kotiin annettaviin palveluihin luodaan asiakasseteli.
- Vuonna 2021 valinnanvapauden palveluvalikoima laajenisi. Tällöin voitaisiin perustaa laajan palveluvalikoiman sosiaali- ja terveyskeskuksia, ja sote-omatiimituottajat voisivat tehdä palvelutarpeen arviointia laissa säädettyissä rajoissa.

harkitsemattomasti toteutettuna merkitä sitä, että tavoiteltuja 3,3 miljardin säästöjä ei saavuteta.

– Kun kustannuksia suitsitaan, pitää muun muassa luopua potilaille hyödyttömistä erikoissairaanhoidollisista toimenpiteistä, kuten vuosittain tehdyistä paristakymmenestä tuhannesta polven nivelkierukkaleikkauksesta. Niistä suu-

ri osa on turhia, sillä niiden vaikuttavuus on tutkimuksissa todistettu nolllaksi. Myös olkapään kiertäjäkalvosimien kirurgisen hoidon vaikuttavuus on huono.

– Jos rönkyjä karsitaan ja palvelujen tuottavuutta parannetaan, verovarot riittävät tarkoitukseensa: varmistamaan kaikille tulotasosta riippumatta sama oikeus hoitoihin. ■

Laatutiedon keruulla kiire

Jotta potilas tai asiakas voisi valita, hänellä on oltava tietoa, johon perustaa valintansa.

Tietoa on Suomessa saatavilla vain vähän, ja asiaa koskevassa keskustelussa haikaillaankin usein Ruotsin tautikohtaisten laatutietorekistereiden perään.

Tutkimusprofessori Unto Häkkinen THL:lta sanoo, että naapurin järjestelmä on hyvä, mutta kallis: valtio maksaa Ruotsissa yliopistoille jopa 20 miljoonaa euroa vuodessa rekistereiden ylläpidosta.

Häkkinen tuntee aihealueen haasteet, sillä hän vetää THL:n laatutietoa tuottavaa Perfect-hanketta, jossa seurataan erikoissairaanhoidon hoitoketjuihin sisältyvien palvelujen vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta esimerkiksi sydän- ja aivoinfarkteja sekä lonkkamurtumia koskien.

Hanke kerää tietoa muun muassa potilaiden kuolleisuudesta, siitä, joutuvatko he vaivan takia uudelleen sairaalaan, kuinka nopeasti kotiutuminen onnistuu ja kuinka paljon potilaan hoitoon käytetään resursseja.

– Perfect palvelee pian myös perusterveydenhuoltoa, sillä sen indikaattorit uudistuvat sitä mukaa, kun perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustiedot kattavat kaikki koti-palvelut: tietoa ryhdytään keräämään myös siitä, miten erikoissairaanhoidosta kotiutuneet pärjäävät sairaalajakson jälkeen. Myös vaikuttavuustiedon raportointisykliä on tarkoitus nopeuttaa.

Valinnanvapauden laajentuessa sote-uudistuksessa eivät Perfect-hankkeen tiedot riitä, sillä ne koskevat lähinnä kiireellistä hoitoa, jossa valinnanvapaudella ei ole merkitystä. Häkkinen pitääkin tärkeänä, että kansalaisille suunnatun, hoidon laatua koskevan vertailutiedon tuottaminen priorisoidaan poliittisesti, ja annetaan asiantuntijoille siihen toimeksianto.

– Työhön tulee ryhtyä nopeasti: Tiedon keruun kriteerit on määriteltävä, ja ratkaistava, miten kliininen tieto poimitaan potilastietojärjestelmistä. Erityisesti harvinaisemmissa sairauksissa tietoa on kerättävä useilta vuosilta. Lisäksi potilasrakenne on vakioitava vertailukelpoiseksi.

– Rahoitus sairaalahoidon laatutiedon keräämiseen järjestyy koordinoimalla uudelleen varat, joita sairaalat käyttävät laaturekistereihinsä.

Maallikonkin ymmärtämiksi hoidon laadun mittareiksi on ehdotettu jonotusaikoja ja palvelun sisältöä kuvaavia tietoja. Häkkinen korostaa sairaalasta kotiutumisen nopeutta ja kotona selviytymistä, sekä yleisemminkin toimintakyvyn parantumista ja ylläpitoa, komplikaatioiden ja infektioiden määriä, mutta myös potilaiden itse raportoimaa terveydentilaa.

– Laatutietoa tulisi kerätä myös perusterveydenhuollon tärkeimmistä potilasryhmistä, kuten diabeteksesta ja muistisairaudesta. Laatumittareiden laskemista edellyttävän tiedon toimittaminen tulisi myös tehdä palveluntuottajille lakisäätöineksi.

Kuopion yliopistollinen sairaala vakinaistaa yli 200 työntekijää

TEKSTI MINNA LYHTY

SuPerin edunvalvonta selvitti KYSin määräaikaisten työntekijöiden työsuhteiden ketjuttamisen laillisuutta. Selvittely tuotti tulosta. Useat pitkäaikaisessa määräaikaisessa työsuhteessa olevat työntekijät vakinaistetaan.

– Määräaikaisten työntekijöiden suuri määrä KYSissä on ollut ongelma jo vuosia. Olemme tuoneet sen jatkuvasti esiin. On erittäin hieno asia, että viimein vakinaistetaan näin monta työntekijää, KYSin superilainen päälähtömuusikko Kaija Rätty ilmoittaa.

KYSissä on tällä hetkellä noin 3 300 vakituista työntekijää, joiden poissaoloja paikkaa noin 1 000 määräaikaista työntekijää. Rätty kertoo, että ammattiliitot ovat yhdessä tehneet työtä, jotta määräaikaisten työntekijöiden määrä saataisiin pienemmäksi.

Toiveena on ollut, että yli kolme vuotta määräaikaisissa työsuhteissa olleet työntekijät vakinaistetaan.

– Olen tyytyväinen, että nyt saadaan



kerralla useamman työntekijän asiat kuntoon. Lähi- ja perushoitajia vakinaistetaan muun muassa ensihoitoon, teholliselle ja hengityshalvauksin. Toisaalta olen pettynyt siihen, ettei osastohoitoon vakinaisteta juuri lainkaan lähi-

ja perushoitajia. Perushoito on olennainen osa kokonaisuhoitoa ja kivijalka lääkehoidolle ja kuntoutumiselle.

SuPerin lakimies Karoliina Huuskonen uskoo, että vakinaistamis päätöstä vauhditti SuPerin nostama kanne käräjäoikeuteen. Kanne koski superilaisen hoitajan työsuhteiden jatkuvaa ketjuttamista ilman työsuhtesopimuksella säädettyä perusteltua syytä. Liiton tavoitteena on saada muutettua määräaikaiset työsuhteet toistaiseksi voimassaoleviksi, jos näyttää siltä, että vakinaistamiselle on perusteet.

– Usein näitä saadaan sovittua, mutta on selvää, ettei aina. Jos tarve vaatii, riitelemme näistä oikeudessa asti.

Huuskonen on tyytyväinen Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin hallituksen lokakuussa tekemään vakinaistamis päätökseen.

– Monen elämästä poistuu vuosia jatkunut epävarmuus. Kun ei tiedä tulevasta toimeentulosta ja työsuhteen jatkumisesta, se vaikuttaa koko elämään. ■

MILLOIN TYÖSUHTEITA SAA KETJUTTA?

SuPer puuttuu jatkuvasti tilanteisiin, joissa työsuhteita ketjutetaan laittomasti. Tapaukset on käsiteltävä yksitellen.

– Ei ole kaavamaista mallia siitä, että tietty määräaikaisten sopimusten lukumäärä tai niiden kesto oikeuttaisi vaatimaan työsuhteen vakinaistamista. Määräaikaiselle työsuhteelle pitää olla pätevä peruste. Jos yksikin määräaikainen työsuhteellinen on vailla perustetta, se tekee työsuhteesta toistaiseksi voimassa olevan, SuPerin lakimies Karoliina Huuskonen kertoo.

Vaikka määräaikaisille työsuhteille olisikin lainmukaiset perusteet, ketjuttaminen ei ole välttämättä laillista.

– Kokonaisuus saattaa osoittaa, että työnantajalla on jatkuva työvoiman tarve. Siinä tapauksessa määräaikainen työsuhteellinen on muutettava toistaiseksi voimassaolevaksi. Työnantaja ei voi käyttää määräaikaisia työntekijöitä jatkuvasti työvoimareservinä omien tarpeidensa tyydyttämiseksi.

Huuskonen mukaan osa työnantajista perustelee työsuhteiden ketjuttamista sote-uudistuksella.

– Jos organisaatiomuutosta käytetään perusteena, pitää olla tiedossa, että muutoksella voi olla vaikutusta henkilöstömäärään. Sote-uudistusta ei voi käyttää määräaikaisten työsuhteiden perusteena loputtomasti.



INGIMAGE

Yksilöllinen ravitsemushoito toimii kotihoidossa

Yksilöllinen ravitsemushoito paransi iäkkäiden kotihoidon asiakkaiden ravitsemustilaa merkittävästi, havaittiin hiljattain julkaistussa Itä-Suomen yliopiston tutkimuksessa.

Ravitsemushoitotutkimus kesti kuusi kuukautta.

Tutkimuksen loppuvaiheessa joka toinen ravitsemushoitoa saaneista oli hyvässä ravitsemustilassa, kun vielä tutkimuksen alkaessa osuus oli vain yksi kymmenestä.

Tutkijat tähdentävät, että ravitsemustilan arviointi ja ravitsemusohjaus ovat tärkeä osa kotihoidon asiakkaiden hoitoa.

Ravitsemusongelmien tunnistamisessa ovat avainasemassa ne henkilöt, jotka muutoinkin vastaavat kotihoidon asiakkaiden jokapäiväisestä hoidosta.

Tutkimukseen osallistui 227 yli 75-vuotiasta kotihoidon asiakasta, joiden oli todettu olevan aliravitsemusriskissä tai aliravittuja. ■

Influenssarokotuksen ottamista suositellaan

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL, suosittelee, että kaikki asiakkaiden välittömään hoitoon tai huoltoon osallistuvat ottaisivat influenssarokotuksen.

Joka vuosi noin puoli miljoonaa ihmistä sairastuu Suomessa influenssaan. Valtaosa infektion saaneista on oireetomia tai vähäoireisia ja voi siksi tietämättään levittää influenssaa eteenpäin.

Potilaiden tai asiakkaiden välittö-

mään hoitoon tai huoltoon osallistuvilla sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöillä ja lääkehuollon henkilöstöllä on oikeus saada maksutta influenssarokotus. Rokote on ilmainen sekä julkisen että yksityisen sektorin työntekijöille.

Influenssarokotukset ehkäisevät influenssaa, sen aiheuttamia jälkitauteja ja kuolemia sekä vähentävät influenssan leviämistä. ■

Yhdenvertaisuuden vauhditusviikko lähestyy

Koetko sinä työpaikalla ikään, alkupe-
rään, vakaumukseen, vammaisuuteen
tai seksuaaliseen suuntautumiseen liitty-
vää syrjintää? Yhdenvertaisuuden vauhditusviikkoa vietetään 14.–18. marras-
kuuta. Viikon järjestävät STTK ja muut
palkansaajakeskusjärjestöt, yhdenvertai-
suusvaltuutettu sekä joukko yhdenver-
taisuusalan järjestöjä. Viikolla muistute-
taan, että jokaisella meistä on sekä oi-
keus syrjimättömyyteen ja siitä, että vä-
hintään 30 työntekijän työpaikat ovat
jatkossa velvollisia tekemään yhdenver-
taisuussuunnitelman. Yhdenvertaisuus-
suunnitelma on ohje, jolla varmistetaan
jokaiselle työyhteisön jäsenelle ja orga-
nisaation sidosryhmille oikeudenmukai-
nen kohtelu. Työnantajia velvoittava laki
tuli voimaan tammikuussa 2015.



Vuorotyön terveysriskeihin voi vaikuttaa

Vuorotyötä tekevien terveysriskeihin voidaan vaikuttaa kohdennetulla elintapaohjauksella ja vuorotyörytmin muutoksella. Tämän osoittaa Helsingin yliopistossa tarkastettu Katriina Viitasalon väitöstutkimus. Vuorokausirytmien häiriintyminen, univaje ja unihäiriöt sekä muutokset elintavoissa vaikuttavat vuorotyöntekijän terveyteen. Vuorotyötä tekee EU:ssa noin 17 prosenttia väestöstä, ja joka kolmannen suomalaisen työaika on muu kuin säännöllinen päivätö.

Aktiivisuusmittarit eivät auta laihduttamaan

Fyysistä aktiivisuutta ja energiankulutusta mittaavat laitteet eivät välttämättä auta laihduttamisessa, tuore yhdysvaltalais tutkimus vihjaa. Itse asiassa tutkimuksessa laitteita käyttäneet ylipainoiset laihtuivat muita vähemmän kahden vuoden seurannassa. Aktiivisuusmittaria käyttäneet laihtuivat 3,5 kiloa ja itse kiloistaan kirjaa pitäneet laihtuivat 6 kiloa kahden vuoden aikana. Molemmat ryhmät kuitenkin olivat paremmassa kunnossa tutkimuksen jälkeen. Riippumatta laihdutustavoista laihtuminen on eri havaintojen mukaan suurimmillaan noin 6–8 kuukauden kuurin jälkeen.

DUODECIM



TIESITKÖ:

Suomessa on noin 65 000 puhevammaista ihmistä.

Kananmunaa ja pähkinöitä vauvoille

Varhain vauvaiässä aloitettu kananmunan ja pähkinöiden syöttäminen voi tuoreen tutkimuksen mukaan ehkäistä ruoka-aineallergioiden kehittymistä. Allergiatutkimusten aineistoja analysoinut tutkimus suosittelee, että kananmunaa kannattaisi alkaa syöttää jo 4–6 kuukauden ikäisille ja pähkinöitä 4–11 kuukauden iässä. Varhainen kananmunan ja pähkinän syöminen aloittaminen liittyi ainoastaan kananmuna- ja pähkinäallergioiden vähentymiseen, ei muiden ruoka-aineallergioiden. Sietokyky ruoka-aineille näyttää tutkimusten mukaan syntyvän parhaiten, kun kiinteiden ruokien antaminen aloitetaan 4–6 kuukauden iässä.

DUODECIM

Marjat ehkäisevät sepelvaltimotautia

Etenkin marjoista saatavat antosyanidiinit ja proantosyanidiinit voivat tuoreen tutkimuksen mukaan auttaa sepelvaltimotaudin ehkäisyssä. Niitä saa muun muassa mustikasta, karpaloista ja viinirypäleistä. Eniten antosyanidiineja ja proantosyanidiineja ruoastaan saavat sairastuvat noin puolet epätodennäköisemmin kuin henkilöt, joiden ruokavaliassa on niitä vain vähän. Antosyanidiini-flavonoidit on yhdistetty myös pienempään diabeteksen, Parkinsonin taudin ja sydänkohtausten vaaraan.

DUODECIM



TIESITKÖ:

Päiväkotilapsi sairastaa sata päivää vuodessa.



MITÄ MIELTÄ

Vastaus kuukauden kysymykseen.

LOKAKUUN KYSYMYS OLI:

Kudotko SuPer-sukkaa?

KYLLÄ
41%

- Neuloosi on ihana sairaus ja haluan jakaa hyvää myös vähäosaisille.
- Tällä saamme jälleen SuPeria näkyväksi ja tuotamme mielihyvää jalkoja lämmittäen.
- Kampanja osui ja upposi, puikot heiluvat ja hyvää tehdään!
- Tällä neuletyöllä on hyvä tarkoitus ja haluan osallistua yhteiseen projektiin.
- Haluan tuoda iloa vanhusten arkeen. Villasukka lämmittää jalan ja piristää mielen.

EN
59%

- En saisi yksiäkään sukkaa valmiiksi ennen vuoden loppua.
- Allergian vuoksi en pysty neulomaan.
- Pyrin osallistumaan jollain muulla tapaa.
- Ei ole tarvittavaa taitoa, mutta värvään kaverin apuun.
- Niistä tulisi kantapäittämiä.
- Tällä hetkellä ei ole aikaa sukien kutomiseen, vaikka asialla on hyvä tarkoitus.
- Vuorotyötä tekevänä pienen lapsen äitinä ei ole aikaa kutoa, eikä kantapää onnistu.
- Jäin jo eläkkeelle, enkä osallistunut enää työpaikan juttuihin.
- En osaa kutoa sukkaa.

MARRASKUUN KYSYMYS LÖYTYY SUPERIN JÄSENSIVUILTA KOHDASTA SUPER-LEHTI. KAIKKIEN MARRASKUUN 18. PÄIVÄÄN MENNESSÄ VASTANNEIDEN KESKEN ARVOTAAN SUPER-LEHDEN KÄTEVÄ AAMIASTARJOTIN. LOKAKUUSSA SEN VOITTI AINO RAUTIO LAPPEENRANNASTA. ONNITTELUT!



MUUT LEHDET

/// Pohjoismainen turvaverkko on minun elämässäni tarkoittanut sitä, että kuoron yksinhuoltajan lapsella on ollut ilmainen peruskoulu ja terveydenhuolto.

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERI
PIRKKO MATTILA
SAIRAANHOITAJA 7/2016

/// Meidät kasvatetaan pienestä pitäen tehokkaiksi kilpailijoiksi ja kilteiksi kuluttajiksi.

PSYKOANALYYTIKKO, KANSALAISAKTIVISTI
PERTTI SIMULA
TERVEYDENHOITAJA 6/2016

/// Ikinä ei ole pakottavaa tarvetta saada ämpäriä täyteen ennen kotiinlähettä.

PALVELUOHJAAJA, INNOKAS MARJASTAJA
KIRSI RAHKONEN
PAM 12/2016

30 VUOTTA SITTEN



Uusi tulokas eli tietokoneet aiheuttivat ongelmia Vantaan terveydenhoidossa. Laitteet oli otettu käyttöön ilman ennakkoinfoa. Sen

jälkeen vastaanottoavustajat eivät päässeetkään käsiksi potilastietoihin ja sairaanhoitajat joutuivat avai-
lemaan koneita omilla tunnuksillaan. Osa vastaanotossa toimivista apuhoitajista suunnitteli työpaikan vaihtoa, kun luottamusta heihin ei ollut.

"Samaan keskusyksikköön on kytketty liian paljon päätteitä. Joskus laboratorio- ja röntgentulosten ulossaaminen voi kestää pitkään, jopa tunteja."

PERUSHOITAJA 11/1986

Luonto ja lapsuus maistuvat

Vispipuurossa

TEKSTI JA KUVA MARJO SAJANTOLA

Helena Kortesmaan marttahenkisyys ei sallisi valmiseksiä. Hän haluaa kotitekoista vispipuuroa, vaikka on vasta kuntoutumassa parin vuoden takaisen kolarin tuottamista vammoista.

Tuusulalaiselle Helena Kortesmaalle vispipuuro on niin perusruokaa kuin olla ja voi. Jo pikukutyttönä hän oppi hyödyntämään luonnonantimia. Siihen aikaan koululaisten piti syksyisin kerätä viisi litraa puolukoita kouluruokailua varten. Kahdeksanlapsisessa perheessä tämä tarcoitti melkoista urakkaa, mutta se ei vienyt Helenalta marjastusiloa.

– Minulla itselläni on neljä lasta ja lapsenlapsia yhdeksän. Tyttäreni ovat opettaneet lapsiaan liikkumaan metsässä. Jopa neljä- ja yksivuotiaat kulkevat jo mukana sienimetsässä. Minä itse en ole koskaan oppinut sieniä syömään, vaikka näin marrtana ihan hävettää sitä tunnustaa.

Toiseksi vanhimpana lapsena hänen piti huolehtia nuoremmitaan. Siihen jäivät hänen haaveensa ja unelmansa lastenlääkäriopinnoista, kun perhe muutti 70-luvulla leveämmän leivän perässä Pohjanmaalta Ruotsiin.

– Hankasin vastaan, mutta isä sanoi, että on lähdettävä äidin avuksi. Menin heti töihin ja kielikurssille. Myös siellä haimme metsästä lisää elantoa. Se oli ruotsalaisille vieraampi asia, ja äitini opettikin monelle marjastuksen saloja.

Kun Helena palasi Suomeen, hän opiskeli pukuompelijaksi ja pääsi sen jälkeen SOK:n tehtaalle töihin.

– Elämä vie kummallisesti eteenpäin. Muutin Kokkolasta Reisjärvelle ja sain heti töitä huoltamon kahvilasta. Silloinen sairaalan ylihoitaja tarjosi minulle töitä. Työskentelin vuodeosastolla ja vastaanotossa sekä kirjoitin lääkäreiden saneluita puhtaaksi. Olin ihan haltioissani ja koin päässeeni unelmatöihini.

Vaikka tuohon aikaan sairaalaan pääsi epäpätevänäkin monenlaisiin tehtäviin, Helena halusi opiskella lisää. Hän valmistui apuhoitajaksi Kuopion sairaanhoito-opistosta vuonna 1976.

– Olen työskennellyt Reisjärven, Iisalmen, Tikkurilan ja

Tuusulan terveystakeskuksissa monenlaisissa tehtävissä röntgenkuvien kehittämisestä vuodeosastotyöhön ja kotisairaanhoidosta vastaanottotyöhön päiväsaaraalaakaan unohtamatta.

Lähes kaksi vuotta sitten Helena joutui pahaan autokolariin. Hän sai vaikeita vammoja, joista toipuminen on vaatinut useita leikkauksia ja paljon kuntoutusta, jotka jatkuvat edelleen.

– Kolaripäivä oli maanantai. Tyttäreni olivat viikonloppuna tunteneet minusta huolta ja ottaneet yhteyttä, yksi tyttäristäni tuli vielä sunnuntai-iltana lasten kanssa kylään. Kun kolaripäivän aamuna lähdin töihin, minulla oli todella omituinen olo, joka jatkui koko päivän. Työkaverikin kysyi, että mitä huokaillet.

Helena toteaa, että kolari pysäytti hänen elämänsä täysin.

Ennen onnettomuutta hyvin liikunnallinen ja kädentaitoja harrastava nainen joutui pysymään kotona voimatta tehdä yhtään mitään.

– Vietin melkoiset viikot pyjamapäiviä vain, ja avopuolisoni hoiti kotityöt, minut ja sen jälkeen vielä yli satavuotiaan äitinsä. Myös tyttäreni auttoivat vuorollaan. Läheisteneni rakkaus

auttoi minua jaksamaan.

Helena toivoo vielä palaavansa työelämään, vaikka tietää kärsivänsä liikerajoitteista lopun elämäänsä. Aktiivijäsenyys Tuusulan ammattiosastossa saa kuitenkin jäädä nuorempien hoidettavaksi. Hän on ollut vuosien aikana hallituksessa, jäsenrekisterinhoitajana ja toiminnansuunnittelijana. Lisäksi hän on suunnitellut ammattiosaston viirin. Sama kuvio on painettu ammattiosaston onnittelukorttiin.

– Kolarin jälkeen ajattelin, että minulla oli enkeleitä matkassani. Uskon siihen, että elämä kantaa ja kaikella on aikansa ja paikkansa. Nykyisin myös ajattelen, miten pienestä voin olla onnellinen. ■

ELÄMÄ VIE KUMMALLISESTI ETEEPÄIN.



KATSO PUURONKEITTOA TÄSTÄ



Vispipuuro

4 annosta

- 8 dl vettä
- 4 dl puolukoita tai 2,5–3 dl puolukkasurvosta
- 2 dl sokeria
- 1 tl suolaa
- 2,5–3 dl manna-suurimoita

Mittaa vesi ja puolukat kattilaan ja anna kiehua hiljalleen noin 15 minuuttia. Keittoaika riippuu siitä, käytätkö kokonaisia puolukoita vai survosta. Marjojen kuoria ei tarvitse siivilöidä pois. Näin saat kuituisempaa puuroa. Lisää manna-suurimot vähitellen hyvin vispaten. Kiehuttele hiljalleen noin kymmenen minuuttia ja muista vispata välillä.

Jäähdyttele puuroa kylmässä vesihauteessa noin 10 minuuttia. Vatkaa mieleiseksi vaahdoksi sähkövatkaimella, vispilällä tai varpuvispilällä, jollaisella ennen muinoin lapsuudessani vaahdottaminen tehtiin. Vaah-

dottaminen ei kuitenkaan ole välttämätöntä.

Manna-suurimoiden tilalla voit käyttää kauramanna-suurimoita, ruisjauhoja tai gluteenittomia polentasuurimoita.

Kyytipojaksi maitoa ja ruisleipää.





YÖN KULKIJAT

TEKSTI JA KUVAT JUKKA JÄRVELÄ

Anja Hämäläinen ajaa yön aikana yli sata kilometriä Kotkan kaduilla ja käy kymmenissä kodeissa oltiin niissä hereillä tai ei. Kotiin tuotu perushoito pitää monet elämässä kiinni.

Lähihoitaja Anja Hämäläinen ja työpari Jaana Vikman astuvat kotihoidon farmariautosta ulos iltayhdenkymmentä aikaan. Ollaan kotkalaisen kerrostalon pihassa ja haussa on yöpartion uusi asiakas. Osoite on tiedossa ja avaimetkin mukana, mutta oikea rappu ei aina osu heti kohdalle.

Ulkoportaattien alas ja pian ylös. Sitten kulman taakse ja siellä tärppää. Työpari katoaa kerrostalon uumeniin. Tehtävänä on auttaa kotonaan asuvaa wc-käynnillä ja tarkastaa uniapnean hoitoon tarkoitetun maskin kiinnitys..

Yöpartion iltakierto on kestänyt parisen tuntia ja jatkuu vielä yhtä kauan. Sen jälkeen ehditään ensimmäiselle tauol-



Jaana Vikman ja Anja Hämäläinen Kotkan yössä etsimässä ovea uuden asiakkaan luo.

le, ellei viivyttyviä yllätyksiä satu matkan varrelle. Myöhempiä yö- ja aamukiertoja ei jaksakaan ilman väliateriaa.

TUTUSTUMISTA

Hämäläinen saapui työpaikalleen kotisairaalan tiloihin illalla varttia vaille yhdeksän. Edessä olisi kolmen yövuoron putki ja sitten loma. Normaalisti hän tekee peräkkäin seitsemän kymmentuntista yövuoroa ja pitää päälle viikon vapaata.

Ruoat jääkaappiin ja toimistoon keräämään tietoa siitä, mitä asiakkaille on vapaiden aikana tapahtunut. Anja, jota kutsutaan myös Aijaksi, avaa kännykän ja tietokoneen sekä tutkii paperista raporttia. Seinätelineessä ei tällä kertaa ole yöhoitajille viestejä.

Työpari, lähihoitaja Jaana Vikman käy läpi kiliseviä avainnippuja ja yön ohjelmaa. Hän toimii autossa nyt apukuskina. Kuljettajan paikalla istutaan vuorooin.

Kotkan yöpartiossa on kahdeksan yökköä. Kaksi kahden hengen paria on töissä, kaksi paria vapaalla. Toisessa parissa

on sairaanhoitaja, joten se tekee sairaanhoidollisia vierailuja ja on tarvittaessa pitkäänkin asiakkaan luona. Jos aikaa jää, tämä pari ehtii tehdä perushoidollisia käyntejä.

– Viime viikolla hoidimme yksin koko vuoron perushoitopaletin eli tuli 29 käynnin yö ja ruokailu jäi vähemmälle.

Tämä yö näyttää helpommalta, kun toinen pari otti heti alkuun neljä käyntiä kontolleen.

PERUSHOITOA

Pimeää, vähäsateista syksyistä yötä tiedossa, mutta onneksi melko lämmintä. Puolikymmenen aikoihin illalla kaduilla on vielä muita kulkijoita.

Anjan ja Jaanan tehtäviin kuuluu katetrointeja, vuoteessa tehtäviä asennonvaihtoja, wc-auttamisia, lääkkeen antamista. Jos kaikki on kunnossa, ei tehdä mitään ylimääräistä.

Yksikään yöpartion hoidettava ei selviäisi yötä ilman apua. Päiväsaikaan samat autettavat ovat kotihoidon asiakkaita, osalla on henkilökohtainen avustaja. ►



Anja Hämäläisen vierailu Taina Varman luona kesti kymmenen minuuttia.

TYYNYJÄ JA TIPPOJA

Ensimmäinen asiakas Taina Varma ottaa Anjan vastaan kerrostaloyksiossäan iloisin mielin. Varma katselee sängyssä tv:tä.

– Olen sairastanut diabetesta viisivuotiaasta asti ja minulla on MS-tauti. Ilman yöpartiota en pystyisi olemaan tässä olo-tilassa, missä nyt olen.

Varma pystyy liikkumaan ja hänellä on henkilökohtainen avustaja. Hän mittaa verensokerin itse koneella käsivarressa olevasta anturista, koska ei pidä verestä. Anjaakin tarvitaan: hän asettelee tukityyny ja tiputtaa silmätipat.

Anja kirjaa avauskäynnin kerrostalon rapussa kännykäl- lään, ja sitten nopeasti seuraavaan kohteeseen.

TERVETULOA!

Jos saman asiakkaan luona vieraillaan vuosikausia, tullaan tu- tuksi. Anja kertoo, että kovin läheisiksi ei sentään käydä, mut- ta joskus hän kertoilee hoidettaville omiakin kuulumisiaan.

Seppo Pätyksen luokse hoitajapari menee tietäen, että pu- hetta piisaa. Ovessa lukee näkyvästi Tervetuloa. Televisiosta tulee kotimainen elokuva. Pätyksen selostaa tapahtumia, lau- laa luikauttelee toimenpiteen aikana ja kertoo seuraavan päi- vän suunnitelmistaan jääkiekon parissa.

– Näiden hoitajien takia pystyn asumaan kotona. Pari vuotta tätä menoa on nyt ollut. Pakollinen juttu minulle täs- sä vaiheessa, mutta ei mitään moitittavaa.

Pätyksen jatkaa illan viettoa television ääressä. Anja ja Jaa- na suuntaavat moottoritille kohti itää.

YKSIKÄÄN YÖPARTION HOIDETTAVA EI SELVIÄISI YÖTÄ ILMAN APUA.

Perillä odottaa nukkuva asiakas, jolle pitää antaa Parkin- son-lääkitys. Jaana käy asunnossa yksin, Anja jää autoon odot- tamaan. Samaa paikkaan on määrä palata aamun sarastaes- sa toisen kerran.

LAUPEUDENTYÖTÄ

Seuraavassa asunnossa 90-vuotias Elmi Luoma istuu sänkynsä laidalla ja kertoo auliisti, mikä on yöpartion tehtävä.

– Tämä on kuin laupeudentyötä. Tunnen suurta turvalli- suutta, kun hoitajat astuvat sisään. Tällaiseen toimintaan pi- tää riittää voimavaroja: he antavat lääkkeen, auttavat pukemi- sessä ja tuovat rauhan. Olen kiitollinen, kun sain nämä kultai- set yöpartiotytöt tänne käymään. En pelkää enää.

Luoma kertoo, että kaatumiset ovat vieneet hänen voimiaan.

– Voi kun minä niin mielelläni tekisin töitä ja kutoisin.

NOPEAA LIIKKUMISTA

Vaikka yöpartion asiakkaat saattavat asua aivan naapureina, heidän luokseen ei välttämättä mennä samalla pysähdyksel-

lä. Asiakkaiden tarpeet voivat olla kelloaikoihin sidottuja. Toimenpiteet siis odottavat seuraavaksi Hovinsaaren suunnalla, jonne auto kaartaa.

Osa yökäynneistä on nopeita piipahduksia. Niillä katsotaan, että hengitys kulkee ja asiat ovat muutenkin kunnossa. Toisista vierailuista jää pidempi muisto vaatteisiin tupakan hajun myötä.

On enää kaksi käyntiä jäljellä ennen kello yhden ruokailutaukoa. Toiseksi viimeisen ulko-oven takana Anja ja Jaana antavat Parkinson-lääkityksen, avustavat wc-käynnissä ja auttavat unisen naisen vuoteeseen. Viimeiselle asiakkaalle riittää wc-toimenpiteissä avustaminen.

Tauolla tukikohdassa alkaa mikroaaltouuni kilkattaa ja ruokarasiat rapista. Anja laittaa työvaatteet koneeseen pesuun. Kohta pidetään pikapalaveri sairaanhoidollisen parin kanssa seuraavan kierron tehtäväjaosta.

URANUURTAJIA

Kotkan kotihoidon yöpartio on perustettu vuonna 1989, ja se oli yksi ensimmäisistä Suomessa. Anja aloitti partiossa sijaisena vuonna 1997, vakipaikan hän sai 2000-luvun alussa.

– Kuulun niihin, joille yötyö sopii. Olen aina ollut yökukkuja. Tämä työ on säännöllistä eikä tarvitse herätä aamulla.

Taakse jäänyt yön ensimmäinen kierros sujui rauhallisesti. Yhtään hälytystääkään ei tullut. Monella asiakkaalla on ranteessaan hälytysnappi, jota painamalla ilmoitus menee hälytyskeskukseen. Keskus on puheyhteydessä hälytyksen tekijään, jonka jälkeen yöpartio saa tiedon hälytyksen syistä ja suunnata paikalle.

Välikierron alkuun tulee hyvä uutinen: kotisairaalan yöhoitajat ehtivät ottaa viisi käyntiä kontolleen. Anjalle ja Jaanalle jää seitsemän käyntiä. Vielä ennen starttia Anja ehtii perehtyä pian kohdattavien asiakkaiden hoitosuunnitelmiin.

YÖN VALOPILKKU

Toisella kierrolla vastassa on nukkuvia hoidettavia. Anja käy aluksi varmistamassa, että osittain halvaantunut nukkuja kääntää asentonsa. Jaana käy samaan aikaan naapuritalossa toisen unisen luona.

Auto sukkuloi omakortitaloalueelle,

suuntaa sitten taas keskustaan. Navigaattoria ei tarvita.

– Öisin täällä liikkuu vain posti, poliisi, taksit ja me. Tällä katutuntemuksella voisi ryhtyä vaikka taksiautoilijaksi, etupenkeillä nauretaan.

Yöpartio helpottaa omaishoitajien työtä. Puolison ei tarvitse herätä esimerkiksi kääntämään MS-tautia sairastavaa miestänsä. Vierailuva lähihoitaja voi tehdä senkin toimen ilman, että samassa sängyssä nukkuva omaishoitaja tietää vierailusta mitään. Moni nukkuja ei reagoi ovesta sisään tuleviin hoitajiin ja sytytettyihin valoihin millään tavalla, sillä alitajunta tietää kokemuksesta, että omaan kotiin ei tietyllä kellonlyömällä tule murtovarkaita vaan auttajiä.

Välikierron vierailut sujuvat rutii-

nilla. Kenelläkään ei ole hätää, vain tarkistuksia ja varmistuksia.

Ilma on sen verran lämmin, että hoitajat jättävät ulko-ovia auki vierailun ajaksi. Kuumuudessa herännyt juotetaan. Lähtiessä ovi suljetaan, ja unia on helpompi jatkaa.

HÄLYTYS

Kesken siirtymätaipaleen puhelin soi. Yön ensimmäinen hälytys.

Tuttu asiakas on soittanut hälytyskeskukseen ja valitellut polveaan. Soittajan luona on yön aikana jo kertaalleen vierailtu, ja vanhan ihmisen kivut tiedetään. Anja ja Jaana arvelevat, että he ehtivät toimittaa kaksi pikaista vakiokäyntiä ennen kuin palaavat hälytyksen tehneen luokse. ►



Anja ja Jaana Tuomo Pätyksen luona. Puhetta piisasi ja toimenpiteet tuli tehtyä.



Kotkan tutuksi käyneet kadut ovat yöllä hiljaisia.



Yöpartion avaimissa on koodit, ei asiakkaiden nimiä tai osoitteita.

Pian hissi vie hälytyspaikalle. Määränpäässä ei ole erityisempää hätää. Istuva asiakas autetaan sänkyyn lepäämään.

Joskus yksinäisyys on syynä hälytysnapin painamiseen. Se on ymmärrettävää, jos ketään muuta ei ole saatavilla. Hälytysnapin painaminen maksaa muutamia kymmeniä euroja.

Hälytyskäynnin jälkeen yöpartio pitää toisen tauon. Kello on 3.45.

TOINEN HÄLYTYS

Viimeiselle eli aamukierrolle on kirjattu enää kaksi käyntiä. Näyttäisi siltä, että pitkästä aikaa partio saa tehdä rauhallisen yön loppuun asti.

Anja kertoo unenlahjoistaan.

– Nukun yövuoron jälkeen 7–8 tuntia eli yhtä paljon kuin vapaaviikolla öisin. Moni ei pysty tähän eikä siksi kykene tekemään yötyötäkään.

Samalla Jaana tulee keittiöön ja kertoo uudesta hälytyksestä. Kamat kasaan ja matkaan.

Hälytys tulee molempien tuntemalta henkilöltä, joka ei kuulu yökierron vakioasiakaskuntaan. Perillä ilmenee, että yöllinen nousu sängystä pyörätuoliin ja sen avulla wc:hen ei ole onnistunut. Yöpartio auttaa, ja kohta peti kutsuu taas.

KOTI VAI EI?

Aamukierto jatkuu hieman myöhässä. Ajomatkaa seuraavaan kohteeseen on kymmenen minuuttia. Perillä ollaan jo kahvin keitossa, yöhoitajat auttavat muissa aamutoimissa.

Viimeisen kotikäynnin aikana tehdään ensin tutut toimet eli annetaan Parkinson-lääkitys ja käydään vessassa. Sitten asukas siirretään kiikkustuoliin. Kissakin saa ruokansa. Avustaja saapuu myöhemmin jatkamaan aamutoimia suihkun puolella.

Koti on ihmisen paras paikka, mutta jossakin vaiheessa siirtyminen laitokseen tuntuu inhimillisimmältä vaihtoehdolta. Yöpartiolaisilla on sanansa sanottavana kotikuntoisuusasioissa. Jokaisen asiakkaan olotilaa arvioidaan säännöllisesti eli hoito- ja palvelusuunnitelmat tarkistetaan tilanteen muuttuessa tai vähintään kolmen kuukauden välein.

Aamu on kuuden jälkeen jo pitkällä, kun partio ajaa kohti omaa tukikohtaa. Radiossa soi Suomipop.

– Kuski saa päättää radiokanavan ja auton lämpötilan, Anja ja Hämäläinen kuittaa puolileikillään kaartaessan Kotisairalan pihaan.

Koska kirjaamiset on tehty yön aikana, viimeisten työminuuttien rumba tietokoneella jää vähäiseksi. Uusia hälytyksiä ei tule. Saldona 20 käyntiä ja 119 kilometriä. Tavallista hiljaisempi yövuoro on päättynyt. ■

Tänään töissä

KUKA

Kotkalainen lähihoitaja Anja Hämäläinen on työskennellyt Karhulan kotihoidon yöpartiossa lähes kaksikymmentä vuotta.

KOULUTUS JA TYÖURA

Opiskeli nuorena ensin keittäjän ammattitutkinnon. Työpaikkoja muun muassa kaupan alalta. Valmistui lähihoitajaksi vuonna 1997.

PERHE JA HARRASTUKSET

– Kahden ihanuuden mumma. Mummoilun lisäksi laulan kahdessa kuorossa. Liikun, luen, neulon ja teen kaikkea, mikä milloinkin tuntuu mukavalta.

PARASTA TYÖSSÄ

– Monia hyviä puolia. Vaikka yöllä olisi kiire, tunnelma on rauhallinen. Kiitän tästä työtovereita. Työn säännöllisyys on hyvä asia. Palautteen saa suoraan asiakkaalta.

HAASTAVINTA TYÖSSÄ

– Vaikeinta on vuoron ensimmäinen yö, sillä en osaa nukkua varastoon. Omat paineensa voi tuoda yön kiireisyys, jos tulee monia turvahälytyksiä ja niiden lisäksi on paljon suunniteltuja käyntejä.



LISÄÄ KUVIA YÖPARTION TYÖVUOROSTA

Hoitajalla on vastuu arvioida soveltuuiko opiskelija alalle

TEKSTI MINNA LYHTY

Kuka viheltää pelin poikki, kun opiskelija huomataan alalle soveltumattomaksi? Hoitaja saattaa olla ensimmäinen, joka soveltumattomuuden huomaa. Hänen pitää ilmoittaa asiasta opettajalle.

Hoitajat joutuvat arvioimaan entistä enemmän opiskelijan soveltuvuutta alalle. Epäily soveltumattomuudesta on saattanut herätä jo teoriaopinnoissa, mutta se ei yksinään riitä perusteeksi keskeyttää opintoja.

– Soveltumattomuuden on käytävä ilmi työssäoppimisen aikana käytännön tehtävissä. Siksi jokaisen hoitajan on tunnettava SORA-lainsäädäntö, jonka avulla voidaan puuttua opiskelijan opiskeluoikeuteen, SuPerin asiantuntija Sara Simberg kertoo.

Nykyään lähihoitajaopiskelijat valitaan koulutukseen yhteishaussa, jossa lasketaan yhteen hakijan pisteet. Niitä saa peruskoulun päättötodistuksen arvosanoista, työkokemuksesta ja tietyistä peruskoulun jälkeen suoritetuista opinnoista. Myös siitä saa pisteitä, jos on päättänyt peruskoulun samana vuonna tai on vielä vailla koulutuspaikkaa. Pääsy- ja soveltuvuuskokeista voidaan antaa lisäpisteitä, mutta ne eivät saa olla karsivia. Monet oppilaitokset ovat luopuneet lähihoitajakoulutuksen pääsy- ja soveltuvuuskokeista kokonaan.

Koska lähihoitajakoulutukseen valitaan usein vain papereiden perusteella, koulutukseen pääsee myös ihmisiä, joilla ei ole edellytyksiä työskennellä hoitoalalla. SORA-lainsäädäntöön voidaan vedota, jos opiskelija toistuvasti tai vakavasti vaarantaa potilaiden, työntekijöiden tai oman turvallisuutensa.

Hoitajan epäilyksen soveltumattomuudesta pitää herätä, jos opiskelija laiminlyö turvallisuusmääräyksiä, käytäytyy epäasiallisesti, tulee päihtyneenä työpaikalle, rikkoo tietosuojan tai tekee työtehtäviä puutteellisesti tai vir-

SORA-LAINSÄÄDÄNTÖ

- Lainsäädäntö koskee muun muassa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista, opiskelijaksi ottamisen esteitä, huumausainetestausta sekä kurinpitoa.
- SORA-säädökset ovat ainoa keino puuttua opiskelijan soveltumattomuuteen.
- SORA-säädökset astuivat voimaan 1.1.2012.



TUTUSTU TARKEMMIN SORA-LAINSÄÄDÄNTÖÖN SUPERIN VERKKOSIVUILLA

JOS OPISKELIJA EI VAARANNA TURVALLISUUTTA, MUTTA OSOITTAUTUU MUUTEN TYÖHÖN SOVELTUMATTOMAKSI, TYÖPAIKKAOHJAAJAN PITÄÄ ANTAA TYÖSSÄOPPIMISJAKSOSTA HYLÄTTY ARVOSANA.

heellisesti, mikä jatkuu huomautuksista huolimatta.

– Jos opiskelija ei vaaranna turvallisuutta, mutta osoittautuu muuten työ-

hön soveltumattomaksi, työpaikkaohjaajan pitää antaa työssäoppimisjaksosta hylätty arvosana. Sen voi antaa, jos opiskelija ei pysty osoittamaan tutkinnon perusteiden mukaista osaamista vähintään tyydyttävällä tasolla, Simberg kehottaa.

TEE NÄIN, KUN EPÄILET SOVELTUVUUTTA

– Kun epäily soveltumattomuudesta herää, työpaikkaohjaajan pitää puhua asiasta opettajan kanssa. Jos opettaja ei usko, täytyy ottaa yhteyttä opettajan esimieheen, Sara Simberg neuvoo.

Oppilaitos ei vie opiskeluoikeutta välittömästi. Ensiksi mietitään, voiko ongelmaa ratkaista muuten kuin keskeyttämällä opinnot, esimerkiksi jatkamalla opintoja jonkinlaisten tukitoimien avulla.

Jos ongelmaa ei pystytä ratkaistamaan, opiskelijan kanssa keskustellaan siitä, olisiko oppilaitoksessa tarjolla jokin toinen häntä kiinnostava opiskeluala. Parhaassa tapauksessa opiskelija löytää itselleen uuden, sopivamman alan, ja hän lopettaa lähihoitajaopinnot vapaaehtoisesti.

Jos opiskelija ei itse näe soveltumattomuuttaan, eikä halua vaihtaa alaa, SORA-lainsäädäntöön turvautuminen on ainoa vaihtoehto.

– Se on raskas prosessi, mutta siihen täytyy lähteä. Esimiehen pitäisi olla työpaikkaohjaajan tukena, kun havaitaan soveltumattomuutta. Se on myös työnantajan etu, että koulusta valmistuu ammattiin soveltuvia ihmisiä, Simberg muistuttaa. ■



Mielenosoituksessa oli tekemisen meininki eikä riemuakaan unohdettu. Kuopiolainen Marjaana Näresalmi johdatti joukkoja taukojumpan aikana.

Mitoitusmielenosoituksen tärkeä viesti sai laajan tuen

EHDOTON EI 0,4:LLE

TEKSTI JA KUVAT JUKKA JÄRVELÄ

Arvon mekin ansaitsemme, mutta se arvo ei ole missään tapauksessa 0,4. Tämä tuli selväksi, kun SuPer järjesti mielenosoituksen hallituksen kaavailemaa 0,4:n hoitajan henkilöstöminimiä vastaan. SuPerin tempaus hoitajien määrästä oli päivän ykkösuutinen Suomessa.

Helsingin keskeisimmällä paikalla Eduskuntatalon edessä pidetty *Arvon mekin ansaitsemme* -mielenilmaisu keräsi Kansalaistorille runsaasti väkeä 6. lokakuuta. Paikalla oli paljon maan johtavia päättäjiä ja vaikuttajia, jotka muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta olivat sitä mieltä, että vanhustenhoidon vähimmäishenkilöstömitoitusta ei saa maan hallituksen toimin pudottaa 0,5:stä 0,4:ään.

Mielenosoitus oli ajan hermolla. Eduskunnasta oli samana päivänä tullut viestiä, että mitoitusta ei laskettaisikaan, osin kiitos SuPerin ja superilaisien vaikutustyön.

Tapahtuman juontaja, lähihoitaja Hanna Jokinen hehkutti yleisöä kannustushuutoihin ja arvovaltainen vaikuttajajoukko eturivissä nöykytteli päättään: onko enää inhimillistä leikata niiltä, jotka eivät osaa ajaa omia asioitaan itse. Rohkeimpien äänien mukaan 0,4-mitoituksessa aletaan liikkua kansallisen häpeän rajamailla.

Silja Paavola toivotti väen tervetulleeksi ja ihmetteli, pitääkö joka vuosi järjestää näyttävä mielenosoitus, jotta päättäjät muistaisivat hoitajien olemassaolon.

Kansanedustajien puheet aloitti Aino-Kaisa Pekonen (vas.), joka on itse-

kin lähihoitaja. Hän on kokenut kiireen työssä: puuro jäähtyy, vaippaa ei ehdi vaihtaa, sängystä ei ehditä nostaa. Vasemmistoliiton koko eduskuntaryhmä on lupautunut tekemään yhden vanhustenhoitovuoron työelämässä.

Hoitajataustainen Arja Juvonen (ps.) myönsi olevansa hallituspuolueensa mustalammassa, koska vastustaa mitoituksen alentamista.

Sari Essayah (kd.) on omakohtaisesti havainnut, että vanhukset tarvitsevat auttavia käsiä, joiden määrästä ei ole varaa vähentää.

Outi-Alanko-Kahiluoto (vihr.) sanoi puolueensa tekevän kaikkensa, jot-



Riitta Suninen saapui mielenosoitukseen Kouvolaan 15-henkisessä ryhmässä.

ta hallitus vetää 0,4-hankkeensa pois.

Tuula Haatainen (sd.) piti 0,4:ää sulana mahdollisuutena ja lupasi, että vasta sitten levätään, kun tämä luku on pyyhitty suunnitelmista.

Kokoomuksen Sari Raassinan puhe nostatti buuauksia. Hänen mukaansa mikään yhteiskunnan sektori ei voi olla säästöjen ulkopuolella. Henkilöstön vähyyttä voitaisiin korvata paremmalla johtamisella, työkuultuurilla ja laatuksilla.

Kansanedustaja Hannakaisa Heikkinen (kesk.) kertoi olevansa vanhuksiin erikoistunut sairaanhoitaja. Hän piti SuPerin toimia mitoitussasiassa oikeutettuna.

Veronica Rehn-Kivi (r.) piti hallituksen esitystä ja arvomaailmaa mitoitussasiassa kyseenalaisena. Säästöt olisi otettava muualta.

Attendon viestintä- ja yhteiskuntasuhteiden johtaja Lauri Korkea-aho tuuki SuPeria. Hänen mukaansa yksikään länsimaa ei ole onnistunut hoitamaan ikäihmisten ympärivuorokautista hoitoa alle 0,5:n mitoituksella.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liiton puheenjohtaja Vappu Taipale totesi, että tarvittaisiin kansainvälinen sopimus, jotta vanhojen ihmisten ääni saataisiin kuuluviin yhteiskunnassa. ■



KATSO LISÄÄ MIELENOSOITUKSESTA



Silja Paavola toivotti paikalle tulleita superilaisia, kansalaisia, kansanedustajia ja muut vaikuttajat tervetulleeksi tärkeään tapahtumaan.



Kansanedustajat osallistuivat joukolla mielenilmaisuun: Sari Raassina, Anneli Kiljunen, Outi Alanko-Kahiluoto, Matti Semi, Aino-Kaisa Pekonen, Ville Niinistö ja Krista Mikkonen muiden mukana.



Kansanedustajat Matti Semi Vasemmistoliitosta ja Lauri Ihalainen SDP:stä.

Hallitusvastuussa olevien Perussuomalaisten kansanedustaja Arja Juvonen kertoi olevansa hallituksen mitoitussesitystä vastaan.



Syylisten jahtaaminen lamauttaa työyhteisön

VIRHEIDEN PELKO EI OLE VIISAUDEN ALKU

TEKSTI ANTTI VANAS KUVITUS SALLA PYYKÖLÄ

Pelätäätkö sinun työpaikallasi puhua omista virheistä? Onko toisten työntekijöiden virheiden esille nostaminen hyve? Tällainen työ-
kulttuuri luo pelkoa, sanoo Kristiina Niemi-Kaija – eikä työyhteisön voima synny pelosta, vaan ilosta ja innostuksesta.

Virheiden välttäminen voi tuntua työn luonnolliselta lähtökohdalta hoitoalalla, jossa virheet saattavat pahimmillaan koitua potilaan kohtaloksi. Käytännössä virheiden välttämiseksi rakentuva työtapa ei kuitenkaan toimi. Vika on siinä, että tällaisessa työ-
kulttuurissa keskustelu- ja palautekanavat menevät tukkoon.

– Hoitotyössä on joskus kysymys elämästä tai kuolemasta, mutta suurin osa työajasta kuluu vähemmän dramaattisissa merkeissä. Useimmissa tapauksissa epäonnistuminen voidaan hyväksyä. On tärkeää rakentaa työ-
kulttuuria, jossa työntekijät ja johto voivat käsitellä turvallisesti myös epäonnistumisiaan, sanoo Kristiina Niemi-Kaija.

Virheettömyyden vaatimuksesta ponnistava toimintatapa johtaa kasvojen menettämisen pelkoon ja voi pahimmillaan halvaannuttaa työpaikan. Paljon riippuu siitä, miten johto suhtautuu omiin ja työntekijöiden virheisiin.

– Työn tila kutistuu ja työ alkaa ahdistaa, jos johtamisen painopiste on virheiden eliminoimisessa ja syylisten etsinnässä. Virheet eivät lamaannuta, jos niihin liitetty häpeällisyyden leima unohtetaan ja virheet jaetaan muiden kanssa.

Niemi-Kaija selvitti Työsuojelurahaston rahoittamassa tutkimuksessaan, kuinka työntekijöiden rohkeutta työskennellä virheistä huolimatta voidaan vahvistaa.

Tutkimuksen lähtökohdana on ajatus, että virheet eivät ole pelkästään pahasta, vaan niistä voi olla myös hyötyä. Ajatus ei

ole uusi: yritystä ja eehdyistä on aina pidetty opettajista suurimpina. Olennaista on se, että eehdykset nostetaan pöydälle ja käsitellään yhtä rohkeasti ja rakentavassa hengessä kuin onnistumisetkin.

– Kyse ei tietenkään ole siitä, että virheisiin kannustettaisiin tai arvostettaisiin virheitä, jotka syntyvät huolimattomuudesta tai laiskuudesta. Virheitä tulee silloinkin, kun ihminen sitoutuu toimintaan aidosti ja syvästi, tutkija selittää.

PUHEEKSI VIRHEET JA EPÄTÄYDELLISYYS

Tutkimuskohdetta etsiessään Niemi-Kaija törmäsi todelliseen helmeen: Uuraisten kunnan vanhuspalvelujen työ-
kulttuurissa kaikki näyttää lokahtaneen kohdalleen. ►





VIRHEISTÄ KESKUSTELTAESSA ON TÄRKEÄÄ, ETTÄ EI PUHUTA VAIN SIITÄ MITÄ TAPAHTUI, VAAN KÄSITELLÄÄN MYÖS TAPAHTUMAAN LIITTYVÄT TUNTEET.

– Omista virheistä puhuttiin avoimesti, sillä esimiestä ei pelätty eikä työntekijöillä ollut tarvetta luoda itsestään kuvaa täydellisenä suorittajana. Tällainen on poikkeuksellista niin julkisen sektorin töissä kuin yksityiselläkin puolella. Yleensä epäonnistumisia pelätään ja niistä puhumista kartetaan.

Hierarkiat olivat Uuraisilla matalat, eli johtajat ovat lähellä työntekijöitä. Työntekijät pystyvät vaikuttamaan omaan työhönsä ja neuvottelemaan työn toteutuksesta myös keskenään.

– Kun kysyttävää tulee, aina ja keneltä hyvänsä saa kysyä.

Harjoittelemaan tulleet opiskelijatkin huomasivat pian, että Uuraisilla asioista ei tarvitse kuiskutella.

Niemi-Kaijan haastattelemien Uuraisten vanhushuolteen työntekijöiden tehtäviä ovat kotihoito, lyhytaikaishoito palveluasumisessa ja hoitotyö tehostetussa palveluasumisessa. Kaikki yksikön 16 työntekijää haastateltiin, mukana lähi- ja sairaanhoitajia, vastaava sairaanhoitaja, kodinhoitaja ja kotiavustaja. Haastattelut tehtiin joulukuussa 2015.

– Uuraisilla työntekijät huolehtivat toisistaan ja kuppikuntien muodostumista vältettiin. Jos työntekijä oli syystä tai toisesta heikoilla, häntä ei tuomittu vaan tuettiin, Niemi-Kaija sanoo.

Yhteenottoja sattuu kaikilla työpaikoilla, myös Uuraisilla. Esimiehet ja työntekijät olivat oppineet vuosien varrella, että vaikeistakin asioista pitää keskustella, ja että keskustelut tulee käydä välittömästi niihin aiheen antaneen tapahtuman jälkeen.

– Virheistä keskusteltaessa on tärkeää, että ei puhuta vain siitä mitä tapahtui – esimerkiksi että vanhus kaatui heti kun hoitaja selkensä käänsi – vaan käsitellään myös tapahtumaan liittyvät tunteet, kuten epäonnistumien kokemus ja huono omatunto. Tunteiden käsittelykään ei sinänsä riitä. Yhtä tärkeää on se, millä tyylillä niitä käsitellään.

KIIRE VIE HERKKYYDEN

Miten hyvin toimivia työyhteisöjä luodaan ja huonosti toimivia parannetaan? Niemi-Kaijan tutkimus ei tähän kysymykseen vastaa, eikä tutkija usko valmista reseptiä olevan olemassa. Toisen ihmisen kohtaamisen merkitystä ei hänen mielestään voi eikä saa häivyttää mihinkään teoriaan.

– Uuraisten vanhushuolteen upea työkuultuuri on luotu vuosikymmenien aikana. Uudet työntekijät ovat omaksuneet taloon tultuaan talon tyylin ja välittäneet sen sitten edelleen seuraaville työntekijäpolville. Selkeimmin työyhteisön viihtyisyyden panivatkin merkille uudet, muualta Uuraisille tulleet työntekijät.

Kiire voi estää tärkeiden hetkien toteutumisen – vaikka pa parin minuutin rupattelun – jonka merkityksen jokainen tietää, tai pikemminkin tuntee. Kiire oli läsnä Uuraisilla, mutta palvelun inhimillisyydestä ei tingitty. Tässä auttoi se, että kyse on pienellä paikkakunnalla toimivasta pienestä yksiköstä.

– Pienessä kunnassa kaikki tuntevat toisensa, ja hoitajilla on yhteisiä muistoja vanhusten kanssa. Elämän hyvyistä ja huonoista hetkistä voidaan keskustella luontevasti, sillä ne tunnetaan yleensä puolin ja toisin. Esimerkiksi Helsingin valtavissa vanhushuollon yksiköissä tällainen läheisyys tuskin toteutuu.

Viime aikoina on valitettu paljon asiakkaiden tyylystä ja jopa ammattitaidottomasta kohtelusta erityisesti päivystysvastaanotoilla. Helsingin Sanomien mielipidesivulla on kirjoitettu asiasta paljon, ja Yleisradiokin on osallistunut keskusteluun. Kritiikkiin kohteena ovat olleet erityisesti vastaanotosta huolehtivat hoitajat.

Niemi-Kaija ymmärtää sekä hoitajia että heidän työtapansa moittivia asiakkaita. Asiakkaat ovat päivystykseen tullessaan usein haavoittuvimmillaan, ja herkkyyden puute satuttaa. Toisaalta päivystysten keskittäminen on kasvattanut niiden asiakasmääriä. Päivystyksissä työskentelevät hoitajat

voivat nykyään olla uskomattoman lujilla.

– Asiakkaalle tilanne on laatuaan päivän ensimmäinen, vastaanottajalle ties kuinka mones. Ikäviä tapauksiahan nämä ovat, mutta kyse on kuitenkin yksittäisistä kohtaamisista. Suureen työpaikkaan mahtuu monenlaisia ihmisiä, eikä hoitajilta pidä vaatia liikaa. Kokonaisuutena katsoen suomalaiset terveyspalvelut ovat hyviä ja turvallisia. ■

KRISTIINA NIEMI-KAIJA: TYÖELÄMÄSSÄ SIEDETTÄVÄ MYÖS EPÄTÄYDELLISYYTTÄ. TIEDOTE, JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO 2016.

[HTTPS://WWW.JYU.FI/AJANKOHTAISTA/ARKISTO/2016/09/TIEDOTE-2016-09-20-11-23-13-888265](https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2016/09/tiedo-te-2016-09-20-11-23-13-888265)

TYÖSUOJELURAHASTON RAHOITAMAN TUTKIMUKSEN TULOKSET TULLAAN JULKAISEMAAN TUTKIMUSARTIKKELEINA.

KRISTIINA NIEMI-KAIJA: KOKEMUKSELLISUUS TYÖELÄMÄSSÄ ORGANISAATIOESTETIIKAN VIITEKEHYKSESSÄ. TYÖNTEKIJÖIDEN SUBJEKTIIVISET KONSTRUKTIOT TEHOAKUUDESTA. VÄITÖSKIRJA, JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO 2014.

KOKO VÄITÖS:

[HTTPS://JYX.JYU.FI/DSPACE/BITSTREAM/HANDLE/123456789/44751/978-951-39-5961-6_VAITOS09122014.PDF?SEQUENCE=1](https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/44751/978-951-39-5961-6_VAITOS09122014.PDF?SEQUENCE=1)

Sää musiikkina ja millibaareina

Kerrotaan tapahtuneen joskus viime vuosisadan alussa, että Jean Sibelius ja Eero Järnefelt osuivat Kolin laelle parhiksi todistamaan ukkosrintaman nousua idästä, emävaltio Venäjän suunnalta. Saattaa olla, juuri tämän tapauksen ansiosta Koluta tuli Suomen kansallismaisema.

Jannen vaikutelmat myrökästä voi kuulla, kun Sinfonia Lahti soittaa hänen neljännen sinfoniansa hitaat ja draamaattiset alkutahdit. Lankomies Eero puolestaan sai Kolin-reissulta aiheet useampaankin tauluun, joita voi käydä katsomassa Ateneumissa.

Jos matkaajat eivät olisi olleet taiteilijoita vaan esimerkiksi väitöskirjojaan valmistelevia meteorologeja, tietäisimme nyt kyseisestä sääilmästä sademäärän, tuulen nopeuden ja ilmapaineen muutokset millibaariasteikolla.

Kokemuksista tehdään taidetta, faktoista tiedettä. Kokemusten osuus ihmiselon kokonaistilavuudesta on kuitenkin niin suuri, että niistä pitäisi pyrkiä tislamaan myös tiedettä, vaikkei tisleestä aivan kristallinkirkasta tulisiakaan. Onneksi niin myös tehdään.

Kristiina Niemi-Kaija tutki pari vuotta sitten tarkastetussa väitöksessään työelämän kokemuksellista puolta. Tutkijan mielestä vallalla oleva, tehokkuudesta ponnistava järkipuhe sivuuttaa subjektiivisen kokemuksen elisen, miltä työ tekijästään tuntuu.

Väitökseen haastatellut työntekijät kertoivat työhön liittyvistä asioista mieluummin järjen kuin tunteen ja kokemisen kannalta. Niemi-Kaija arvelee työntekijöiden uskoneen, että asiiasältöihin keskittyminen luo mielikuvaa omasta tehokkuudesta. Pelättiin ehkä sitäkin, että henkilökohtaisten koke-

musten käsittely synnyttää työpaikalla konflikteja ja kaaosta.

Toimivassa työyhteisössä ollaan avoimia kuulemaan ja näkemään, mitä ympärillä tapahtuu, tutkija kirjoittaa. Kyse ei ole vain järkeen pohjautuvasta ymmärryksestä vaan halusta ymmärtää sitä, miten toinen ihminen tilanteet kokee ja aistii.

Työtä tutkitaan mittaustiedon ja numeroiden valossa siksi, että se on selkeää ja välineet ovat helposti saatavilla. Ei siksi, että näin saatu tutkimustieto olisi tärkeämpää tai jollakin lailla olennaisempaa kuin työn kokemista koskeva tieto.

Saman vinksahaneen logiikan varassa toimii ihminen, joka etsii pudonneita avaimiaan katulampun valokehästä, ei sieltä, mihin ne oikeasti putosivat – koska siellä ei ole katulampua. ■

ANTTI VANAS





Outi Utriainen siirtyi vanhustyöstä ensin osastonsihteeriksi. Viime keväänä hänelle tarjottiin tutkimushoitajan työtä. Utriainen kannustaa muitakin lähihoitajia etsimään uusia työmahdollisuuksia, jos tuntuu siltä, että haluaisi tehdä muuta kuin perushoitotyötä.

LÄHIHOITAJA MUKANA RINTASYÖPÄTUTKIMUKSESSA

TEKSTI JA KUVA MINNA LYHTY

Lähihoitaja Outi Utriainen työskentelee tutkimushoitajana HYKS Syöpätautien klinikalla. Into oppia uutta vei hänet vanhustyöstä nykyisiin tehtäviin.

HYKS Syöpätautien klinikan kliinisessä tutkimusyksikössä työskentelee yhdeksän tutkimushoitajaa, joista suurin osa on mukana kliinisissä lääketutkimuksissa. Outi Utriainen on tutkimushoitajana kahdessa rintasyöpätutkimuksessa. Toinen tutkimus on nimeltään *Rintasyöpä ja liikunta* ja toinen liittyy rintasyövän perinnöllisyyteen.

Liikuntatutkimukseen osallistuvat potilaat ovat kaikki rin-

tasyövän sairastaneita. Heidät on pyydetty mukaan tutkimukseen syöpähoitojen aikana. Utriainen on linkki tutkimuspotilaan, lääkärin ja tutkijoiden välillä.

– Varaan aikoja röntgeniin, laboratorioon ja lääkärin vastaanotolle. Huolehdin siitä, että kaikki tarvittavat tutkimukset on tehty ennen lääkärin vastaanottoaikaa.

Lääkärin vastaanottokäynnin jälkeen Utriainen varaa tarvittaessa uusia aikoja jatkotutkimuksiin. Potilaat ovat ensi-

jaisesti yhteydessä häneen, kun heillä on kysymyksiä tai he haluavat vaihtaa tutkimusaikoja. Utriainen lähettää myös kyselykaavakkeita potilaille. Lisäksi työhön kuuluu hallinnollisten asioiden hoitamista ja tietojen syöttämistä eri tietokantoihin.

– Haluan ymmärtää, mitä kirjaan. Olen alkanut opetella, mitä erilaiset luvut tarkoittavat.

Perinnöllisyystutkimuksessa Utriainen tekee sukukarttoja suvuista, joissa esiintyy perinnöllistä rintasyöpää. Hänen työtehtäviinsä kuuluu myös tutkimuspotilaisiin yhteyden ottamista, tutkimuslupakaavakkeiden pyytämistä ja tietojen syöttämistä. Tutkimuksessa tarvitaan verinäytteitä, joten hän lähettää verinäytepakkauksia osallistujille ja selvittää, onnistuuko näytteen ottaminen paikallisessa laboratoriossa.

Tutkimushoitajan työssä tulee jatkuvasti eteen latinankielisiä termejä, joille Utriainen etsii selitykset. Kun hän huomaa artikkelin esimerkiksi syövän uusista hoitomuodoista, hän ei malta olla lukematta sitä. Työaikaa näihin ei voi kuitenkaan käyttää, joten työvuorot venyvät välillä tavallista pitemmiksi.

Työssä pitää käyttää erilaisia tietokoneohjelmia. Utriainen kertoo oppivansa nopeasti uudet ohjelmat. Excel-taulukkolaskentaohjelma on tärkeä työväline, jonka käyttämisestä hän pitää.

– Eräs ystäväni sanoi, että olen kahjo, koska pidän Excel-taulukoista, Utriainen naurahtaa.

TÄYSILLÄ HEITTÄYTYMISTÄ

Tutkimushoitajan on pystyttävä itsenäiseen työskentelyyn, sillä työkavereiden kanssa ehtii puhua vain tauoilla. Utriaista se ei haittaa. Hän sanoo kykenevänsä niin yksinäiseen puurtamiseen kuin tiimityöhönkin. Joskus hän kuitenkin kaipaa hoitotyötä ja potilaskontakteja.

Työ vaatii tarkkuutta, hyvää muistia ja stressinsietokykyä. Hoidettavia asioita työvuoron aikana on valtavasti. Utriainen mielestä stressiä ei ole kuitenkaan yhtä paljon kuin hoitotyössä.

– Aikaisemmassa työssäni työvuoron aikana oli pakko hoitaa kaikki potilaat. Jos joku olisi jäänyt hoitamatta, se olisi ollut katastrofi. Tässä työssä en voi aiheuttaa hengenvaaraa, jos en heti ehdi tehdä jotakin. Toki on töitä, jotka pitää hoitaa tiettyssä ajassa.

Utriainen suunnittelee ennakolta, mitä hän milloinkin tekee. Joskus hän käyttää puoli päivää molempiin tutkimuksiin, toisinaan toisessa on kiireellisempi vaihe meneillään. Silloin hän käyttää työvuoronsa siihen.

Utriainen ei halua jäädä paikalleen, vaan hän haluaa oppia ja kehittyä koko ajan. Vapaa-ajallaan hän opiskelee avoimessa yliopistossa aikuiskasvatustiedettä ja myöhemmin ehkä myös psykologiaa.

– Heittäydyn kaikkeen täysillä. Työn pitää olla sellaista, jossa voin olla satasella mukana. Työ on osa identiteettiä. En olisi minä ilman sitä. ■

**HEITTÄYDYN KAIKKEEN TÄYSILLÄ.
TYÖN PITÄÄ OLLA SELLAISTA, JOSSA
VOIN OLLA SATASELLA MUKANA.**

Lähihoitaja sopii tutkimustyöhön

– Lähihoitaja voi työskennellä tutkimushoitajana esimerkiksi sellaisissa tutkimuksissa, joissa tietoa etsitään potilasasiakirjoista. Työhön perehdytetään, lisäksi koulutusta annetaan tarpeen mukaan ja työ opettaa uutta jatkuvasti. Lääketutkimuksiin lähihoitajan koulutus ei riitä, HYKS Syöpätautien klinikan kliinisen tutkimusyksikön osastonhoitaja Marita Repo kertoo.

Yksikössä tehdään kliinisiä tutkimuksia, joiden tarkoituksena on löytää uusia ja tehokkaampia hoitoja syöpään.

– Kaikille syöpäpotilaille annetaan ensin paras mahdollinen hoito. Jos se ei auta, heille voidaan tarjota mahdollisuus osallistua tutkimuksiin, joita syöpätautien klinikalla on menossa useita kymmeniä samanaikaisesti.

Repo korostaa sitä, että tutkimushoitajan työ on yhtä tärkeää kuin tutkijan työ. Tutkimushoitaja huolehtii käytännön asioista. Hän varmistaa, että kaikki menee tutkimussuunnitelman mukaisesti.

– Tutkimushoitajan täytyy pystyä itsenäiseen työskentelyyn. Hänen pitää olla huolellinen ja luotettava. Työ on usein yksinäistä tiedon tallentamista, mutta täytyy tykätä myös potilaista, sillä heidän kanssaan ollaan paljon tekemisissä.

Revon mukaan työssä on etua siitä, jos on työskennellyt aiemmin syöpäpotilaiden kanssa. On tärkeää tietää syövän hoitoprosessi. Useat tutkimushoitajat ovat työskennelleet ennen nykyistä työtään syöpätautien osastolla tai päiväpoliklinikalla.

Tutkimushoitaja tarvitsee työssään tietoteknisiä taitoja ja hyvää kielitaitoa. Monet lääketutkimukset ovat monikansallisia, joten työkielenä on usein englanti. Myös ruotsin kieli täytyy hallita, jotta pärjää ruotsinkielisten potilaiden kanssa.

Revon mukaan tutkimushoitajan työssä ei ole kahta samanlaista päivää. Kiireisiä päiviä on silloin, kun potilaat tulevat saamaan tutkimushoitoa. Sinikkyyttä vaativat työvuorot, jolloin tietoja tallennetaan tietokantoihin.

**REPO KOROSTAA
SITÄ, ETTÄ TUTKIMUS-
HOITAJAN TYÖ ON
YHTÄ TÄRKEÄÄ KUIN
TUTKIJAN TYÖ.**



TUTUSTU KLIINISEEN TUTKIMUSYKSIKKÖÖN



MYÖTÄINNOLLA ETEENPÄIN

TEKSTI JA HENKILÖKUVA MINNA SEPPÄ

Kaisa Vuorisen purjeissa on tuulta. Käyttövoimana on myötäinto, myötätunto potenssiin viisi. Positiivisen pedagogiikan käyttöä kouluissa tutkiva Vuorinen toivoo, että kasvattajat keskittyisivät hyvän diagnosointiin.

Erityisopettaja Kaisa Vuorinen kävi itse aikanaan espooista Matinheden koulua. Luokat olivat 1980-luvulla isoja, eikä lapsia kyetty ottamaan huomioon samalla tavoin yksilöinä kuin nykyisin.

– Tuntuu, että olimme vähän ajan hengen mukaisestikin isoa massaa. Oppilailla oli silloinkin erilaisia taustoja, ja kun asioihin ei puututtu ajoissa, pahoinvointia esiintyi, Vuorinen arvioi.

PUUTTUVIA TAITOJA VOIDAAN KEHITTÄÄ

Vaikka kaikki koulumuistot eivät ole niitä hohdokkaimpia, mieleen jäi hyvääkin. Vuorinen muistaa lämmöllä esimerkiksi Virva Alajoen opetusta.

– Kun puhutaan nykykoulun haasteista, unohtuu, että paljon on menty eteenpäin: luokat ovat usein pieniä, ja oppilai-

den aktiivisuutta tuetaan.

– Myös erilaisuus, kuten monikulttuurisuus ja erityisoppi-
laat, ymmärretään arvokkaaksi.

Lasten kanssa tekeminen on aina ollut Vuorisen oma juttu.

– Olen aina nauttinut uusien ihmisten kohtaamisesta ja kaivanut heistä esiin hyvää. Hulluttelu ja huumori ovat minulle luontaisia, ja tykkään heittäytyä. Olen myös pienestä pitäen halunnut olla heikomman puolella, joten erityispedagogiikka kiinnosti.

Viisi vuotta sitten Vuorinen löysi työkalukseen ratkaisukeskeisen ajattelutavan.

– Ymmärsin, että tietyn pisteen jälkeen negatiivisten asioiden pöyhimisestä tai heikkouksissa pyörimisestä ei ole hyötyä, vaan on päästävä eteenpäin.

– Aloin soveltaa oivallusta töissä: erityislapset eivät toimi väärin, vaan heiltä puuttuu taitoja, joita voidaan kehittää.

TOISEN ILO ANTAA ITSELLEKIN

Ratkaisukeskeisyyteen perehtyessään Vuorinen törmäsi positiiviseen pedagogiikkaan. Lähestymistavan ytimessä on ajatus siitä, että oppiminen edellyttää lapselta ja nuorelta myös ei-kognitiivisia taitoja, kuten uteliaisuutta, itsesäätelykykyä ja sinnikkyyttä, jotka on ryhmitelty 24 luonteenvahvuudeksi. Ideana on, että lapsia autetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämään niitä monipuolisesti.

– Positiivinen pedagogiikka on koulusovellus positiivisesta psykologiasta, joka tunnistaa myönteisten tunteiden tärkeyden ihmiselle. Psykkiseen hyvinvointiin ei riitä se, että hoidetaan mielen sairaudet, vaan hyvinvointia kannattaa ja voi aktiivisesti edistää.

– Kyse on siitä, että jaksamme arkea paremmin, kun löydämme pienistä hetkistä onnistumisia, hyvyttä ja kiitollisuuden aiheita. Esimerkiksi ilolla on meille suuri merkitys, mutta emme useinkaan osaa iloita hetkessä. Tilanne muuttuu, kun opimme käyttämään vahvuuksiamme, tunnistamaan onnistumisiamme ja iloitsemaan niistä.

Vuorinen kannattaa lämpimästi sitä, että lapsille opetetaan myös myötäintoa.

– Kun joku toinen onnistuu, pitää tunnistaa hänen innoituksensa ja mennä siihen mukaan, ihastella ja kannustaa. Onnistujan ilo kasvaa, kun joku huomaa, miten etevä hän on. Taika on siinä, että myötäinnostujakin hyötyy, sillä kaikki positiiviset tunteet tarttuvat häneen.

Aikuisen tulisi Vuorisen mukaan auttaa lasta huomaamaan onnistumisensa niin ystävänä kuin oppijanakin.

– Positiivinen pedagogiikka on hyvän diagnosointia ja siitä palautteen antamista. Kaikilla lapsilla on potentiaalia, joka pitää vain houkutella esiin. Aikaa ei kannata käyttää niinkään heikkouksien parantamiseen, vaan vahvuuksien tunnistamiseen ja viemiseen yhä uusille alueille.

– Vahvuuksien avulla ei pitäydytä vain helpposa ja itselle jo tutussa tekemisessä. Keskeistä on saada palautetta ja rohkaista, jotta voi mennä vahvuksiensa kanssa niin sanotun lähikehityksen vyöhykkeelle. Helpposa ja mukavassa tekemisessä viipyily ei kehitä.

EVÄITÄ TULEVIIN VASTOINKÄYMIISIIN

Positiivisen pedagogiikan vahvuusharjoittelulla lapset paitsi herkistyvät huomaamaan omia ja toisten onnistumisia, myös ottavat haltuun työkaluja, joiden avulla heillä on mahdollisuus selvittää tulevista vastoinkäymisistä.

– Kyse on resilienssistä, toipumiskyvystä, joka rakentuu läheisissä ihmissuhteissa koettujen myönteisten tunteiden ja onnistumisista saadun palautteen kautta. Resilientti henkilö kykenee vastoinkäymisten äärelläkin säilyttämään sitkeyden, huumorin ja toiveikkuuden. Tässä auttaa, jos näkee kipeimmässäkin tilanteessa arvokkaita asioita, jotka kantavat seuraavaan hetkeen.

– Kun opimme huomaamaan vahvuutemme, käyttämään niitä ja iloitsemaan onnistumisista, keräämme myönteisten kokemusten varantoa. Tiukan paikan voimme ammentaa siitä: toteamme, että näillä vahvuuksillani olen selvinnyt ennen, selviän siis nytkin.

Vuorinen ei tällä hetkellä opeta espoolaisessa Meritorin koulussa, mutta kädenjälki näkyy. Oppilaat lueskelevat ruo-

kalaan mennessään kylttejä, joissa lukee *sinnikkyys ja itsesäätely*.

– Ei riitä, että tunnistamme onnistumisemme ja iloitsemme, vaan meidän pitää tehdä töitä, jotta pääsisimme eteenpäin.

– Siksi *feeling good, doing well* -slogan on minulle tärkeä: hyvä fiilis lisää tekemistä, joka on itsessään arvokasta.

ROHKEASTI OMIA SOVELLUKSIA TEKEMÄÄN

Positiivinen pedagogiikka on maailmalla, erityisesti Australiassa ja Yhdysvalloissa, kasvava liike. Suomessakin sen hyödyntäminen yleistyä kovaa vauhtia, sillä Vuorinen ja tutkijakollega Lot-



Kaisa Vuorinen toivoo, että ammattikasvattajat hyödyntäisivät positiivista pedagogiikkaa. Kaikkia ongelmia sillä ei ratkaista, mutta kyseessä on mahdollisuus, joka kannattaa hyödyntää.

Kaisa Vuorinen

TYÖ: Tohtorikoulutettava Helsingin yliopiston OKL:n erityispedagogiikan laitoksella 2014–2018. Tekee väitöskirjaa positiivisen pedagogiikan soveltuvuudesta suomalaisen koulutusjärjestelmään. Lisäksi kouluttaa ja luennoi aiheesta sekä osallistuu tutkijana Helsingin yliopiston CoPassion-tutkimushankkeeseen.

KOULUTUS: Valmistunut Helsingin yliopistosta kasvatustieteen maisteriksi (KM, luokanopettaja) vuonna 2003 ja erityisluokanopettajaksi vuonna 2011. Sai työnohjaajan pätevyyden Palmeniasta vuonna 2014 ja neuropsykiatrisen adhd-valmentajan pätevyyden Kirsi Consulting Oy:n koulutuksesta vuonna 2013.

ta Uusitalo-Malmivaara kiertävät ympäri Suomea kouluttamassa niin varhaiskasvatus- kuin opetushenkilöstöäkin.

– Joensuussa luentojamme ovat käyneet kuuntelemaan lähes kaikki varhaiskasvatuksen työntekijät. Espoossa taas Copassion-tutkimushankkeen kolmeen interventioon on osallistunut yhteensä yli 130 varhaiskasvatuksen esimiestä.

– Säästöpuhe ja kulukuurit vetävät mielialan kouluissa ja päiväkodeissa helposti alas. Positiivisen pedagogiikan käyttöönotto ei kuitenkaan ole resurssikysymys. Kyseessä on kasvatustilasto, jonka hyödyntäminen käytännön työssä vaatii lähinnä sen pohdintaa, millaisia taitoja haluamme lapsille opettaa.

Viitekehys haastaa kasvatustilastilaiset pohtimaan omaa toimintaansa, ja auttaa siten kehittämään myös työyhteisöä.

– Meistä jokainen voi pohtia, mitä tuo mukanaan työpaikalle, ja millaista puutarhaa siellä vaalii.

– Pitää muistaa myös, että lapset seuraavat koko ajan henkilökunnan vuorovaikutusta, eivätkä koskaan unohda, mitä saimme heidän tuntemaan. Kannustavat sanat ja toistemme arvostaminen pienissä mikrohetkissä on se, mikä antaa päiviiimme myönteistä tuulta. ■

Poikien koulu- onnellisuus kasvoi



Kaisa Vuorisen tekeillä oleva väitöskirja perustuu espoolaisissa Meritorin ja Tiistilän kouluissa vuonna 2015 aloitettuun 16 viikon vahvuusperusteiseen interventioon. Toinen interventio toteutettiin lukuvuonna 2015–2016 11 espoolaisessa koulussa.

Vuorinen koulutti mukaan lähenteen runsaat 20 opettajaa, jotka opettivat 1.–9.-luokkalaisille 16 viikon ajan tutkimushankkeessa kehitettyä vahvuusohjelmaa. Tutkimukseen osallistui 321 oppilasta, joista verrokkeja oli 207.

Ohjelma piti sisällään omien ja luokkakaverien vahvuuksien tunnistamista ja ymmärrystä siitä, miksi vahvuudet ovat merkityksellisiä. Lisäksi opiskeltiin eri vahvuuksia, kuten sinnikkyyttä, itsesääätelyä, myötätuntoa ja innokkuutta. Keskeinen osa interventiota olivat myös kasvun asenteen harjoittelu ja myönteisten tunteiden voiman ymmärrys.

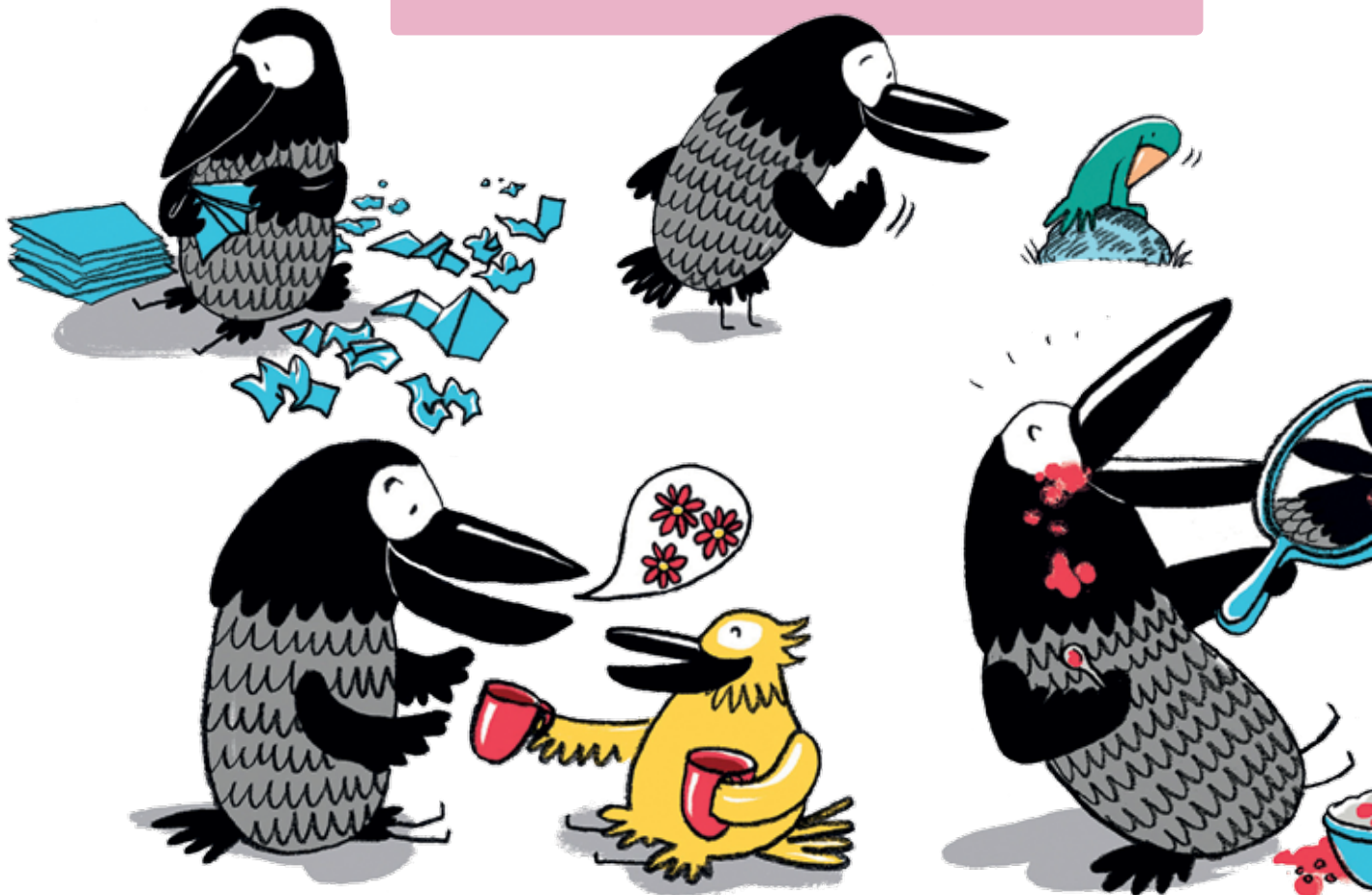
Vuorinen tekee väitöstutkimustaan Helsingin yliopistoon erikoispedagogiikan erityisalalle, joten

hankkeessa oli mukana myös tutkijan oma erityisluokka. Lukuvuonna 2015–2016 Vuorinen toi vaativan erityisen tuen luokkaan jokaiseen päivään vahvuustaitojen opetuksen. Luokkaa oli tutkimusjakson ajan opettamassa erityisluokanopettaja, luokanopettaja, kaksi kouluavustajaa ja yksi–kaksi Icehearts-kasvattajaa.

– Toimme tutkimusluokkiin yhteisen kielen, joilla vahvuuksia sanoitettiin. Lapset oppivat kuvaamaan itseään ja luokkakavereitaan myönteisesti, ja ottamaan vahvuutensa käyttöön.

Interventiojakson alussa ja lopussa mitattiin kyselyin tutkimukseen osallistuneiden oppilaiden luonteenvahvuuksien, kuten yleisen onnellisuuden, kouluonnellisuuden, kouluinnostuksen, omien vahvuuksien tunnistamisen, sinnikkyuden, uskomuksien sekä sosiaalisen kompetenssin kehittymistä.

Alustavien tulosten mukaan erityisesti poikien kouluonnellisuus nousi tutkimusjakson aikana merkittävästi. ■



HERNEPUSSIT PYSYVÄT RIVISSÄ

TEKSTI MINNA SEPPÄ

Ollilan päiväkodissa nostetaan vahvuuslaukku pöydälle. Joensuussa positiiviseen pedagogiikkaan on koulutettu melkein koko varhaiskasvatuksen henkilökunta.

Ollilan päiväkodissa Joensuussa on hyödynnetty positiivisen pedagogiikan oppeja kolme kuukautta. Päiväkodin johtaja Mia Gröhn on tyytyväinen.

– Olemme nyt työyhteisönä oikeiden asioiden äärellä. Meillä on ollut täällä aina hyvä ilmapiiri ja kehitysmuotoinen työote. Nyt henkilökunta suhtautuu lapsiin kuitenkin vielä aiempaa sensitiivisemmin ja empaattisemmin.

– Myös yleinen fiilis on innostunut. Kun tunnelma on aikuisten kesken hyvä, lapsillakin on kivaa, Gröhn sanoo.

KIPINÄ TIIMIPALAVERISTA

Päiväkodissa on kolme ryhmää, joissa hoidetaan yhteensä 45 lasta. Henkilökuntaa on johtaja mukaan lukien 12.

Päiväkodin ryhmistä yksi on alle 3-vuotiaille ja toinen 3–6-vuotiaille. Kolmannessa, pienryhmässä, on mukana myös erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Kipinä positiiviseen pedagogiikkaan syntyi pienryhmän talvisessa tiimipalaverissa.

– Huomio kiinnittyy erityislasten ohjaamista pohdittaessa helposti siihen, missä taidossa kullakin lapsella olisi kehitettävää. Viime tammikuussa pidettiin taas tiimipalaveri, jossa ruodittiin juniorien puuttuvia taitoja. Päivähoitaja totesi, että eikös meidän joskus pitäisi miettiä, mikä näissä lapsissa on hyvää, ja mitä he osaavat.

Kommentti jäi kaiheartamaan Gröhniä, ja kun hän törmäsi positiiviseen pedagogiikkaan, innostus syntyi. Materiaalit tilattiin, ja aiheeseen liittyvä koko henkilöstön kehittämisiltä pidettiin toukokuussa.

– Työntekijät lähtivät hyvin mukaan, ja kesäkuussa rakensimme talven 2016–17 toimintasuunnitelman positiiviseen pedagogiikkaan perustuen.

VAHVUUSLAUKUT PÖYDÄLLE

Lasten kanssa käsitellään kunakin kalenterikuukautena kolme vahvuusaluetta. Elokuussa aloitettiin sinnikkyydellä, myötätunnolla ja itsesäätelykyvyllä, kun taas syyskuussa käytiin läpi ryhmätyötaidot, oppimisen ilo ja uteliaisuus. Lokakuun teemoina ovat harkitsevaisuus, arviointikyky ja näkökulmanottokyky.

– Vahvuudet esitellään lapsille aina kuun alussa. Ryhmien pöydille ilmestyvät vahvuuslaukut, ja yhdessä tutkitaan, mitä niistä nousee, sekä keskustellaan siitä, mitä kukin vahvuus merkitsee. Mitään erillisiä teoriaistuntoja ei pienille tämän lisäksi pidetä, vaan vahvuuksia tuodaan esille aina sopivassa yhteydessä.

Päiväkodissa lempivahvuuksiin kuuluvat ymmärrettävästi itsesäätelytaito ja sinnikkyyks.



Ohjattuun kuntoliikuntaan Varis Vaakun johdolla. Lapsia leikittää päivähoitaja Marjo Voutilainen.

MIA GRÖHN

– Itse koin työvoittona esimerkiksi sen, kun sain lapset jumppahetkessä siirtymään jonomuodostelmasta alkupiiriin pelkästään itsesäätelyn tärkeydestä juttelemalla. Kukaan ei heitelty hernepusseja tai hyppinyt patjalla, vaikka mieli ehkä tekikin. Sinnikkyyttä taas voidaan treenata vaikkapa silloin, kun lapsi opettelee pukemaan talvikenkiä. Kun aikuinen riittävästi kannustaa, lapsi jaksaa kurjankin homman.

– Vahvuudet ovat taitoja, joita voidaan opettaa, ihan samaan tapaan kuin opetetaan hyppimistä, keinumista tai vaikkapa kirjaimia. Positiivinen pedagogiikka antaa näiden henkisten taitojen siirtämiseen sanaston. Olennaista on, että aikuinen käyttää sitä.

Myös onnistumisten muistamista harjoitetaan. Lähestymistavalla on saatu aikaan loistavia tuloksia varsinkin erityislasten kanssa.

– Jos kaveri tulee yrmällä päällä päiväkotiin, eikä millään haluaisi mennä eskaritunnille, koska ei saanut ottaa kotoa legoukkoa mukaan, voidaan palauttaa mieliin, miten hyvin matematiikka meni eilen.

Joensuussa positiiviseen pedagogiikkaan on koulutettu puolen päivän koulutuksilla melkein koko varhaiskasvatuksen henkilökunta, mikä on otettu päiväkodeissa innolla vastaan. Uusi kasvatustilasto kirjataankin Joensuun kaupungin tulevan varhaiskasvatussuunnitelman ohjaavaksi periaatteeksi. ■

VANHUUDEN ARVOSTUKSESTA

Sirkka-Liisa Kivelä
yleislääketieteen ja geriatrian erikoislääkäri



HALATAAN!

Vanhusten lääkehoidon vaihtoehtoja käsittelevässä seminaarissa lääkäri Helinä Siikala kertoi ratkaisunsa äitinsä unettomuuden hoitoon. Liikunta- ja muulta toimintakyvyltään heikentyneelle, muistisairaalle, vanhainkodissa asuvalle äidille oli kehittynyt vaikea unettomuus, jolle ei löydetty somaattista syytä. Helinä Siikala päätti auttaa äitiään läheisyyden ja kosketuksen avulla. Hän matkusti vanhainkotiin, istui päivisin äitinsä vieressä, jutteli ja hieroi ja halaili äitiään. Öisin hän nukkui kietoutuneena äitinsä viereen. Äidin uniongelma hävisi kolmen vuorokauden kuluessa.

Depressiota käsittelevien tutkimusteni aikana mieleeni nousi olettaus, että vuosia jatkunut fyysisen kosketuksen puute aiheuttaa vanhalle ihmiselle kärsimystä, pahaa oloa ja masennusta. Valittelevan vanhuksen ongelmana voi olla toisen ihmisen fyysisen ja psyykkisen läheisyyden pitkäkestoinen vaje. Näin ollen oikea tapa auttaa on keskustella ja ymmärtää vanhusta, pitää häntä kädestä kiinni, hieroa harjoitella hellästi ja halata.

Löysin tukea tälle oletukselleni ruumiillisuuden ja psyykkisyyden vuorovaikutusta tutkineen psykoanalytikko Pirkko Siltalan kirjoituksista. Siltala korostaa sitä, että fyysiset muutokset, kivut ja toimintakyvyn heikkeneminen, ovat

todellisia ja aina läsnä vanhan ihmisen jokapäiväisessä elämässä. Läkäs joutuu luopumaan entisestä ruumiinkuvastaan ja rakentamaan uutta. Fyysiset muutokset voivat aiheuttaa turvotomuutta, häpeää ja masennusta. Halaaminen tuo iäkkäälle tunteen siitä, että toinen ihminen hyväksyy hänen heikon ja jopa raihnaisten kehonsa. Tämä myönteinen tunne auttaa häntä sopeutumaan muuttuneeseen ruumiinkuvaansa ja ylläpitää mielenterveyttä.

Tutkimusten mukaan halaaminen suojaa stressiltä ja jopa infektioilta. Se, että toinen ihminen hieroo tai halaa, poistaa yksinäisyyden tunteita. Hellät kosketukset ja halaamiset lisäävät mielihyvää tuottavan oksitosiinihormonin määrää elimistössä. Oksitosiini luo myönteisiä tunteita, vahvistaa kiintymystä ja herkistää toisten tarpeille.

Monet tutkijoiden ja käytännön työntekijöiden havainnot tukevat halaamisen ja hellien kosketusten myönteisiä vaikutuksia muistisairaiden hoidossa. Ystävällinen kosketus muuttaa asenteita myönteisemmiksi ja sopuisammiksi sekä lisää valmiutta yhteisten sääntöjen noudattamiseen. Se, että toinen ihminen silittää vanhuksen kehoa rauhallisesti ja hellästi auttaa vanhaa ihmistä muodostamaan käsityksen omasta kehostaan.

Halaaminen on tullut suomalaisen kulttuurin osaksi. Iäkkäiden keskuudessa ja vanhustalveluiden piirissä se on yleistä. Halaaminen ei maksa mitään, eikä se vie aikaa. Halata voi vaikka vessareissuilla iäkkään housujen noston ja käsien pesun jälkeen – kuten minä ja mieheni nykyisin teemme.

Osa iäkkäistä ei ole tottunut siihen, että toinen ihminen koskettaa heitä ja halaa. Halaaminen voi nostaa mieleen seksuaalisia tunteita. Fyysisen yksityisyyden rajan ylittäminen eli toisen henkilön fyysinen koskettaminen vaatii koskettajalta herkkää korvaa. ■



VIISI FAKTAA IHMISKAUPASTA

TEKSTI ELINA KUJALA KUVA INGIMAGE

Mitä ihmiskauppa on?

Ihmiskauppa on YK:n mukaan toisen ihmisen hyväksikäyttötarkoituksessa tehtyä kuljettamista, kätkemistä, ihmisalakuljetusta ja värväystä, johon liittyy uhkaamista, pakottamista, orjuuttamista tai harhaanjohtamista. Ihmiskauppa on järjestäytyneen rikollisuuden tuottoisimpia muotoja huumekaupan ohella. Siitä puhutaan usein nykypäivän orjakauppana. Ihmiskauppa voi liittyä esimerkiksi pakkotyöhön tai prostituutioon. Suomi on vuosittain kymmenien ja jopa satojen ihmiskaupan uhrien kauttakulku- ja kohdemaana. Suurin osa ihmiskaupan ulkomaisista uhreista tulee Suomeen Nigeriasta, Aasian maista, Somaliasta, Virosta ja Venäjältä. Myös suomalaisia uhreja on jonkin verran.

Mistä hoitaja tunnistaa ihmiskaupan uhrin?

Hoitajan hälytyskellon pitäisi kilahtaa, jos potilas vaikuttaa pelokkaalta ja masentuneelta, hänessä on merkkejä väkivallasta tai hänellä on hoitamatta jääneitä sairauksia, vammoja tai raskauksia. Epäilyn on syytä herättää myös silloin, kun potilaalla ei ole hallussaan omaa rahaa, pankkitiliä, henkilöllisyyspapereita tai muita asiakirjoja. Potilaalla voi olla mukanaan saattaja, joka tuntuu vahtivan ja kontrolloivan potilasta esimerkiksi tulkin rooliinsa vedoten.

Mahdollisesta ihmiskaupasta kielivät myös huonot asuinolot; asuminen esimerkiksi työpaikalla tai työnantajan kotona, kohtuuttomat työajat ja epämääräinen palkanmaksu.

Kuka ihmiskaupan uhria auttaa?

Suomessa on tehokas ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä, jonka toiminnasta vastaa Joutsenon vastaanottokeskus. Järjestelmä tarjoaa uhreille muun muassa majoituksen, terveys-

ja sosiaalipalveluja, oikeusapua, suojelua ja muita turvallisuusjärjestelyitä. Auttamisjärjestelmän tarjoaman avun piiriin pääsemiseksi riittää pelkkä epäily ihmiskaupasta, oikeuden päätöstä tapahtuneesta ihmiskaupasta ei tarvita.

Mitä hoitaja voi tehdä?

Kysy potilaalta tarkentavia kysymyksiä siitä, missä ja kenen kanssa hän asuu ja tekee töitä, paljonko ja kenelle hän joutuu maksamaan asumisestaan ja elämisestään, onko hän jollekin velkaa, uhkaillaanko häntä tai hänen läheisiään ja tuntuuko hänestä, että hän on vapaa liikkumaan tai halutessaan jättämään puolisonsa tai työpaikkansa.

Jos epäilet ihmiskauppaa, ota heti yhteyttä ihmiskaupan auttamisjärjestelmään 02 95 463 177.

Millainen on ihmiskaupan tulevaisuus Suomessa?

Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden ja kielteisten turvapaikkapäätösten uskotaan lisäävän ihmiskauppatapausten määrää, mutta toistaiseksi se ei näy tilastoissa.

Lumeavioliitot ovat ihmiskaupan uusi muoto, johon liittyy usein seksuaalista hyväksikäyttöä ja pakkotyötä.

Suomi on yksi harvoja maita, joissa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on valtiojohtoinen. Järjestelmä auttaa meillä vuodessa noin 80 ihmistä. Auttamisjärjestelmä täyttää tänä vuonna kymmenen vuotta. ■

LÄHTEET:

MAAHANMUUTTOVIRASTO
NURSETOGETHER.COM
IHMISKAUPPA.FI
PRO-TUKIPISTE.FI



Kasvava ikäihmisten määrä haastaa

EU-maat kehittämään kotihoitoa

TEKSTI MINNA LYHTY

Kuka hoitaa vanhuksat Euroopan eri maissa? Suomessa meillä on lähihoitajat, mutta esimerkiksi Italiassa ja Espanjassa ei ole vastaavaa ammattia. Näissä maissa omaisilla on päävastuu vanhuksista.

Iталиassa kotona asuvan apua tarvitsevan vanhuksen luona saattaa käydä useita eri sosiaali- ja terveysalan työntekijöitä. Yksi käy auttamassa pesuissa ja pukeutumisessa, toinen tuo lääkkeet ja kolmas tulee kuntouttamaan. Suomessa lähihoitaja osaa tehdä nämä kaikki tehtävät.

– Tällaista koulutusta ei ole Italiassa ja Espanjassa. Suomessa lähihoitaja pystyy huolehtimaan vanhuksesta laaja-alaisesti, kertoo SuPerin järjestöasiantuntija Paula Soivio, joka on mukana kansainvälisessä kotihoidon Caress-hankkeessa.

Vuosi sitten alkaneessa hankkeessa selvitetään kotihoidon tilannetta Suomessa, Italiassa ja Espanjassa. Suppeammin tarkastellaan myös muiden EU-maiden kotihoitoa.

Hankkeessa on selvitetty, ketkä hoitavat vanhuksia ja millaisella koulutuspohjalla työskennellään kotihoidossa eri maissa. Lisäksi on kartoitettu, mitä lisäosaamista eri maiden kotihoidon työntekijät tarvitsisivat. Myös kotihoidon asiakkailta on kysytty mielipiteitä palveluista.

Tarkoituksena on tuottaa digitaalista opetusmateriaalia alan opiskeli-

joille aiheista, joissa havaitaan osaa-misvajetta.

Suomessa yli 400 superilaista kotihoidon hoitajaa vastasi Caress-kyselyyn. Samantyyppisiin kyselyihin vastasi Espanjassa noin 250 työntekijää ja Italiassa noin 150 työntekijää.

LÄHIHOITAJA ON MONIOSAAJA

Espoon seudun koulutus kuntayhtymä Omnian lehtori Sanna Hosio on selvittänyt kotihoidon tilannetta EU-maissa ja analysoinut Caress-kyselyn vastauksia. Hän kertoo, että Pohjoismaissa, Englannissa ja Irlannissa kotihoito on järjestetty hyvin. Monessa maassa kotihoidon palvelut ovat hajanaiset.

– Italiassa sosiaali- ja terveystoimi ovat kokonaan erillään. Sosiaalipuolen työntekijä, jolla on lähihoitajaa suppeampi koulutus, käy auttamassa vanhusta arkiaskareissa. Terveyspuolen työntekijät, kuten sairaanhoitajat ja fysioterapeutit, tekevät käyntejä saman vanhuksen luona.

Hosio kertoo, että Espanjassa yliopistossa koulutuksen saaneet sairaanhoitajat käyvät vanhusten luona.

– Heistä seuraava taso vanhusten

hoitotyössä ovat kouluttamattomat ihmiset, jotka käytännössä ovat omaisia.

Hosion mukaan hankkeessa mukana olevien italialaisten ja espanjalaisten on ollut vaikea käsittää, mitä kaikkea lähihoitaja osaa tehdä.

– He ihmettelevät, miten lähihoitaja voi antaa lääkkeitä, vaikka hän ei ole sairaanhoitaja, ja miten lähihoitaja voi osata hoitaa myös sosiaalipuolen asioita.

Hosio on kohdannut saman kummastelun, kun Omnian lähihoitajaopiskelijat ovat lähteneet työssäoppimisjaksolle ulkomaille.

– Viime keväänä Englannissa hoitokodissa ongelmana oli se, mille tasolle hierarkiassa opiskelijat sijoitetaan. Heistä ei tule sairaanhoitajia, mutta heillä on enemmän osaamista kuin hoitoapulailla.

JATKUVAA OPPIMISTA

Sanna Hosio kertoo Caress-kyselyvastausten perusteella, että suomalaiset lähihoitajat ovat pääosin tyytyväisiä koulutukseensa ja kokevat olevansa työhön päteviä, mutta joistakin asiois-

Innovatiivisia ratkaisuja väestön ikääntymiseen

Caress-hankkeen pääkoordinaattori Serena Alvino kertoi hankkeen tapamisessa Espoossa lokakuussa, että tavoitteena on löytää ratkaisuja yhteen EU-maiden merkittävimpään haasteeseen: väestön ikääntymiseen.

– Yli 65-vuotiaiden määrän kasvu tuo suuret paineet sosiaali- ja terveyspalveluille. Monen maan riittämätön budjetointi aiheuttaa palvelujen säännöstelyä. Tarvitaan innovatiivisia keinoja vastata vanhusten tarpeisiin.

Hänen mukaansa ammattilaisten tarjoamalla kotihoidolla on ratkaiseva merkitys.

– Kotihoidon tarve kaksinkertaistuu EU-maissa vuodesta 2000 vuoteen 2050. Meidän täytyy investoida kotihoidon henkilökunnan ammattitaitoon. Kotihoito on erilaista eri maissa, jopa maan sisällä on eroja, kuten meillä Italiassa.



ta he toivoisivat saavansa täydennyskoulutusta.

– He kaipaavat lisätietoa sairauksista, lääkkeistä, lääketieteestä, fysioterapiasta ja sosiaalipalveluista. Myös asiakkaan psyykkisen tilan arvioinnista halutaan oppia lisää. Lisätiedon tarvetta oli myös sellaisilla vastaajilla, joilla on pitkä työkokemus. Se kertoo siitä, että kotihoidossa tarvitaan laaja-alaista osaamista.

Italiassa ja Espanjassa osaamistarpeet ovat monin osin erilaiset kuin Suomessa, koska siellä kotona asuvien vanhusten parissa työskennellään erilaisella koulutustaustalla.

– Italialaiset ja espanjalaiset työntekijät kertoivat tarvitsevansa lisätietoa muun muassa muistisairauksista. Suomalaiset lähihoitajat tuntevat nämä sairaudet paremmin. Saattohoidon osaamistarve tuli esiin kaikissa maissa.

Caress-hankeessa on kysytty myös kotihoidon asiakkailta mielipiteitä kotihoidon palveluista. Suomessa haastateluihin osallistui vain yhdeksän asiakasta, joten tulokset eivät ole yleistettävissä.

– Yleisesti ottaen haastateltavat olivat tyytyväisiä kotihoidon palve-

luihin. He kokivat tärkeäksi lääkehoidon ja päivittäisissä toimissa avun saamisen.

Hosion mukaan suurimpana epäkohtana asiakkaat kokivat kiireen. Hoitaja viiپی heidän luonaan keskimäärin viisitoista minuuttia. Myös hoitajat kertoivat kyselyssä suureksi ongelmaksi kiireisen työtahdin.

– Asiakkaiden mukaan he saavat palvelut, joita ovat hakeneet, mutta palvelujen taso vaihtelee hoitajan mukaan. On todella hyviä hoitajia ja on hoitajia, jolla on puutteita tietotaitotasossa tai vuorovaikutustaidoissa. Hoitajat vaihtuvat usein, eivätkä asiakkaat tiedä, millainen hoitaja tulee seuraavan kerran.

KAUASKANTOINEN HAAVE

Caress-hankeessa esiin tullesiin osaamistarpeisiin aiotaan vastata koulutuspaketilla, jonka Suomessa tuottaa Omnia.

– Se on suunnitteluvaiheessa tällä hetkellä. Lähihoitajaopiskelijat pääsevät testaamaan koulutuspakettia käytännössä syksyllä 2018, Sanna Hosio kertoo.

Myös Italiassa ja Espanjassa tuetaan koulutuspaketteja. Mahdollisesti digitaalista materiaalia kootaan myöhemmin samalle alustalle ja käännetään eri kielille.

– Hankkeen päätarkoitus on lisätä osaamista kotihoidossa. Kauaskantoisen haave on kotihoidon työntekijöiden liikkuvuuden helpottuminen EU-maiden välillä. Se ei ole yksinkertaista, sillä koulutustasossa on eroja ja myös kielitaito asettaa haasteita, Hosio pohottaa.

Caress-hankeessa on mukana myös Opetushallitus. Omnian rehtori Sirkka Wimanin mukaan se on tärkeää.

– Hankkeesta saatua tietoa voidaan käyttää opetussuunnitelmatyössä. Tutkinnon osiin voidaan viedä asioita, joista kotihoidon työntekijät kertoivat tarvitsevansa lisätietoa. ■

CARESS-HANKEEN RAHOITTAJAA
EUROOPAN UNIONIN KOULUTUS-,
NUORISO- JA URHEILUOHJELMA ERASMUS+.
HANKE PÄÄTTY LOKAKUUSSA 2018.

 TUTUSTU CARESS-
HANKKEESEEN TARKEMMIN



100-vuotias Shizu-san huoneessaan tehostettua palveluasumista tarjoavassa hoitokodissa.

JAPANI HAKEE UUTTA OPPIA KOULUTUSJÄRJESTELMÄNSÄ

TEKSTI MINNA SEPPÄ KUVAT HARUMI SASATANI

Japanin vanhustenhuolto on helisemässä tulevien haasteiden kanssa: vuoteen 2030 mennessä tarvitaan 300 000 uutta hoitajaa huolehtimaan maan kasvavasta senioriväestöstä. Japanilainen tutkijaryhmä vieraili elokuussa SuPerissa tutustumassa suomalaisen lähihoitajakoulutukseen. Tarkoituksena oli viedä kotiin eväitä paikallisen koulutusjärjestelmän kehittämiseksi.

Japanilainen vanhustenhuolto on vaikeuksissa. Väestö ikääntyy nopeimmin maailmassa: Yli 65-vuotiaiden osuus 126 miljoonan asukkaan väestöstä on 27,3 prosenttia. Seniorien osuuden arvioidaan kasvavan vuonna 2050 jo 38,8 prosenttiin, ja maan väkiluvun pienenevän samaan aikaan 97 miljoonaan.

– Tarvitsemme jo vuoteen 2030 mennessä vanhustenhuoltoon 300 000 uutta hoitajaa. Lisäkoulutustarve on siis valtava.

– Ongelmana on myös alan heikko vetovoima: työtä ei arvosteta, palkka on matala ja työntekijöiden vaihtuvuus korkea, emerita professori Harumi Sasatani Sapporosta Japanista kiteyttää.

Hokkaidon Women's Plaza johtava Sasatani vieraili elokuussa SuPerissa kahden tutkijakollegansa, professori Reiko Hiroson ja Kimiko Kimiton kanssa. Vierailun tarkoituksena oli tutustua suomalaiseen lähihoitajakoulutukseen ja viedä Japaniin eväitä sikkäläisen koulutuksen kehittämiseksi.

– Haluamme tutustua suomalaiseen järjestelmään, koska aiomme paitsi kasvattaa koulutusmääriämme, myös uudistaa koulutussisältöjämme.

– Suomen lähihoitajakoulutus on tuloksiltaan todella hyvää. Uskomme, että panostamalla koulutukseen voimme myös Japanissa vahvistaa hoitajiksi valmistuvien ammatti-



Vapaaehtoistyöntekijä auttaa vanhuksia kukka-asetelmien teossa.



Vanhukset asettumassa välipalalle.

identiteettiä ja saada heidät sitoutumaan nykyistä paremmin vaativaan työhönsä, Sasatani sanoo.

Hän näkee Suomen mallissa hyvänä erityisesti ajatuksen hoidon kokonaisvaltaisuudesta: suomalaisessa vanhustenhuollossa lähihoitaja on ammattilainen, joka kohtaa ikään-tyneen yksilönä.

SUURIN OSA SAIRAISTA OMAISTEN KOTIHOIDOSSA

Japanilaisessa terveydenhuollon rahoituksessa ja hallinnossa sovelletaan vakuutus pohjaista mallia. Käytössä on pakollinen kansallinen sairausvakuutusjärjestelmä, joka kattaa kaikki kansalaiset, ja jota kaikkien tulee maksaa. Pitkäaikaishoitoa rahoitetaan Long Term Care Insurance -vakuutusjärjestelmällä, jonka järjestävät yksityiset vakuutuksen antajat kuntien ja valtion avustuksella. Vakuutuksella on viisi hoidon kategoriaa, ja vakuutetun arvioitu hoidon tarve ratkaisee, millaista hoitoa yli 65-vuotias vanhus tai 40–64-vuotias hoidettava tarvitsee.

Useimmat yli 65-vuotiaat japanilaiset asuvat kotonaan. Heistä osalle on tehty hoidontarpeen arviointi.

Tästä arvioidusta ryhmästäkin valtaosan, 60 prosenttia, hoitavat samassa taloudessa asuvat omaiset: 26 prosentista huolehtii puoliso, 22 prosentista lapset ja 11 prosentista miiniä. 10 prosentilla hoitajana on eri osoitteessa asuva omainen, ja 15 prosenttia on yrityksen tuottamassa laitoshoidossa. 13 prosenttia osalta hoitajaa ei tiedetä.

– Omaishoitajien suuri määrä on Japanissa ongelma.

Omaishoito on raskasta, joten monikaan ei pysty huolehtimaan sekä palkkatyöstään että omaisestaan.

Omaishoito perustuu Japanissa suurelta osin siihen, että kulttuurinen paine vanhuksista kotona huolehtimiseen on kova: vanhempien hoitaminen on perinteisesti jäänyt vanhimman lapsen perheen, erityisesti vanhimman pojan vaimon, tehtäväksi. Naisten entistä aktiivisempi työelämään haakeutuminen on lisännyt pitkäaikaishoitopaikkojen tarvetta. Laitoksiin on kuitenkin pitkät jonot.

– Jaksamisongelmat ratkaistaan usein niin, että omaishoitaja luopuu palkkatyöstään. Tämä johtaa helposti uusiin pulmiin, sillä omaishoidosta ei Japanissa makseta rahallista korvausta, Sasatani kertoo.

VAIHTUVUUS ALALLA SUURTA

Vanhustyön arvostus on Sasatanin mukaan Japanissa vähäistä. Työntekijöiden vaihtuvuus alalla on suurta: 80 prosenttia vanhusten hoitajista viihtyy alalla enintään kolme vuotta.

Vuonna 2015 tehdyn, vanhuksia työkseen hoitaville osoitetun kyselytutkimuksen vastauksista löytyy selkeitä syitä alan suureen vaihtuvuuteen: 48 prosenttia vastaajista pitää työtaakkaa liian suurena ja 42 prosenttia palkkaa liian matalana.

– Työhön ei sitouduta, sillä hoitajia on töissä niin vähän, että esimerkiksi lomaa on vaikeaa saada pidetyksi. Tämä on fyysisesti raskaassa työssä melkoinen kuormitustekijä.

LAITOSTYÖNTEKIJÖILLÄ VALTAKUNNALLINEN TUTKINTO

Vanhustenhuollossa työskentelee Japanissa, kuten Suomessaakin, ammattilaisia erilaisilla nimikkeillä, koulutustaustoilla ja työnkuvilla.

Kotiin tarjoavat kotisairaanhoidollisia palveluita yritykset, joiden palkkalistoilla työskentelee kotiaavustajia, englanniksi home helpers. Heidän työnsä on useimmiten osa-aikaista, ja edellyttää noin 120–130 tunnin mittaisen kurssin suorittamista. Useimmat kotiaavustajat ovat Sasatanin mukaan naisia.

Laitoksissa työskentelee hoitotyöntekijöitä, care workers. He ovat suorittaneet oppisisällöiltään valtakunnallisesti yhteisen, 2–3 vuotta kestävämmän ammatillisen tutkinnon. Hoitotyöntekijät työskentelevät kokopäiväisesti, ja heidän joukossaan on Sasatanin mukaan miehiä 20 prosenttia.

PALKKAUS REILUSTI ALLE JAPANILAISEN KESKIPALKAN

Hoitotyöntekijät ansaitsevat keskimäärin 196,121 jeniä eli noin 1792 euroa kuukaudessa.

Palkka on selkeästi alhaisempi kuin esimerkiksi sairaanhoitajilla, jotka ansaitsevat Japanissa 203,308 jeniä kuukaudessa, ja reilusti alle japanilaisen keskipalkan, joka oli viime vuonna 215,077 jeniä kuukaudessa.

Jos palkka on pienempi, työaika taas on pidempi kuin työtekeillä keskimäärin.

Japanilaisessa vanhustenhuollossa työaika on laitosten hoitotyöntekijöillä keskimäärin 160,7 tuntia kuussa, kun se japanilaisilla keskimäärin on 127,7 tuntia kuussa. ■

JUTUSSA ON KÄYTETTY LÄHTENÄ HARUMI SASATANIN HAASTATTELUN LISÄKSI EMMI IKÖSEN VUONNA 2013 LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULUUN TEKEMÄÄ OPINNÄYTETYÖTÄ SUOMALAINEN IKÄÄNTYVIEN HYVINVOINTIKONSEPTI OSANA JAPANILAISEN HOITOALAN YRITYKSEN TOIMINTAA.

ENNAKKO-
NÄYTÖS!



Vuorovaikutus työpaikalla
– mutta minun, sinun vai yhteistä?
▶ [youtube.com/superliitto](https://www.youtube.com/superliitto)



SUPER

YLPEÄNÄ ESITTÄÄ:

Opinto- päivät

14.–15.2.2017
TAMPERE

Alustava ohjelma. Muutokset mahdollisia.

Tiistai 14.2.2017

- 8.30 Ilmoittautuminen ja aamukahvi
- 10.00 Päivien avaus / Puheenjohtaja Silja Paavola, SuPer
- 10.20 Vuorovaikutusta työpaikalla – mutta minun, sinun vai yhteistä? FT Yrjö Lauranto, Helsingin yliopisto
- 11.50 Lähihoitajana nuorten vastaanotokeskuksessa
- 12.10 Lounas
- 13.30 Kolmantena pyöränä päihteet – vaikuttaako hoitosuhteeseen? Johtava ylilääkäri Kaarlo Simojoki, A-klinikkasäätiö
- 15.00 Kahvi
- 15.30 La Carita -säätiö palkitsee vanhustyön innovaatiot
- 15.45 Vuorotyö, terveys ja palautuminen – miten saamme parempia vuorolistoja? Professori Mikko Härmä, Työterveyslaitos

Keskiviikko 15.2.2017

- 9.00 Täyttä elämää muistisairauden kanssa – matkamuistoja Hollannin dementia kylästä / YTM Leena Kaasinen
- 10.10 Sydämen asialla – saattajana viimeisellä matkalla Lähihoitaja Maaret Ollila
- 10.40 Hoitotahto – oma tahto / Lauri Seinelä, LT, geriatrian erikoislääkäri, Tampere
- 11.15 Lounas
- 12.15 Asiakkaalla on oikeus? Ajatuksia itsemääräämisoikeudesta / TtM, asiantuntija Kristina Lamberg
- 13.15 Kahvi
- 13.45 Meitä on moneksi – näkyvä ja näkymätön kulttuuri hoitotyössä / Riku Rantala, Madventures

Opintopäivien päätteeksi

Toimittaja, rikostoimittaja, tuottaja, palkittu esiintyjä...

Riku Rantala on mediapersoona, joka tunnetaan muun muassa tv-sarjoista Madventures ja Docventures.

Luennoitsijana Riku on mukaansatempaava ja persoonallinen. Rikun luennot motivoivat, herättävät ajatuksia ja inspiroivat monenlaista yleisöä.

www.superliitto.fi



superliitto #opintopäivät

SUPERIN AMMATILISET



14.–15.2.2017 TAMPERE-TALO,
YLIOPISTONKATU 55, TAMPERE

ILMOITTAUTUMINEN

Ilmoittaudu sähköisellä lomakkeella osoitteessa
my.surveypal.com/opintopaivat2017

Voit ilmoittautua myös oheisella ilmoittautumis-
lomakkeella. Täytä ja lähetä lomake osoitteeseen:
SuPer/Raili Nurmi, Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki,
tai faxaa numeroon 02060 28318 (ei suuntanumeroa).
Ei puhelinilmoittautumisia.

Viimeinen ilmoittautumispäivä on 15.1.2017.

Ilmoittautuminen on sitova. Emme lähetä erillistä
vahvistusta. Laskun lähetämme antamaasi
laskutusosoitteeseen päivien jälkeen!

HOTELLIVARAUKSET

Osanottajat varaavat ja maksavat huoneensa itse.
Varauksen yhteydessä tulee mainita kiintiön nimi: SuPer.
Hotellit edellyttävät, että kahden hengen huoneen
varaavilla on tiedossa, kenen kanssa he majoittuvat.
Hinnat ovat vuorokausihintoja ja sisältävät aamiaisen.
Kiintiöiden voimassaolo mainitaan hotelliikohtaisesti.

Sokos Hotels -ketjun varaukset: myyntipalvelu
puh. 020 1234 600/yksittäiset huonevaraukset,
sokos.hotels@sok.fi, avoinna ma-pe 8–20, tai suoraan
hotelliin. Varausta tehdessä mainitse hotelli, johon haluat
majoittua. Kiintiöt voimassa 17.1. saakka.

Sokos Hotel Ilves, Hatanpäänvaltatie 1, puh. 020 1234 631
tai ilves.tampere@sokoshotels.fi. Yhden hengen huone
130 €, kahden hengen huone 150 €.

Sokos Hotel Villa, Sumeliuksenkatu 14, puh. 020 1234 633
tai villa.tampere@sokoshotels.fi. Yhden hengen huone
120 €, kahden hengen huone 140 €.

Lapland Hotels Tampere, Yliopistonkatu 44,
puh. 03 3830 000 tai tampere@laplandhotels.com.
Yhden hengen huone 109 €, kahden hengen huone
124 €. Kiintiö voimassa 20.1. saakka.

Scandic Tampere City, Hämeenkatu 1, puh. 03 2446 111
tai tamperecity@scandichotels.com. Yhden hengen huone
118 €, kahden hengen huone 135 €. Kiintiö voimassa 31.1.
saakka.

Scandic Tampere Station, Ratapihankatu 37,
puh. 03 3398 000 tai tamperestation@scandichotels.com.
Yhden hengen huone 118 €, kahden hengen huone 135 €.
Kiintiö voimassa 31.1. saakka.

LINJA-AUTOISSA Matkahuolto myöntää etukäteen
ostetuista aikuisten matkalipuista alennusta, kun
yhdensuuntainen matkan pituus on vähintään 60 km;
kolmen hengen ryhmä saa 25 % ja yksittäisen meno-
puluulipun lunastava saa 10 % alennuksen.

OSALLISTUMISMAKSUT

	2 päivää	1 päivä
SuPerin jäsenet	220 €	150 €
Opiskelijat, työttömät ja eläkeläiset	140 €	100 €
Ei-jäsenet	270 €	200 €

Osallistumismaksu sisältää luennot, jaettavan materiaalin,
lounaat ja kahvit (alv 0 %). **Mikäli työnantajasi maksaa
osallistumismaksun, selvitä tarkka laskutusosoite ja ilmoita
se ilmoittautumisesi yhteydessä meille.** Opiskelijoiden ja
työttömien jäsenten tulee varautua esittämään alennukseen
oikeuttava todistus.

SITOVA ILMOITTAUTUMINEN SUPERIN OPINTOPÄIVÄT 14.–15.2.2017

Täytä tekstaten

Nimi

.....

Lähiosoite

.....

Postinumero ja -toimipaikka

.....

Puhelin (työ/koti)

.....

Sähköposti

.....

Ruoka-aineallergiat

.....

Osallistun päiville seuraavasti (vain yksi rasti)

Molempina päivinä

Vain tiistaina Vain keskiviikkona

Olen

Varsinainen jäsen Opiskelijajäsen

Työtön Eläkeläisjäsen

En ole SuPerin jäsen

**Laskutamme osallistumismaksun. Ilmoita tarkka laskutus-
osoite (jos maksat laskun itse, voit jättää tyhjäksi):**

Maksajan täydellinen nimi (esim. työnantaja tai ao)

.....

Maksajan yksikön/osaston nimi

.....

Yhteyshenkilö, joka on hyväksynyt osallistumisen

.....

Verkkolaskuosoite

.....

Välittäjän tunnus

.....

Maksajan lähiosoite

.....

Postinumero ja postitoimipaikka

.....

Lähetä lomake 15.1.2017 mennessä osoitteeseen:

SuPer, Raili Nurmi, Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki
tai faxilla 02060 28318 (ei suuntanumeroa)



Tauoilla on hyvä tilaisuus vaihtaa kuulumisia tuttujen kanssa ja tutustua uusiin kollegoihin, kuten Sirpa Seppälä, Kristiina Asella, Jari Kuusiniemi, Sari Melanen, Johanna Villman, Tuula Jokela, Sanelma Saukkoriipi, Raili Lasarov ja Anna-Riitta Saijets tekivät.

SuPerin työsuojelupäivien aiheena:

HOITOTYÖTÄ TEHDÄÄN VÄKIVALLAN VARJOSSA

TEKSTI JA KUVAT MARJO SAJANTOLA

Yksi SuPerin työsuojelupäivien pääaiheista oli työpaikkaväkivalta, sen ennakointi, ehkäisy ja eläminen sen kanssa. Vaikka nollatoleranssiin pyritään, se on utopiaa. Väkivallan vähentäminen vaatii niin työnjohdon kuin suorittavan tason asennemuutosta.

Työelämänsä uhkatilanteet eivät synny itsestään, joten riskejä pitää kartoittaa ennakolta ja uhkaan kannattaa val-

mistautua. Lisäksi tarvitaan tietoa siitä, mitä työntekijä voi tehdä tilanteessa, jossa lähtökohtaisesti on hankalaa. Jos jokin tapahtuu, se on koko työyhteisön asia, ei yksittäisen työntekijän. Ketään ei saa jättää selviytymään tapahtuneesta yksin.

Psykologi Jaakko Kauppila painottaakin työpaikkaväkivaltilanteiden ehkäisyssä ennakoimisen merkitystä. Vaikka työolojen edellytetään olevan mahdollisimman turvalliset, on oletettava, että työssä joudutaan kohtaamaan myös haastavia asiakkaita.

– On varauduttava siihen, että ihmiset tekevät pahoja ja siihen, että on jopa olemassa pahuutta, sillä tavalla häiriintyneitä ihmisiä, joissa se pahuus on saanut vallan.

Hän jatkaa, että vaikka asiakas ei käyttäisi fyysistä väkivaltaa, hän voi pyrkiä nujertamaan auttajansa henkisen väkivallan keinoin. Täten hoitotilanteista voi tulla erittäin ahdistavia työntekijälle. Kun ihmisen elämänpiiri kapenee esimerkiksi iän tai vammaisuuden takia, itsekeskeisyys kasvaa.

– Jos henkinen toiminta ja dynamiikka pelaavat edes jotenkin, ihminen turhautuu, kun vaikutusmahdollisuutta on vain vähän. Jokainen pyrkii vaikuttamaan niillä keinoilla, joita on. Siksi myös sinänsä vaarattomassa tilanteessa voi olla vallankäytön dynamiikka, joka on erittäin kiusallista.

Usein aggressiivisen reaktion taustalla on pettymys, mutta on myös ihmisiä, jotka reagoivat kaikkeen aggressiivisesti. Kun sairas ihminen käyttäytyy väkivaltaisesti, sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla siedetään ikään kuin ammatillisesti oman koskemattomuuden loukkamista.

Myös poliisin kutsumisen kynnyks on korkea. Jos tähän vaikuttaa työnantajan pelko talon maineen vaarantumisesta, se on Kauppilan mukaan erittäin vaarallista. Jos tilanne on sellainen, jossa yksityishenkilönä kutsuisi poliisin, on se voitava tehdä myös työtilanteessa.

Hänen mukaansa sairaiden ihmisten aiheuttamissa väkivaltatilanteissa syyttämiskynnyks on usein korkea. Kuiten-

RIKU ONTTONEN KEHOTTAA POHTIMAAN NÄITÄ ASIOITA JÄLKISELVITTELYSSÄ

- Mikä aiheutti aggression ja miten se ilmeni?
- Miten käyttäydyttiin, toimittiin ja miksi toimittiin juuri näin?
- Miten tilanne päättyi?
- Miltä tuntui ja mitä ajatellaan nyt?
- Olisiko tilanne ollut ehkäistävissä?

Lopuksi annetaan myös rakentavaa palautetta työtovereille ja pohditaan vielä, mitä opittiin.

kin jos asiakkaalla on vielä ymmärrystä jäljellä, kuulusteluun joutuminen voi pysäyttää väkivaltaisen käytöksen.

TOIMINTA RISKIKOhteessa

Ensihoitaja Merja Rantanen kertoo, että ensihoitajat ovat aina työtehtävässä tuntemattomassa tilanteessa, jonka riskitekijöitä ei voida ennakoida. Ensihoidon henkilöstö kohtaa Suomessa uhkaja väkivaltatilanteita vuosittain satoja, mutta rikosilmoituksia niistä tehdään kuitenkin harvakseltaan.

– Hyväksymmekö siis tämän? Näin ei voi jatkua. Nollatoleranssia tuskin saavutetaan, mutta yhtään tilannetta ei tule hyväksyä. Se tarkoittaa, että niin johdon kuin suorittavan portaan pitää

ajatella, ettei väkivalta kuulu meidän työhömmme.

Ensihoidossa on tiettyjä käytäntöjä, joilla turvallisuutta pyritään lisäämään. Ne sopivat erittäin hyvin myös esimerkiksi kotihoidon asiakaskäynteihin. Rantanen painottaa esitietojen merkitystä, esimerkiksi, onko asiakkaalla ollut aggressiivista käytöstä, asuuko tai onko asunnossa mahdollisesti muitakin. Hän kehottaa tekemään ensikäynnin aina parin kanssa.

– Kun menette ensimmäistä kertaa, katsokaa ympäristöä, onko asiakkaalla vaarallisia esineitä kuten kirveitä tai miekkoja ja miten asunnon huoneet sijoittuvat.

Rantanen ohjeistaa, että riskikohteeseen mentäessä kannattaa kuunnella hetki asunnon oven takana ennen sisään pyrkimistä. Koskaan ei kannata seistä suoraan oven takana, eikä puutoamisriskin vuoksi rappusten kohdalla. Asiointi kannattaa hoitaa muualla kuin keittiössä, jos se on mahdollista. Suljettujen huoneiden ovien taakse pitää vaivihkaa kurkistaa, ettei tule ikäviä yllätyksiä.

– Varmista aina pakotie. Tee suunnitelma, varasuunnitelma ja hätäsuunnitelma. Harjoittele mielikuvoin säännöllisesti. Niin toimit kuin olet harjoitellut!

Vaikka hoitotyö pohjaa vuorovaikutukseen, Rantasen mukaan poliisikoulutuksessa kiinnitetään hoitotyön koulutusta enemmän huomiota vuorovaikutukseen. Hoitajien pitäisikin harjoitella entistä enemmän myös puhetoja.

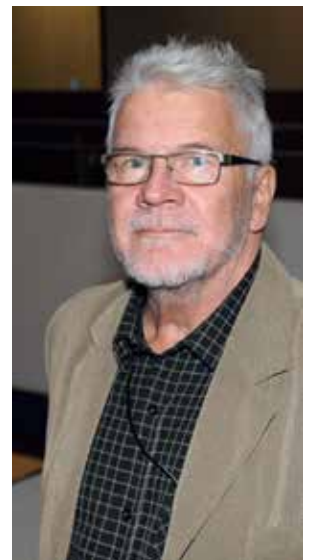
Lopuksi Rantanen antaa vielä pari ►



Riku Onttonen on itekin superilainen, jolla on kokemusta haastavista tilanteista.



Merja Rantanen kertoi ensihoidon turvallisuuskäytännöistä. Jaakko Kauppila kehotti varautumaan jopa pahuuteen.



mainiota neuvoa:

– Kun mielesi tekee sanoa jotain nasevaa, älä sano sitä.

– Jos tilanne ei ratkea, poistu paikalta – tarvittaessa juokse!

TURVALLISUUS ON YHTEINEN ASIA

Turvallisuuskoordinaattori Riku Onttonen suosittelee, että työyhteisö sitoutuu riskien hallinnassa yhteiseen malliin, yhteisiin toimintatapoihin eri tilanteissa. Työntekijät on perehdytettävä näihin hyvin ja tiimitaitoja on harjoiteltava.

– Jos esimerkiksi on sovittu, että rajoittavassa tilanteessa asiakkaaseen käytetään tiettyjä otteita, kaikki tietävät nämä. Roolijako on myös selvä. On sovittu ennalta, kuka puhuttaa, ja jos tilanne eskaloituu, kuka ottaa mistäkin raajasta kiinni ja kuka päästä.

Onttonen jatkaa, että tilanteen jälkiselvittely on hoidettava huolella. Asiakkaan omaisille tai huoltajille ilmoitetaan, mutta tapahtuma käydään läpi myös työyhteisön kesken.

Hän muistuttaa, että jokaiselle on tärkeää päästä tuulettamaan tunteensa.

Se on tärkeää myös työyhteisön kannalta, sillä jälkiselvittely lisää työssä jaksamista ja vahvistaa työilmapiiriä. Kun asiat käydään yhdessä läpi, väärät mielikuvat tapahtuneesta selkiytyvät ja henkilökunnan keskinäinen ymmärrys kasvaa. ■

POLIISIAMMATTIKORKEAKOULUN PSYKOLOGIAN YLIOPIETTAJA, PSYKOLOGI JAAKKO KAUPPILA, ETEVAN TURVALLISUUSKOORDINAATTORI RIKU ONTTONEN JA KESKI-UUDENMAAN PELASTUSLAITOKSEN ENSIHOITAJA MARI RANTANEN LUENNOIVAT LOKAKUUSSA SUPERIN TYÖSUOJELUPÄIVILLÄ HELSINGISSÄ.

Pippurisumutin taskussa

Sodankylässä astalot ovat lähellä, mutta apu voi olla kaukana. Silloin hoitohenkilökunnan on selvittävä väkivaltatilanteista itse koulutukseensa ja ammattitaitoonsa tukeutuen.

Sodankylän terveystakeskusten työsuojelun varavaltuutettu ja SuPerin liittöhallituksen jäsen Piiju Leppänen kertoo, että kun poliisi on kaukana, hoitohenkilökunnan on selviydyttävä väkivaltaisistakin asiakkaista omin voimin. Hälytyskeskus yhdistää hätäpuhelun poliisille, joka saattaa vastata, että ollaan työtehtävässään sadan kilometrin päässä.

– Tullaan heti, kun täältä päästään. Pitäkää tilanne rauhallisena ja koittakaahan pärjätä siellä, poliisit kannustavat. Se on pitkä aika odottaa, etenkin jos on yksin tilanteessa.

Terveystakeskusten potilailla on sairauksia ja ongelmia laidasta laitaan. Leppänen huomauttaa, ettei Lappi ole mikään lintukoto. Samalla lailla kuin etelässäkin, asiakkaiksi ja potilaiksi tulee huumausaineiden ja lääkkeiden väärinkäyttäjät sekä vahvassa humalassa olevia avuntarvitsijoita. Poronhoitoaluetta koskeva erityispiirre on yhdistelmä puukko ja poromie. Siinä on erottamaton pari. Poromiehet kulkevat puukko näkyvissä myös kylillä ja yleisissä tiloissa.

– Olen itse joskus ravintolassa mennyt sanomaan henkilökunnalle, että voisitteko pyytää viemään puukon pois. Meillä vuodeosastolla toki



Piiju Leppäsen pippurisumute on pysynyt vielä taskussa. Puhumalla on pärjätty.

otetaan puukko talteen, ei täällä veri virtaa sen kummoisemmin kuin Helsingissäkään.

ITSEPUOLUSTUSKOULUTUS JA ASEENKANTOLUPA

Leppänen kertoo, että terveystakeskusten koko henkilökunta on saanut vaaratilanteita varten konkreettista koulutusta. Koulutustila on rakennettu todellisuuden mukaisesti ja kouluttaja luo myös itsepuolustusta vaativia tilanteita.

– Siinä oppii kyllä, miten voi pelastua, jos toinen käy kiinni. Lisäksi olemme saaneet pippurisumutteen käyttöön koulutuksen ja aseenkantoluvan siihen. Sumuttimen on oltava aina taskussa. En

epäroisi käyttää sitä tarvittaessa, mutta se on viimeinen keino. Yritän ensin keskustelemalla rauhoittaa tilanteen.

Koko terveystakeskuksessa on Virvehälytysjärjestelmä, jolla saa yhteyden hälytyskeskukseen.

– Hälytyskeskus kuuntelee, kun hoitaja johdattelee keskustelua asiakkaan kanssa niin, että saa mainittua missä huoneessa he ovat ja annettua mahdollisimman paljon informaatiota. Lisäksi tietokoneilla saa hälytettyä sisäisesti apua. Näytöllä alkaa vilkkua esimerkiksi, että vastaanotto yksikön hälyttää.

Terveystakeskus päivystää aamukahdeksasta iltayhdeksään. Tämän jälkeen päivystys siirtyy Rovaniemelle, mutta vuodeosasto vastaa puheluihin yöllä ja tarvittaessa ottaa potilaan sisälle Ivalosta tai Rovaniemeltä puhelimitse saadun lääkärinkonsultaation perusteella. Fyysisesti lääkärin apua ei ole yöaikaan saatavilla.

Leppäsen mielestä henkilöstön säännöllinen koulutus on tärkeää. Koulutus antaa mahdollisuuden myös harjoitella aitoja tilanteita näyttämällä omaisesti ja toimimalla niissä konkreettisesti. Harjoittelu auttaa mahdollisten aggressiivisten tilanteiden haltuunottoa ja potilaan rauhoittamista keskustelun avulla.

– Yöaikaan teemme paljon yhteistyötä ensihoidon kanssa, mutta hekin voivat olla potilaskuljetuksessa Rovaniemellä. Täällä on vain pärjättävä, oli tilanne mikä hyvänsä. ■

LUUSTOTERVEYTTÄ VAALIMAAN

TEKSTI MARJO SAJANTOLA

Osteoporoosin riskitekijöiden ja riskiyksilöiden varhainen tunnistaminen on tärkeää. Jo yhden osteoporoottisen murtuman saaneella on muuhun väestöön nähden jopa nelinkertainen riski saada uusi murtuma.

Yli 50-vuotiaista joka kolmas nainen ja joka viides mies saa loppuelämänsä aikana osteoporoosin aiheuttaman luunmurtuman. Vaikka osteoporoosi on yleisintä ikääntyneillä, sitä esiintyy kaikenikäisillä. Lapsetkaan eivät ole turvassa luiden haurastumiselta.

Lasten lihavuutta tutkinut ravitsemustieteen dosentti Heli Viljakainen ennustaa, että nykyinen osteoporoosiin sairastuvan ihmisen prototyyppi, hauras iäkäs nainen, tulee muuttamaan kakkostyyppin diabeteksen lisääntymisen myötä nuoremaksi diabetespotilaaksi.

Puhutaan diabetoporoosista, joka on diabetekseen liittyvä luustomuutos. Diabetoporoosissa luiden murtuma-alttius on noin kaksinkertaistunut, ja se koskee niin aikuisia kuin lapsia.

– Passiivinen elämäntapa, heikot motoriset taidot ja heikko lihaskunto tekevät lapsista lisäksi kömpelöitä ja tapaturma-alttiita.

Viljakainen jatkaa, että kaiken kaikkiaan Suomessa on diagnosoitu 300 000 kakkostyyppin diabeetikkoa ja ehkä 150 000 sairastaa sitä tietämättään. Diabetes lisää murtuma-alttiutta ja murtuma heikentää elämänlaatua. Diabeetikoille on lisäksi tyypillistä murtumien komplisoituminen. Siksi hyvän hoitotasapainon saavuttaminen diabeteksessä on hyvin tärkeää diabetoporoosin ehkäisyn kannalta.

KORTISONI HAURASTUTTA

Lastentautien erikoislääkäri Helena Valta kertoo, että glukokortikoidihoidon aikana kehittyvä osteoporoosi on tavallisin hankinnaisen osteoporoosin muoto. Kortisoni voi vaikuttaa suoraan luuhun häiritsemällä luuta muodostavien solujen toimintaa. Kortisonit vaikuttavat myös hormonitoimintaan. Ne laskevat suku- ja kasvuhormonien pitoisuuksia. Lisäksi lääke heikentää kalsiumin imeytymistä.

– Jopa viisi milligrammaa Prednisolonia 3–6 kuukauden ajan käytettynä aiheuttaa joillekin potilaille selkeän osteoporoosin. Kortisonihoidon aikana raajamurtumien riski on lisääntynyt ja selkeästi riski on suurempi selkärangan alueella. Selkärangan nikamamurtumat ovat edelleenkin hyvin ali-diagnosoitu ongelma, sillä ne ovat usein vähäoireisia, lapsilla jopa oireettomia.

- Suomessa osteoporoosia sairastaa 400 000 henkilöä.
- Osteoporoottisia murtumia tapahtuu vuodessa 40 000, näistä uusia lonkkamurtumia on yli 7000.
- Lonkkamurtuman ensimmäisen hoitajakson kulut ovat keskimäärin 20 000–30 000 euroa.
- Nikamamurtumista puolet on oireettomia ja valtaosa niistä jää kliinisesti huomaamatta.
- Osteoporoottisen luunmurtuman saaneella on 2–4-kertainen riski saada uusi murtuma.



HOITAMATON KELIAKIA SYÖ LUUSTOA

Luusto uusiutuu jatkuvasti. Noin kymmenessä vuodessa kaikki luusolut ovat uudet. Luustoterveyden omahoito onkin osa jokapäiväistä elämää, jonka tueksi tarvitaan levon ja liikunnan lisäksi monipuolista ruokavaliota.

Keliakiaa sairastavien osteoporoosin taustalla ovat ensisijaisesti häiriöt kalsiumin, D-vitamiinin, proteiinin ja muiden ravintoaineiden imeytymisessä ja tästä johtuva alipaino. Merkittävällä osalla ihmisiä keliakia on täysin oireeton, joten se voi olla piilevänä jopa vuosikymmeniä. Piilevä keliakia löydetäänkin usein siinä vaiheessa, kun henkilö saa osteoporoottisen murtuman ja sitä aletaan tutkia.

Kun keliakia on hoidossa, voi luustokin paremmin. Varhain aloitettu ja tiukka gluteeniton ruokavalio korjaa alennettua luuntiheyttä merkittävästi useimmilla potilailla. Sen sijaan lapsena hoitamattoman keliakian takia liian pieneksi jäänyttä kokonaisluumassaa ei voi enää palauttaa täysin normaaliksi. ■

RAVITSEMUSTIETEEN DOSENTTI HELI VILJAKAINEN JA
LASTENTAUTIEN ERIKOISLÄÄKÄRI HELENA VALTA LUENNOIVAT
LUUSTOLIITON TILAISUUDESSA LOKAKUUSSA.



ERGONOMINEN POTILASSIIRTO

koituu hoitajan ja asiakkaan parhaaksi

TEKSTI JA KUVA MARJO SAJANTOLA

Superilaiset hyödyntävät ammatillista osaamistaan ergonomiakorttikouluttajina Kouvolassa. Pitkään hoitotyötä tehneet tietävät, että apuvälineiden käyttämättä jättäminen ei säästä aikaa eikä rahaa vaan päinvastoin.

Kuntohoitaja Sirpa Laari, lähihoitaja Heidi Lagerström ja perushoitaja Kirsi Haapala ovat suorittaneet Työterveyslaitoksen käynnistämän sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille suunnitellun Potilassiirtojen Ergonomiakortti -koulutuksen lisäksi myös

kouluttajakoulutuksen. He osallistuvat Kouvolan kaupungin nykyisin omana koulutustoimintana järjestämän Potilassiirtojen Ergonomiakortti -koulutuksen toteuttamiseen kaikille hoito- ja hoivatyöntekijöille, joita on noin 800 henkilöä.

– Kaupungin oman koulutuksen pilotti oli syksyllä 2013.

Superilaiset Sirpa Laari, Kirsi Haapala ja Heidi Lagerström kouluttavat potilassiirtojen ergonomiakorttikouluttajina Kouvolan kaupungin hoito- ja hoivatyöntekijöitä.

Meitä on nyt kuusi kouluttajaa. Tähän mennessä on koulutettu 172 henkilöä. Kursseja on kaksi keväällä ja kaksi syksyllä. Koska kortti on voimassa viisi vuotta, ensi vuonna järjestetään ensimmäiset Päivitä korttisi -kurssit, Sirpa Laari kertoo.

Koulutuksen tavoitteena on työ- ja potilasturvallisuuden lisääminen potilaiden liikkumisen ja siirtymisten avustamisessa. Kortin saamiseksi on omattava potilassiirtojen turvalliseen hallintaan vaadittu tieto- ja taitotaso, joka osoitetaan käytännön kokeessa. Kiitettävän suorituksen jälkeen voi halutessaan hakea kouluttajakoulutukseen.

– Noudatamme Työterveyslaitoksen formaattia ja meillä on koulutuksessa laitoksen tuki. Kurssilaiset antavat näyttön osaamisestaan, ja suoritus videoidaan. Jos joku ei ole tyytyväinen arviointiinsa, video voidaan lähettää ulkopuoliselle arvioitavaksi, mutta tähän ei ole ollut tarvetta, Laari jatkaa.

Kaupunki on tehnyt kurssille osallistumisen mahdollisimman helpoksi. Jokainen opiskelija saa käyttää lähiopetuksen lisäksi myös 16 tuntia työajasta kirjallisten tehtävien tekemiseen. Esimiehen asia on tehdä tämä mahdolliseksi.

OMAN KOKEMUKSEN KAUTTA

Sirpa Laari työskentelee kaupungin terveyskeskuksen kuntoutuspalveluissa. Hänen työpisteensä on kuntouttavan jatkohoidon osastolla, jossa Heidi Lagerströmmkin työskentelee. Kirsi Haapalan työpaikka on Tähteen palveluasunnoilla. Jokaisella on runsaasti kokemusta niin hyvistä kuin niistä huonommistakin työtavoista.

Kirsi Haapala on tehnyt vanhustyötä vuodesta 1982 ja huomannut itse, miten raskas työ kuluttaa. Siksi hän kokee kouluttajana toimimisen ihan sydämen asiaksi. Hän toivoo työkaveriensä oivaltavan ergonomian merkityksen ajoissa, jotta he säästyisivät tuki- ja liikuntaelinvaivoilta.

– Teen työpaikallani sellaista positiivista myyräntyötä ergonomiakoulutuksesta. Kun joku väittää minulle olevansa liian vanha oppimaan mitään, minä sanon, etten miekään mikään nuori ole ja silti opin.

Heidi Lagerströmmille iän mukanaan tuomat epäergonomisen työskentelyn aiheuttamat tuki- ja liikuntaelinvaivat haittasivat työn tekoa. Kelan selkäkuntoutuksessa Heidi alkoi miettiä asenteiden muuttamista tai jopa alan vaihtoa.

– Minulla oli vääristynyt käsitys, että sitä parempi hoitaja, mitä vähemmän tarvitsee apuvälineitä! Ergonomiakorttikoulutuksessa sain kuitenkin itse kokea, miltä tuntuu, kun kainaloista ja housunpersuksista nostetaan sänkyyn. Kun asiakas tottuu apuvälineisiin, hän haluaa, että niitä myös käytetään.

Hän jatkaa, että potilassiirrosta ei ole kyse vain potilaan liikkuttamisesta. Hoitajan ammatillista osaamista on huomioida potilaan kokonaistilanne. Toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi kipu, mieliala, siirtokokemukset, huonosti nukuttu yö, pelko tai kiire.

Kouluttajat toivovat, että ergonomiakorttikoulutus saataisiin lähihoitajatutkinnon pakolliseksi osaksi. Vahva teoria-pohja ja hyvä työpaikkaohjaus vähentäisivät tuki- ja liikuntaelinsairauksia, joita on jo hyvinkin nuorilla hoitajilla.

LAKIPYKÄLÄT PUREVAT

Kouluttajat kertovat, että monille kurssilaisille on ollut uutta se, että sairauslomasta ei välttämättä saa palkkaa, jos vahingoittuu työskentelemällä potilaan hoito- ja kuntoutussuunnitelmassa sovittujen käytäntöjen vastaisesti, esimerkiksi jättämällä apuvälineet käyttämättä.

– Onhan niitä tilanteita, joissa ei apuvälineitä käytetä, mutta juuri tämän takia asenteiden toivotaan vähitellen muuttuvan. Se ei nopeuta työtä, jos oma selkä hajoaa siirroksa, Laari muistuttaa.

Hän jatkaa, että kurssilla opetetaan potilassiirtojen käytännöt, joihin kaikkien toivotaan sitoutuvan. Kurssilaiset oppivat pohtimaan työtapojaan myös potilas- ja työturvallisuuden pohjalta. Lait ja asetukset velvoittavat työntekijän lisäksi työnantajaa, jonka on huolehdittava muun muassa apuvälineiden riittävydestä ja huollosta. Lakipykälät auttavat myös silloin, kun asiakkaan omaisille joutuu perustelevaan esimerkiksi nosturin käyttöä.

– Kyse on aina potilas- ja työturvallisuudesta, ei hoitajan laiskuudesta.

ERGONOMINEN OMATUNTO KEHITTYY

Kun samalla työpaikalla on kaksikin koulutuksen saanutta hoitajaa, heidän on yhdessä helpompi tuoda esiin ergonomisempia työtapoja ja viedä esimiehille tietoa tarvittavista apuvälineistä.

Kirsi Haapala toteaa, että kun osastolla on useampia koulutettuja, he tarkkailevat työtovereiden työotteita ja terävöittävät ergonomista silmäänsä. Ergonominen omatunto ei anna enää lipsua turvallisista työtavoista. Tätä tarvitaan, sillä Haapalankin asiakkaat asuvat palvelutalossa loppuun asti.

Sirpa Laari kertoo, että näyttöpäivän aamulla on kurssilaisille kertausta ja ergonomisesta omastatunnostakin puhutaan.

– Aina joku sanoo, että omatunto on löytynyt ja hän on jo pyytänyt työkaveriakin tekemään jonkun työn toisin.

Tämä on sama kuin aseptinen omatunto. Voit kaivaa nenääsi tai jättää sen tekemättä.

Heidi Lagerström kokee onnistuneensa, jos työkaveri saa koulutuksesta työhönsä helpotusta ja rohkeutta opetella uusien välineiden käyttöä.

– Kun yksikin graavi siirto jää pois, olemme voitolla! ■

**MINULLA OLI VÄÄRISTYNYT KÄSITYS,
ETTÄ SITÄ PAREMPI HOITAJA,
MITÄ VÄHEMMÄN TARVITSEE
APUVÄLINEITÄ.**

HYVÄ HOITAJA

Millainen hän on?

Ystävällinen käytös riittää

Jaana Holmström, 64, on hämeenlinnalainen eläkeläinen ja transsukupuolinen nainen.

Mitä toivoisit lähihoitajien tietävän seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä?

Meitä on olemassa, olemme ihan tavallisia ihmisiä ja elämme tavallista arkea. Meistä transsukupuolisista ihmisistä osa on vienyt muutosprosessin loppuun asti, mutta osa ei. Sen takia hoitohenkilökunta voi työssään joskus törmätä siihen, että potilaan ulkonäkö, nimi, henkilötiedoissa oleva su-

kupuoli ja genitaalialue eivät täsmääkään toisiinsa. Hoitajan ammattimainen suhtautuminen ja asian taustan ymmärtäminen on tärkeää.

Käyt puolisosi Leena Ruuskasen kanssa puhumassa hoitajille ja opiskelijoille seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohtaamisesta hoitotyössä. Mitä hoitajat haluavat tietää?

Melkein aina kysytään, kuinka lapset ovat suhtautuneet siihen, että isä muuttui naiseksi. Minulla on tytär ja poika. Olen aina tuntenut olevani tyttö, mutta en osannut pukea tunnetta sanoiksi, enkä tiennyt nimeä tilanteelleni. Nelikymppisenä en enää pystynyt elämään salassa asian kanssa. Meille tuli silloisen puolisoni kanssa ero, muutin pois kotoa ja ryhdyin pukeutumaan naisen vaatteisiin. Lapset olivat pieniä. Luulen, että ero oli lapsille isompi asia kuin minun muutokseni naiseksi. Lapset olivat luonani joka toinen viikonloppu, ja yhteys on säilynyt hyvänä. Nyt he ovat jo aikuisia. Minulla on lapsenlapsikin.

Millaista hoitoa toivoisit saavasi vanhana?

Olemme Lennun kanssa eläneet avoimesti yhdessä parisuntana yli kaksikymmentä vuotta. Emme halua joutua kaappiin palvelutalossakaan. Toivon, että hoitajat tukevat meitä ja ovat puolellamme, jos kohtaamme ennakkoluuloja tai syrjintää.

Millainen on hyvä hoitaja?

Asiallinen ja ammattitaitoinen. Hyvän hoitajan ei tarvitse koko ajan hymyillä suu korvasta korvaan. Tavallinen, ystävällinen käytös riittää. Hyvä hoitaja ymmärtää, että transsukupuolisuuteni on vain yksi osa minua. Usein sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt yliseksualisoidaan, vaikka seksillä on elämässämme samanlainen sija kuin muidenkin ihmisten elämässä. Ei minun transsukupuolisuudestani tarvitse aina puhua, en itsekään ota asiaa esille, jos siihen ei ole erityistä syytä. ■

VÄKIVALLAN UHREINA KUOLLEIDEN TRANSMISTEN MUISTOPÄIVÄÄ VIETETÄÄN 20.11.

TEKSTI JA KUVA ELINA KUJALA

 KATSO LISÄÄ JAANAN JA LENNUN AJATUKSIA!



Kaikilla kipulääkkeillä on riskinsä

Tuoreen tutkimuksen mukaan valtaosa suomalaisista pitää ilman reseptiä saatavia kipulääkkeitä reseptilääkkeitä mie-



dompina. Todellisuudessa samoja lääkkeitä määrätään myös reseptillä.

Kolmannes suomalaisista on sitä mieltä, että ilman reseptiä saatavat kipulääkkeet sopivat kaikenikäisille. Lääkät tuntuvat tuntevan hieman paremmin heitä koskevat kipulääkkeiden riskit, sillä yli 65-vuotiaista tätä mieltä oli vain viidennes.

Lääkkäiden olisi hyvä välttää tulehduskipulääkkeiden käyttöä, sillä ikääntymisen myötä näiden lääkkeiden haitat voivat korostua. Turvallisin kipu- ja kuumelääke ikääntyneelle on parasetamoli. ■

JOO PA JOO...

”On käsittämätöntä, että demarit ja ay-liike ovat nyt romuttamassa hyvinvointivaltiota.”

PRESIDENTTI MARTTI AHTISAARI

UUSISUOMI.FI 4.10.2016

Miehet eivät piittaa verenpaineesta

Puolet 30–50-vuotiaista suomalaisista on sitä mieltä, että verenpaineen mittaaminen ei ole tärkeää. Erityisen yleistä tietämättömyys on nuorten miesten keskuudessa.

Kohonnut verenpaine on salakavala riskitekijä, koska se ei tunnu fyysisesti. Tuoreen tutkimuksen mukaan iso osa suomalaisista pystyy listaamaan useita verenpaineen aiheuttamia sairauksia. Tästä huolimatta puolet aikuisväestöstä ei pidä verenpaineen mittaamista tarpeellisena.

Kyselyyn vastanneista 30–50-vuo-



tiasta naisista 67 prosenttia ja miehistä 51 prosenttia kertoi tietävänsä verenpaineensa. ■

Vertailu

MARRASKUU

Vain
50 prosenttia
suomalaisista käy
hammaslääkärissä
vuosittain, ja
10–15 prosenttia
vain akuutin syyn
pakottamana.

SUOMEN HAMMASLÄÄKÄRILIITTO

Vanhusten itsemurhariskiä ei havaita

Hieman yli sata yli 70-vuotiaasta suomalaista tekee joka vuosi itsemurhan. Valtaosalla heistä oli yhteyksiä sosiaali- ja terveydenhuoltoon kahden viimeisen elinvuotensa aikana. Tämä käy ilmi Tampereen yliopistossa tehdystä tutkimuksesta.

Itsemurhariskiä ei välttämättä havaittu vanhusten asioidessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Suurimmalla osalla



itsemurhan tehneistä oli useita somaattisia sairauksia ja mielenterveyden häiriöitä, erityisesti masennusta.

Itsemurhariski oli suuri ensimmäisen kuukauden aikana sairaalasta kotiuttamisen jälkeen: viidennes itsemurhista tehtiin tänä aikana. Tämä koski erityisesti niitä, joilla oli masennus tai muu mielenterveyden häiriö ja niitä, joilla oli sepelvaltimotauti. ■



Maire Karlsson osallistuu mielellään päiväntansseihin ja kaikkeen muuhunkin yhteiseen tekemiseen. Tanssiparina on lähihoitaja Sari Sjögren.

Päivätanssit piristävät potilaiden päivää Paraisilla

TEKSTI JA KUVA MINNA LYHTY

Terveyskeskuksen vuodeosastolla Paraisilla tehdään joka päivä jotakin mukavaa yhdessä ennen iltapäivän kahveja. Silloin tällöin pidetään päivätanssit.

Ei maailmaan kauniimpaa synnyttää voi, oot täydellinen. Nuo kauneimmat silmät ja katseesi kertovat sen, soi Jari Sillanpään laulu Malmkullan vuodeosaston cd-soittimessa. Muutama tanssipari pyörähtelee päiväsalissa, toiset istuvat pyörätuoleissa tai tavallisissa tuoleissa menoa katsellen. Kappaleen jälkeen yksi niistä niksauttaa ja toinen kiittelee kohteliaasti tanssipariaan. Hymy ja nauru ovat herkässä kaikilla. Meneillään on vuodeosaston jokapäiväinen yhteinen hetki ennen iltapäiväkahveja.

– Teemme joka päivä jotakin yhdessä. Tanssimme, jumppaamme, heittelemme palloa, luemme tai juttelemme muuten vain. Myös ulkoilu kuuluu potilaiden päiviin, lähihoitaja Sari Sjögren kertoo.

Meno näyttää siltä, että täällä on hoitajia varmasti paljon. Tällaisen järjestämiseen tarvitaan resursseja. Se ei ole kuitenkaan totta. Sjögren kertoo, että tänäänkin on ollut valtava kiire.

– Päivittäisen virikehetken järjestäminen ei vaadi paljon. Emme käytä

suunnitteluun tai valmisteluun yhtään minuuttia, emmekä edes sovi, kuka vetää tuokion. Kun haemme potilaat päivälevolta kahville, joku meistä keksii jotain yhteistä tekemistä.

Tärkeintä Malmkullassa ei ole se, osaako hoitaja vetää tuokion hienosti. Sjögren kertoo, ettei ole erityisen taitava tanssija, mutta töissä hän tanssittaa mielellään potilaita. Askelkuvioiden ei tarvitse osua kohdalleen. Pääasia on, että potilaat tulevat hyvälle mielelle.

Sjögren korostaa sitä, ettei yhteisen tekemisen tarvitse kestää pitkään. Laitoshoidossa olevat vanhukset eivät välttämättä edes jaksa pitkiä viriketukioita. Kymmenen minuuttia saattaa olla sopiva aika.

Vanhukset sanovat herkästi, etteivät halua osallistua yhteiseen tekemiseen. Joskus täytyy käyttää pientä houkuttelua.

– Kun sanon, että juodaan kahvit päälle, niin monet lähtevät mukaan mielellään. Tietysti kunnioitamme sitä, jos joku ei halua juuri tänään osallistua. Silloin hän saa olla rauhassa.

Malmkullaan toivotetaan tervetulleeksi myös esiintyjät. Vuodeosastolla ovat käyneet esimerkiksi päiväkodin lapset laulamassa ja nykytanssin harrastajat esiintymässä.

– Vaikka olisi kuinka kiire, ei voi olla niin kiire, ettei ehdi viedä potilaita päiväsalin katsomaan esityksiä. Ne saattavat olla päivän ilo vanhukselle.

Musiikki kuuluu osaston arkeen. Vanhuksille mieluinen musiikki soi usein päiväsalissa tai omassa huoneessa voi kuunnella radiota. Päivälevon aika rauhoitetaan. Silloin pistetään cd-soittimet ja radiot kiinni.

Sjögren haluaa hoitaa muita niin kuin toivoisi itseään hoidettavan. Hän kuitenkin huomioi myös sen, etteivät kaikki halua juuri samaa kuin hän. Hän haluaa tarjota potilaille laadukkaan hoidon lisäksi hyvää mieltä.

– Elämä ei lopu, kun joutuu vuodeosastolle. Päivissä voi olla edelleen ilon hetkiä. ■



KATSO PÄIVÄTANSSIEN TUNNELMAT



ONKO SINUN TYÖPAIKALLASI KÄYTÖSSÄ JOKIN ITSE KEHITETTY NIKSI, JOKA AUTTAA ARJEN TYÖSSÄ? VINKKAA SIITÄ LEHELLE SÄHKÖPOSTILLA SUPER-LEHTI@SUPERLIITTO.FI. KIRJOITA VIESTIN VIITEKENTTÄÄN "MEIDÄN JUTTU".

KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

Mitä on tarjolla, millä ehdoilla ja kenelle

TEKSTI SILJA KIEHELÄ

Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu pitkään työttöminä olleille henkilöille elämänhallinnan parantamiseksi ja työllistymismahdollisuuksien lisäämiseksi. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui koko maassa vuonna 2015 lähes 25 000 henkilöä, vähintään yhtenä ja enintään neljänä päivänä viikossa. Kulukorvauksena työtön sai yhdeksän euroa niiltä päiviltä, jolloin osallistui työtoimintaan.

Vastuussa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä on kunta. Se voi järjestää toimintaa omissa yksiköissään tai sopia palvelun tuottamisesta esimerkiksi re-

kisteröidyn yhdistyksen kanssa. Kuntouttavaa työtoimintaa ei kuitenkaan saa hankkia yritykseltä. Kiellolla tavoitellaan sitä, että kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden työpanosta ei käytettäisi yritysten taloudellisen voiton tuottamiseen.

Vuoden 2016 alusta käynnistynyt työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu eli TYP tarkoittaa sitä, että työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos ovat velvollisia yhdessä asiakkaan kanssa suunnittelemaan tälle työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden, määrittämään sen sisällön ja arvioimaan sen vaikutuksia. Käytännössä se merkitsee

yhden luukun periaatetta, eli TYPin tehtävä on ohjata asiakas kuntoutukseen ja terveydenhuoltopalveluihin sekä neuvoa häntä tukiviidakossa ja työvoimapalvelujen käyttöön liittyvissä asioissa.

Lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta tulee todennäköisesti muutoksia, sillä STM:n nimittämä TEOS-työryhmä on esittänyt, että sosiaalihuollon työelämäosallisuutta tukevaa toimintaa koskevia lakeja yhdistettäisiin saman lain alle. Myös sote-uudistuksen myötä moni asia on vielä selkeytymättä, kuten esimerkiksi kuntien ja maakuntien työnjako, ja miten se näkyy kuntouttavan työtoiminnan kohdalla. ■

Keitä he ovat?

Lähihoitaja kohtaa työssään yhä useammin kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita, jotka toimivat monissa kuntien ja yhdistysten toimipisteissä hoiva-avustajina, siistijoinä, virikeohjaajina ja toimistoapulaisina. Keitä nämä työtoiminta-asiakkaat ovat?

Tessa, 63

Olen ollut kuntouttavassa työtoiminnassa vuoden verran, mutta koko elämäni olen töitä tehnyt. Olen tehnyt toimistotöitä, ollut varastolla, myynnissä ja markkinoinnissa. Nyt olen sen verran iäkäs, etten töitä enää saa. Eläkkeen alkuun asti haluan kuitenkin jatkaa kuntouttavassa työtoiminnassa, sillä sen kautta olen saanut ystäviä ja oppinut paljon. Päivääkään en ole ollut poissa.

Tessa on tyypillinen työtoiminnan asiakas. Hänellä ei ole ammattikoulutusta, eläkeikä hämmöittää ja työnantajan taloustilanteen heikennyttyä työpaikka meni alta. Avioeron myötä talo myytiin pakkohuutokaupassa. Nyt Tessa elää minimitoimeentulon varassa ja haluaisi lisää työtoimintapäiviä, sillä tärkeitä ovat paitsi sosiaaliset verkostot ja merkityksellinen tekeminen, myös yhdeksän euron kulukorvaus ja ilmainen ateria. Palveluohjaaja ei kuitenkaan ole myöntynytvainen lisäpäiviin, sillä Tessaa ei enää ajatella jatkopolutettavaksi työelämään.

Mika, 26

En vielä tiedä, mikä minusta tulee isona. Olen valmistunut peruskoulun jälkeen puualan artesaaniksi, mutta en oikein näe itseäni siinä ammatissa. Ennenmin tekisin työtä tietokoneella tai opiskelisin. Aloitin kuntouttavassa työtoiminnassa kolme kuukautta sitten, mutta nyt minulle on tarjottu työkokeilupaiikkaa eräässä yrityksessä. Työ kuulostaa ihan hyvältä, se on lähinnä skannaamista ja arkistointia. Epäröin silti mennä, sillä pelkään, että kokeilun jälkeen olen taas tyhjän päällä.

Kuntouttava työtoiminta ei ole tarkoitettu niille työttömille, jotka kykenisivät osallistumaan julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön. Heidän kohdallaan aktivointi-suunnitelmaan tulee sisältyä julkisia työvoimapalveluita, kuten esimerkiksi työkokeilua, ellei työllistyminen heti ole mahdollista. Mika on ennenkin ollut työkokeilussa, mutta ne eivät toistaiseksi ole johtaneet työpaikan saamiseen tai edes palkkatuettuun työhön.

Janne, 47

Nuorena tein töitä prosessinhoitajana ja painopinnan valmistajana, mutta sitten alkoholinkäyttöni lähti lapa-sesta. Elämä ja parisuhde olivat yhtä ylä- ja alamä-keä, kunnes pistimme korkin kiinni yhdessä naisystäväni kanssa. Pitkään toimin vertaisohjaajana päihdepuolella. Sittemmin olen ollut kaikenkarvaisissa työkokeiluissa ja pyörinyt kuntouttavassa työtoiminnassa. Nyt olen vihdoin löytänyt oman paikkani, kulttuurialan työtoimintaryhmän, missä saan kirjoittaa ja musisoida. Palveluohjaaja kirjoitti minulle juuri kuuden kuukauden jatkosopimuksen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämässä Kuntouttava työtoiminta 2013 –kuntakyselyn osaraportissa kysyttiin kunnilta, mihin henkilöt siirtyvät kuntouttavan työtoiminnan jakson jälkeen. Selkeästi eniten kuntouttavan työtoiminnan jakson jälkeen siirryttiin uudelle kuntouttavan työtoiminnan jaksolle, määrä oli 81 prosenttia. Kolme yleisintä siirtymävaihtoehtoa tämän jälkeen olivat työttömäksi työnhakijaksi tai toimeentulotuen varaan siirtyminen sekä palkka-tuettu työ.

Zeinab, 37

Olen ollut kuntouttavassa työtoiminnassa jo kolmessa eri paikassa. Siivoustyössä opin joka päivä lisää suo-men kieltä, sillä asiakkaat ovat mukavia ja juttelevat minulle. Opiskelen samalla laitoshuoltajan ammatti-tutkinnosta yhtä tutkinnonosaa. Toivon, että joskus vielä saan oikean työpaikan, sillä olen ahkera ja haluan ansaita oman elantoni. Työtehtäviini kuuluu yleisten tilojen siivoaminen, eli moppaan lattiat, pyyhin pinnat ja vien roskat ulos. Jos en sitä tekisi, paikat olisivat kyllä aikamoisessa sotkussa, sillä vakituiset työntekijät eivät töiltään ehdi siivota.

Kuntouttavalla työtoiminnalla ei saa korvata palkka-työsuhteessa tehtävää työtä eivätkä esimerkiksi sosi-aali- ja terveysalan yksiköt saa miltään osin olla riip-puvaisia kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden työpa-noksesta. Kunta vastaa siitä, että toiminta järjestetään kuntouttavan työtoiminnan lain mukaisesti ja aktivointi-suunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kuntien ohella alue-hallintoviranomaisten AVlen tehtävänä on sosiaalihuol-lon valvonta, valtakunnallinen toimija on Valvira. Asiak-kaat voivat käyttää myös sosiaaliasiamiehen palveluita.

Ville, 42

Olen ammatiltani lähihoitaja, mutta suurimman osan työelämäni olen ollut kulje-tusalalla. Välillä tein lähihoitajan työtä, mutta sitten valuin takaisin kuljetuspuolelle, ihan rahan takia. Selkäni on kuitenkin huonossa kunnossa eikä kuljetusala enää sovi minulle. Olen ollut kuntouttavan työtoiminnan asiakas reilun vuoden, ja yrittänyt päästä opiskelemaan mielenterveys- ja päihdetyön osaamisalaa voidakseni palata takaisin työelämään. Sain opiskelupaikan tälle syksylle, mutta rahoituksen puuttuessa joudun lykkäämään opiskelujen aloittamista ja jatkamaan kuntouttavassa työtoimin-nassa ainakin vuodenvaihteeseen saakka.

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu eli TYP on TE-toimiston, kunnan ja Kelan yhteinen toimintamalli, joka palvelee pidempään työttömänä olleita työn-hakijoita. Villen tapauksessa eri toimijat tapasivat verkostopalaverissa ja ehdottivat, että Ville hakee kuntoutusrahaa ja jos se ei onnistu, selvite-tään mahdollisuus työttömyysetuudella tuettuun oma-ehtoiseen opiskeluun. Ville päätti lykätä opintojen aloitusta rahoituksen varmistumiseen saakka, sillä hänellä on kolme poikaa elätettävänä eikä perhe selviä taloudellisesti, jos rahantulo lakkaa.



Turvaa tuleva elämänlaatusi

Edunvalvontavaltuutus ja hoitotahto

TEKSTI MARJO SAJANTOLA

Elämä voi yllättää ikävästi, joten ennakointi oikeudellisissa asioissa ei ole kuoleman hännäämistä. Suomen muistiasiantuntijoiden opas kertoo, miten turvata oma elämänlaatu ja arvot silloin, kun ei enää itse pysty päättämään omista asioistaan.

Suomen muistiasiantuntijat -yhdistyksen projektijohtaja Henna Nikumaa muistuttaa, että jokaisen sosiaali- ja terveydenhoitoalan ammattilaisen tehtäviin kuuluu ohjata ja neuvoa asiakkaitaan ja heidän omaisiaan erilaisissa oikeus- ja sosiaaliturvan kysymyksissä. Viime keväänä julkaistun oppaan *Miten turvaan tahtoni toteutumisen? Opas oikeudelliseen ennakointiin* työstövaiheessa haastateltiin monia sosiaali- ja terveydenhoidon ammattilaisia. Haastatteluisa ilmeni työntekijöiden ajallisten ja tiedollisten resurssien riittämättömyys.

– Ikäänähtynyt ihminen ei juuri lähde juristin juttusille, vaikka hän olisi muistisairas tai muuten palveluiden piirissä. Hänen pitäisi saada perusneuvonta esimerkiksi palveluasumisen, kotihoidon tai muistipoliklinikan työntekijöiltä. Oppaassamme käydään konkreettisesti läpi oikeudellisen ennakoinnin keinoja, kuten hoitotahtoa ja edunvalvontavaltuutusta. Siitä löytyy myös näihin malleja.

AUTA ASIAKASTA KERTOMAAN TAHTONSA

Nikumaa toivookin, että työntekijät rohkaisevat ja kannustavat asiakkaitaan tulevaisuuden suunnittelussa ja oikeudellisessa ennakoinnissa, sillä sukulaissuussuhde ei anna oikeuksia asioiden hoitoon ja testamenttikin pätee vasta kuoleman jälkeen.

– Ensimmäiset arjen ongelmat ilmenevät usein pankkiasioissa, joita ei voi hoitaa ilman asianmukaisia valtuuksia. Sitten tulee eteen esimerkiksi puhelin-

liittymän muutos, auton myynti, vakuutus- ja veroasioita, joita omainen ei yllätyksekseen voikaan hoitaa läheisensä puolesta.

Nikumaa ei varauksetta suosittele muistisairaalle ihmiselle niin sanotun tavallisen valtakirjan käyttöä, koska sillä toimimista valvoo ainoastaan sen tekijä itse. Sairauden edetessä kyky valvoa heikkenee. Edunvalvontavaltuutus on turvallisempi vaihtoehto, jota myös pankit suosivat yhä enemmän.

– Suosittelemme oppaassamme jokaiselle edunvalvontavaltuutuksen tekemisen lisäksi myös hoitotahdon tekemistä. Oppaastamme löytyy yleisimpien hoitotahdolomakkeiden esittelyt ja hyödyllinen edunvalvontavaltuutuksen mallilomake.

Hoitotahdon laatiminen on Nikumaan mielestä myös tarpeellista perheellisillekin, sillä esimerkiksi vanhemmat saattavat kuvitella virheellisesti lastensa tietävän heidän toiveensa ja päinvastoin.

– Kun tahto on ilmaistu kirjallisesti,

se helpottaa niin omaisten kuin hoitohenkilöstön tilannetta.

Nikumaa sanoo, että hoitotahto kannattaa viedä omalle terveysasemalle ja muuhun hoitoyksikköön kuten muistipoliklinikalle. Potilastietojärjestelmiin tulee tehdä merkintä hoitotahdosta. Hoitotahto on hyvä kirjata myös Omakanta-palveluun.

Hoitotahtoon kannattaa myös kirjata, että henkilö on tehnyt edunvalvontavaltuutuksen ja valtuutukseen, että myös hoitotahto on laadittu.

VOIMAAN VASTA TARVITTAESSA

Kun valtuutuksen laatija menettää pääasiällisen toimintakykynsä, edunvalvontavaltuutettu vie asiakirjan lääkärin lausunnon kera maistraattiin vahvistettavaksi. Valtuutus astuu vasta tämän jälkeen voimaan. Asiakirjaan kannattaa kirjata myös varahenkilöitä: toissijainen valtuutettu ja varavaltuutettu.

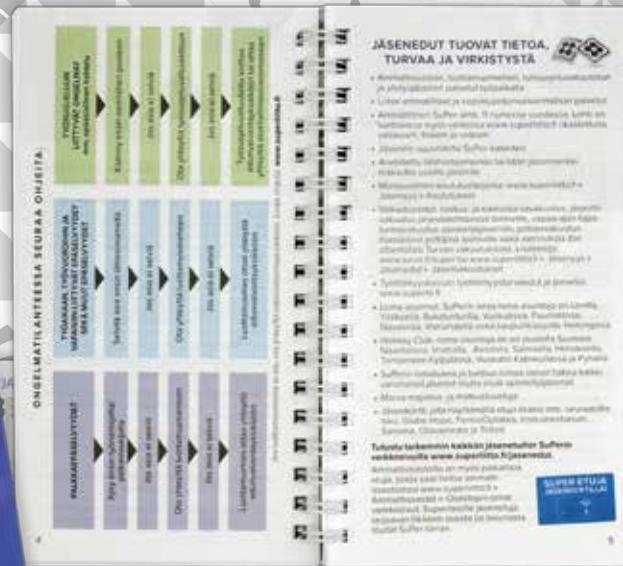
Edunvalvontavaltuutetulle voi antaa hyvinkin yksityiskohtaisia ohjeita. Valtuutus perustuu luottamukseen, asiasta on keskusteltu ja mukana on valtuutetun hyvä tahto toimia ohjeiden mukaisesti.

– Jos kuitenkin esimerkiksi kotihoidon henkilöstö epäilee, ettei edunvalvontavaltuutettu toimi heidän asiakkaansa hyvän edun mukaisesti, on henkilöstöllä ilmoitusoikeus asiasta maistraattiin. Ilmoituksen saatua maistraatti selvittää asiaa, Henna Nikumaa kertoo.

Edunvalvontavaltuutuksen voi tehdä myös henkilö, jolla on jo diagnoosi muistisairaudesta tai muusta sairaudesta tai vammasta, jonka vuoksi voitaisiin epäillä hänen oikeudellisen toimintakykynsä riittävyttä, jos hän vielä kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Tällöin hänen kannattaa hankkia valtuutuksen liitteeksi lääkärin lausunto kyvystä tehdä aikomansa oikeustoimi. ■



 LUE TAI TILAA JULKAISU TÄSTÄ



SUPER LUOTTAA UUDISTETUSSA KALENTERISSAAN KOTIMAISUUTEEN

Tämän lehden mukana jokainen superilainen saa ensi vuoden kalenterin, jonka sisältöä on kehitetty. Kalenteri valmistetaan nyt Suomessa suomalaisista materiaaleista ympäristöystävällisyyttä unohtamatta.

Aina odotettu ja hyödyllinen kalenteri 2017 poikkeaa sisällöltään hieman aikaisemmista vuosista. Itse kalenteriosuus päivineen, viikkoineen ja kuukausineen on ennallaan, mutta kalenterin alussa olevaa tärkeää tietopakettia on selkeytetty.

Kalenterin alun infopakettissa kerrotaan yhteystiedot liittoon ja liiton perustiedot, samoin kerrotaan perustiedot ammattiosastoista. Myös jäsenedut, SuPer-nuorten toiminta sekä edustajiston, hallituksen ja ammattiosastojen yhteystiedot löytyvät kalenterin alkuosioista.

Infomateriaali julkaistaan suomeksi ja ruotsiksi.

Sadantuhannen kalenterin valmistaminen ei käy käden käänteessä. Esi-työ aloitettiin keväällä, painatusprojekti kesti puolitoista kuukautta ja itse painaminenkin oli kolmen viikon hanke.

SuPer suosii kotimaista työtä ja materiaaleja. Koko paketti on tehty Suomessa ja suomalaisista materiaaleista. Ainoastaan kalenterin koossa pitävä metallinen kierresidos tulee Saksasta.

Kalenteri on tehty kestäväksi. Esi-merkiksi moderni kansi valmistetaan

viidestä eri materiaalista yhdistämällä. Kaikki prosessit ovat mahdollisimman ympäristöystävällisiä. Kalenterin paperi tulee Oulusta ja kartonki kahdesta eri tehtaasta Suomesta. ■



KATSO KUINKA KALENTERIA PAINETAAN

Tulevat maakuntatyönantajat alkavat pikkuhiljaa hahmottua

Sopimusedunvalvonnan osalta edunvalvontatyö painottuu tällä hetkellä suurelta osalta valmisteilla olevaan maakunta- ja sote-uudistukseen. Uudistuksen ensimmäinen laaja lakipaketti on parhaillaan lausunnolla, ja SuPer esittää luonnollisesti omat näkemyksensä lakiesityksistä ministeriöille.

Nyt lausunnolla olevassa lakipaketissa esitetään, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta 18 maakunnalle. Sitä kuvaa alla olevassa Valtiovarainministeriön tekemässä kuvassa suuri oranssi pallukka yläkulmassa vasemmalla. Maakunnalla on vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta omal-

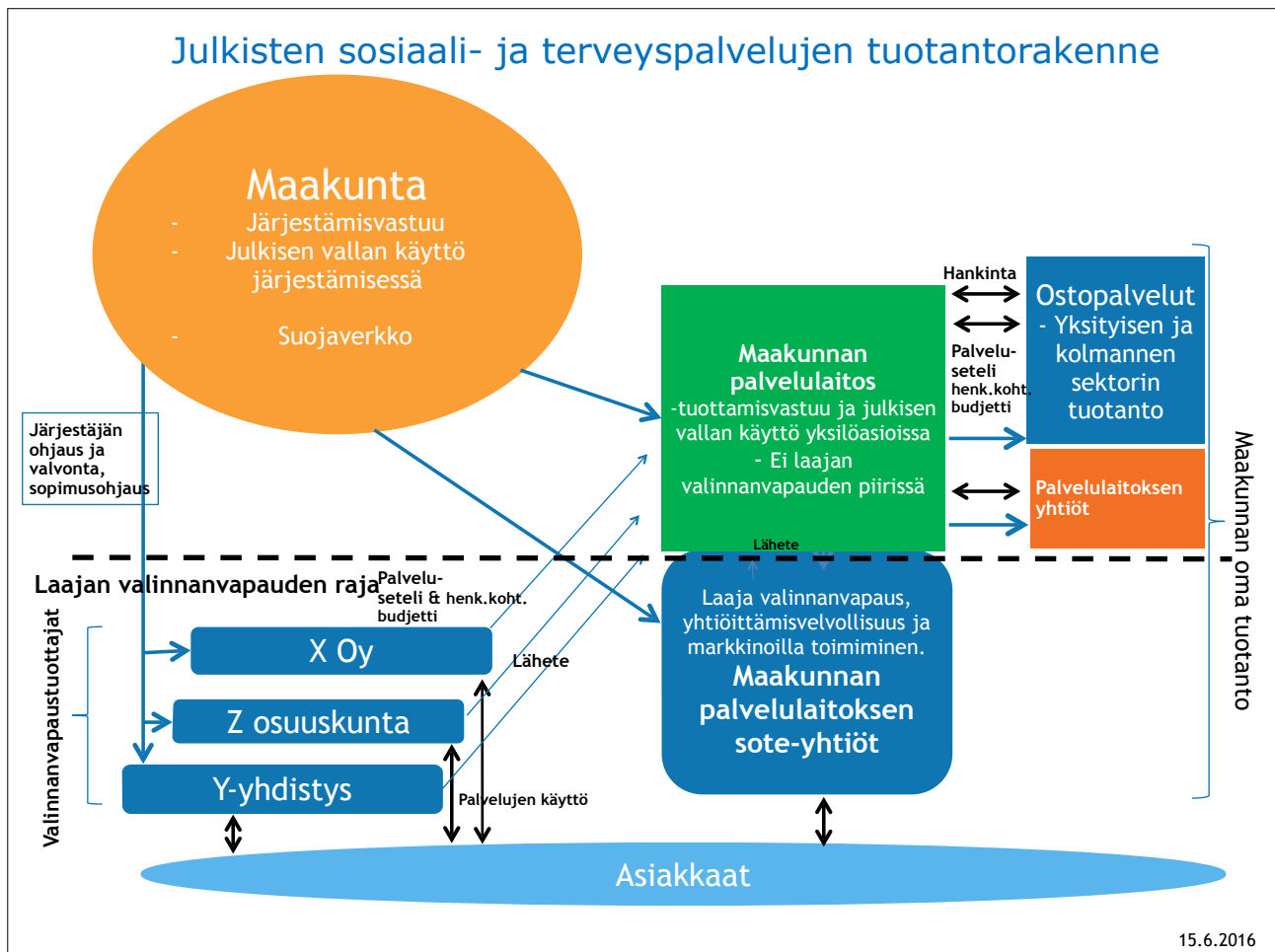
la alueellaan. Se tekee esimerkiksi sopimuksia palveluntuottajien kanssa. Varsinaisten maakuntien palvelukseen jäänee sosiaali- ja terveyssektoria koskien vain hallinnollisia töitä tekeviä virkamiehiä ja työntekijöitä.

Jokaiselle maakunnalle esitetään yhtä palvelulaitosta, jolla olisi useampia toimipisteitä. Tätä kuvaa kaaviossa iso vihreä laatikko. Palvelulaitoksilla on tuottamisvastuu palveluista. Palvelulaitokseen sijoittuu tämänhetkisen tiedon mukaan esimerkiksi erikoissairaanhoido.

Palvelulaitos on oma itsenäinen työnantaja. Osa kuntasektorilla työskentelevistä superilaisista siirtyy siis

palvelulaitosten palvelukseen.

Silloin kun maakunta toimii kilpailutilanteessa tai jos tarjottavat palvelut ovat niin sanotun laajan valinnanvapauden piirissä, palveluiden tuottaminen on esityksen mukaan annettava palvelulaitoksen yhtiön hoidettavaksi. Kaaviossa näitä ovat katkoviivan alla olevat sote-yhtiöt. Sote-yhtiöt tulevat siis olemaan osan kuntasektorin superilaisten uusia työnantajia. Sitä, onko jatkossa suurempi osa superilaisista palvelulaitosten vai sote-yhtiöiden työntekijöitä, voi tässä kohtaa vain arvailla. Tilanne selviää, kun asiakkaan valinnanvapauden toteuttamista konkretisoituu.



Nyt lausunnolla olevissa esityksissä on lähdetty siitä, että 1.1.2019 tulossa oleva valtava henkilöstösiirto toteutetaan liikkeen luovutuksen periaatteita noudattaen. Kunnissa ja kuntayhtymissä työskentelevät superilaiset siirtyvät siis liikkeen luovutuksen periaatteen mukaisesti niin sanottuina vanhoina työntekijöinä uusien työnantajien eli palvelulaitosten tai sote-yhtiöiden palvelukseen varhaiskasvatuksessa työskenteleviä lukuun ottamatta. Varhaiskasvatuksessa työskentelevät jatkavat edelleen kuntien palveluksessa.

Valinnanvapaudesta. Valinnanvapauden toteuttamistavasta on juuri julkaistu virkamiesten valmistelemissä linjauksia. Niiden mukaan asiakkaalla olisi ensimmäisessä vaiheessa – 1.1.2019 lukien, mutta kahden vuoden siirtymäajan puitteissa – valinnanvapaus suoran valinnan palveluissa sekä asiakassetelillä että henkilökohtaisella budjetilla valittavissa palveluissa.

Suoran valinnan palveluissa asiakkaalla olisi oikeus valita suoraan palvelujen tuottaja, joka vastaisi palvelukokonaisuuden antamisesta asiakkaalle. Suoran valinnan palveluja olisivat niin sanotut sosiaali- ja terveydenhuollon omatiimin palvelut. Tällaisia palveluja olisivat esimerkiksi palvelut, joissa annetaan yleistä sosiaali- ja terveydenhuollon neuvontaa ja ohjausta, vastataan ihmisten omaa hyvinvointia ja terveyttä koskeviin kysymyksiin, tutkitaan ja hoidetaan väestön yleisiä oireita ja hoidetaan pitkäaikaissairauksia, joissa hoitotasapaino on hyvä.

Virkamiesten linjausten mukaan sosiaali- ja terveyshuollossa otettaisiin käyttöön asiakasseteli, jonka perusteella asiakkaalla olisi oikeus valita palvelujen tuottaja, kun maakunnan palvelulaitos olisi ensin arvioinut hänen palvelutarpeensa.

Tällä hetkellä ei ole vielä hahmotettavissa, miten voimakkaasti valinnanva-

pauden toteuttamistapa tulee tosiasiasa vaikuttamaan superilaisten työnantajakenttään. Oletettavaa kuitenkin on, että yhä useamman työnantaja on uudistuksen myöhemmässä vaiheessa yksityinen palveluntarjoaja.

Edunvalvottavaa riittää. Valmistelussa oleva uudistus tulee muuttamaan palvelujen tuotantotavan täysin koko maassa. Edunvalvonnan näkökulmasta vaikuttamme siihen, että palvelussuhteiden ehdoissa tai eläke-eduissa ei tapahdu huononnusta uudistuksesta johtuen.

Lausunnolla olevat henkilöstön asemaa koskevat pykälät vaativat tässä suhteessa vielä täsmennystä, vaikka siirron toteutus liikkeen luovutuksella onkin jo selvä. Valmistelua jatketaan Valtiovarainministeriön sote- ja maakunt uudistuksen henkilöstöpolitiikkaryhmässä.

Uudistuksen johdosta toteutettavaa palkkaharmonisaatiota käsitellyt työryhmä päätyi varsin viisaaseen ratkaisuun. Voimaanpanolakiin ei esitetä pykälää palkkaharmonisoinnin toteuttamistavasta. Koko sote-uudistus on vielä niin varhaisessa vaiheessa, että harmonisoinnin kustannusvaikutusten laskenta on melkoista hakuammuntaa. SuPer vastusti työryhmässä ylipäättään koko ajatusta, että hoitohenkilökunnan palkoista alettaisiin säätää lailla. Palkat kuuluvat työehtosopimuksissa sovittaviin asioihin, eikä niihin kuulu valtion puuttua.

Sote-uudistus aiheuttaa myllerrystä myös työehtosopimusten neuvottelujärjestelmässä. Työnantajaedunvalvontaa hoitaa esitysten mukaan jatkossa uudistuva KT, Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Keskustelu järjestelmän muutostarpeista virinnee lähiaikoina.

Superilaiset mukaan maakunnalliseen valmisteluun. Viimeisetkin uudistusta valmistelevat maakunnalliset

työryhmät esittävät nyt nimeämispyyntöjä työryhmiin. Superilaisten tulee olla erityisen tarkkana, että näkemyksemme näkyvät ja kuuluvat tulevaisuuden alueellisia malleja rakennettaessa. SuPerin edustajan tulee olla mukana kaikissa jäsentemme työtä koskeissa työryhmissä. ■

ANNE SAINILA-VAARNO
EDUNVALVONTAJOHTAJA

 SEURAA SOTE-UUDISTUKSEN ETENEMISTÄ



TYÖNANTAJAN SUUSTA

”Mikäs helvetin raamattu se tessi muka on.”

EDUNVALVONTAYKSIKÖN YHTEYSTIEDOT

Päivystys ma-pe kello 9–13
kuntapuolen sopimusasioissa
numerossa 09 2727 9160 ja yksityis-
sektorilla työskenteleville 09 2727 9171

Sähköposti edu@superliitto.fi.
Henkilökohtaiset sähköpostit muotoa
etunimi.sukunimi@superliitto.fi

Postiosoite: Suomen lähi- ja
perushoitajaliitto, Edunvalvontayksikkö,
Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki
Fax: 09 2727 9120

Edunvalvontayksikkö huolehtii SuPerin jäsenten sosiaalitaloudellisesta edunvalvonnasta valtakunnallisesti ja paikallisesti. Yksikön vastuualueeseen kuuluvat virka- ja työehtosopimusneuvottelutoiminta, lainsäädäntö sekä eläkeasiat ja muu sosiaaliturva. Myös yhteistoiminta- ja työturvallisuusasiat ovat edunvalvontayksikön vastuulla. Huolehdimme jäsenten oikeusturvasta työhön liittyvissä erimielisyksissä. Järjestämme edunvalvontakoulutuksen ja -tiedotuksen sekä annamme neuvontaa edunvalvonta-asioissa.

SUPERRISTIKKO

Tuuli Rauvola

	KARVA-KENKÄ		VUORISTO VOI ASKELIN ENTEITÄ?							
	ISAO, MUUSIKKO		2						6 MUSIIKKIA	
	AHONEN SOPI-MUS MONO-NEN 2x		MIES-SOITIN						POIKA 3 EARTHA	
	USEIN NÄKYVILLÄ		8		SURMANJUOKSU					
	KISAILUUN		STATUS				NOKIALLA			
	VANGEILLA?				RÄÄPÄLEET					
	POIKAMIES		LAIMBUS		VILKKAITA					
	1		KUKIN PINNOITETTU TORA						SALO SINULAKIN	
					NAAPURIN POIKA VIRTAA					
			HIKI JUHLA		10 MATKITTU					
				"TAVALLINEN"				SORMUSTEN HERRASTA		
				TAITAA		7 HALLITSI		AHTAITA VINTIÖ		
KUKASSA		TUKIA		HARJU				TYTÖ 4		
		VÄYLÄ				HALUKAS				
		9		MUSTAA						
NYK. TIETO		2,54		5						
SUO-TUISA				SUORITUKSIA						

Voit osallistua ristikkokisaan 17. marraskuuta mennessä joko lähettämällä koko ristikkosivun kuussa tai pelkän ratkaisurivin postikortilla osoitteeseen SuPer-lehti, Ristikko, Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki. Muista yhteystietosi! Voit myös lähettää ratkaisurivin ja yhteystietosi sähköpostitse osoitteeseen super-lehti@superliitto.fi. Muista kirjoittaa sähköpostin aihekenttään "Ristikko".

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ratkaisijan nimi _____
 Katuosoite _____
 Postiosoite _____

PALAUTETTA VIIME LEHDEN ARTIKKELEISTA

Lehden paras juttu

Vain yhteistyöllä ja toinen toistamme tukien päästään tulokseen.

PIDETÄÄN TOISTEMME PUOLTA S. 63

Hyödyllisiä vinkkejä työpaikalle.

KIUSAAJAA EI TARVITSE YMMÄRTÄÄ S. 38

Jutusta välittyi aito välittäminen asiakkaista.

TÄYSILLÄ JA ASEENTEELLA S. 16

Vaiettu aihe otettiin käsittelyyn. Hieno!

ELIN VUOSIA PELOSSA S. 36

Jokaiselle kuuluu katto pään päälle Suomessa.

OMA KOTI KULLAN KALLIS S. 28

Totuus ei pala tulesakaan.

POHJOISMAISSA HOITOTYÖ RANKINTA SUOMESSA S. 22

Sivu on täyttää asiaa!

ARVON MEKIN ANSAITSEMME S. 21

Se on totta monella työmaalla.

ELIN VUOSIA PELOSSA S. 36

Ohjaajille on laitettu liian suuri vastuu.

RIITTÄVÄTKÖ OHJAAJIEN PAUKUT? S. 31

Erilainen ohje. Ranjith upea mies.

KAALI THORAN S. 14

On hyvää vanhoille aivoille ja nuorillekin.

SUPERRISTIKKO S. 56

Yleinen ongelma laitoksissa.

HOMEINEN RAKENNUS SAIRASTUTTA S. 46

Ihminen se on alkoholistikin.

MITEN SÄ VOIT TÄNÄÄN? S. 48

Nuorten elämää pitää Suomessa tukea.

TURVAPAikka TULEE MUTTA PERHE MENEÄ. S. 24

Kerrassaan upea juttu koiran ja ihmisen yhteistyöstä.

SUOJELUN SUOMEN MESTARIT S. 58

Käsitellään arkaa ja hieman vaiettuakin aihetta.

VÄKIVALTA JA SEN UHKAA KOKEE VALTAOSA HOITAJISTA S. 53



Työpaikkakiusatun kertomus kosketti

Lokakuun lehden parhaimmaksi jutuksi valittiin ylivoimaisesti Minna Sepän artikkeli *Elin vuosia pelossa*. Monella oli ollut yhtäläisiä kokemuksia. Seuraavaksi eniten ääniä sai juttu *Täysillä ja asenteella*, joka kertoi työvuorosta kehitysvammaisten aikuisten kodissa. Jutun kirjoitti Elina Kujala. Loput äänet jakautuivat tasaisesti, joten lehti tarjosi monelle lukijalle juuri häntä kiinnostavaa asiaa. SuPer-lehden ensiapulaukun voitti Maiju Jokinen Orivedeltä. Onnittelut!

Paras juttu?

Kerro meille, mikä mielestäsi on paras juttu tässä SuPer-lehdessä. Lähetä vastauksesi 17. marraskuuta mennessä. Kaikkien määräaikaan mennessä vastanneiden kesken arvotaan SuPer-lehden ensiapulaukku.

LEHDEN 11/2016 PARAS JUTTU OLI: _____

_____ SIVULLA: _____

MIKSI? _____

NIMI _____

OSOITE _____

OLEN IÄLTÄNI ALLE 20 20-30 31-45 46-60 YLI 60

Voit osallistua myös sähköpostitse: super-lehti@superliitto.fi. Kirjoita sähköpostin aihekenttään "Paras juttu?" ja tekstikenttään mielipiteesi perusteluineen.



Vastaanottaja maksaa postimaksun

SUPER-LEHTI
Tunnus 5005172
00003 Vastauslähetyt

Vöyriläinen Mats Laurila
tekee vanhustyötä ilolla ja rakkaudella

ARJEN SANKKARI

TEKSTI JA KUVAT ELINA KUJALA

SuPer-lehden toimitukseen tuli syyskuun lopussa sähköpostiviesti, jonka oli kirjoittanut onnellinen mies. Mats Laurila, 25, kertoi valmistuvansa unelma-ammattiinsa lähihoitajaksi joulukuussa. Mats asuu vaimonsa kanssa ruotsinkielisellä Pohjanmaalla 6000 asukkaan Vöyrillä. Sinne he muuttivat Uudeltamaalta Raaseporista, koska Vöyrillä ruotsia puhuvista lähihoitajista oli pula. Mats Laurila uskoo vahvasti siihen, että tulevaisuus hoitoalalla on hyvä. Vanhusten vuodeosastolla hän on unelmiensa ammatissa.

PIENET ASIAT OVAT SUURIA

"Lähihoitajan opinnot aloittaessani olin aivan varma, että lapset ja nuoret ovat minun juttuni, ja että valmistuttuani menen päiväkohtiin töihin. Koitti ensimmäinen vanhustyön harjoittelujakso. Olin hyvin negatiivinen, että mitä minä nyt sinne menen ja että tämä harjoittelu mennään kyllä niin alta riman. Mutta totta kai elämäni muuttui. Voin sanoa, että nautin työharjoittelusta kaikilla tasoilla. Löysin oikean suunnan. Työharjoittelun jälkeen asia oli selvä. Vanhustyö on minun erikoistumisalani."

Mats tekee kolmivuorotyötä Vöyrillä Tallmon palvelukeskuksessa.

– Parasta työssäni on, kun pystyn tuomaan jonkun elämään jotakin hyvää, lohtua ja huumoria. Vuodeosasto on monelle vanhukselle se viimeinen paikka. Kaikki eivät pysty enää

kommunikoimaan kovin selkeästi, mutta ihmisestä huomaa, kun hoitajana onnistun tekemään asian oikein. Yritän tuoda työhön uutta näkökulmaa. Traditiot ovat tärkeitä, mutta aina ei tarvitse tehdä niin kuin on tehty ennen. Iso mieskin herkiytyy, kun kuulee sanan kiitos.

Matsilla on yksi kultainen ohjenuora työssään.

– Vanhoille ihmisille pienet asiat ovat suuria. Yritän muistaa sen aina hoitotyötä tehdessäni. Tykkään laittaa hiuksia. Suihkun jälkeen kampaan ja kuivaan vanhuksen tukan. Olen opetellut laittamaan papiljotit ja tekemään letin. Työkavereita se joskus naurattaa. Oma hiustyylinikin vaihtuu niin usein.

Mats ei ajattele, että hän nuorena miehenä hoitaisi eri tavalla kuin nainen. Joissakin asioissa sukupuoli kuitenkin näkyy.

– Ehkä kiinnostuksen kohteissa. Tykkään autoista. Vanhat miehet ovat kiinnostuneita rakentamisesta, monet ovat tehneet niissä hommissa päivätyönsäkin. Tallmoon rakennetaan nyt uutta osastoa. Puumme niin paljon päälle, että ulkona tarkenee hetken aikaa ja menemme ihan viereen ihmettelemään työmaan etenemistä, ettei pelkästään päiväsalin ikkunasta tarvitse katsella. Koneista riittää aina puhuttavaa.

Joskus Matsin ammatinvalinta herättää hämmästyystä äijäporukassa.

– Kun ollaan miesten saunaillassa ja mukana on toisilleen vieraampia, niin usein puhutaan siitä, mitä kukakin tekee. Joku on hitsari, toinen on auton asentaja, yksi on putkimies. Minä sanon, että mä olen lähihoitaja ja teen vanhustyötä. Kylähän sitä joskus ihmetellään, kun tällainen kaapin kokoinen ▶



Mats Laurila haaveili pitkään
Pohjanmaalla asumisesta.
Nyt haave on toteutunut.



Mats sanoo, että arkea kannattaa rakastaa, koska sitä on elämässä eniten.



Saran ja Matsin kodissa elää 50-luvun henki.

VANHOILLE IHMISILLE PIENET ASIAT OVAT SUURIA. YRITÄN MUISTAA SEN AINA HOITOTYÖTÄ TEHDESSÄNI.

äijä sanoo olevansa hoitaja. Useimmat ihmiset ovat kiinnostuneita siitä, millaista työni on ja mitä vanhusten kanssa tehdään. Rakastan työtäni.

SARAN KANSSA SAMANLAISIA

"Löysin työn, jota teen 110% rakkaudella, mutta sitten elämä toi jotakin vielä mahtavampaa. Löysin työpaikalta rakkaan vaimoni. Hän tuli juuri valmistuneena lähihoitajana samalle osastolle kesätöihin."

Mats ja Sara tapasivat toisensa Meltolan sairaalassa Karjaalassa, jossa molemmat olivat kesätyössä vuonna 2014. Se ei ollut rakkautta aivan ensisilmäyksellä, mutta melkein.

– Minä olen tällainen sosiaalinen, yritän aina tutustua ja mennä juttelemaan, vaikka jännitänkin uusien ihmisten kohtaamista ja kädet hikoaa.

Sara naurahtaa, että ensimmäinen asia, jonka hän Matsista muistaa on, kun mies tuli kättelemään ja käsi oli nihkeän hikinen. Matsissa hän rakastui siihen, että mies on niin hyvä työssään.

– Me olemme Saran kanssa samanlaisia. Se tuntuu välillä ihan uskomattomalta. Ensimmäisen kesän aikana huomasimme, kuinka hyvä meidän on tehdä töitä yhdessä, kun ajatukset kulkevat aivan samoja polkuja. Me molemmat haluamme tehdä työmme hyvin, tuoda vanhuksen päivään sen kultareunan, sanoo Mats.

Meltolan sairaalan osasto suljettiin tuon kesän jälkeen. Monelle työkaverille viimeinen muisto osastolta on se, kuinka kaksi nuorta hoitajaa rakastui. Se oli kaunis päätös yhden osaston tarinalle.

Vöyriällä Mats ja Sara ovat taas samassa työpaikassa, vaikka työskentelevätkin eri osastoilla.

– Kaverit kysyvät joskus, että onko rankkaa kun vaimo on samassa työpaikassa. En koe sitä niin. Samassa työpaikassa oleminen tuntuu hyvältä, sanoo Mats.

Jos molemmat ovat aamuvuorossa, he tapaavat toisensa lounastauolla töissä. Joskus päivät menevät niin, että autonavaimia vaihdetaan kotiovella, kun Sara tulee aamusta ja Mats lähtee iltaan.

– Samalla alalla olemisesta on paljon hyötyä. Kun toinen sanoo, että tänään töissä oli tosi kiva päivä tai että tänään oli aika rankka päivä, toinen ymmärtää. Emme kotona kuitenkaan puhu paljon työasioista. Kun pukukaapin ovi menee vuoron päätteeksi kiinni, myös työasiat jäävät töihin, sanoo Mats.

UNELMAT TOTEUTUVAT

"Kesän jälkeen minä palasin koulunpenkille ja Saralle tarjottiin työtä kotihoidosta. Päivät siellä eivät olleet mitään herkkua. Ilman taukoja painettiin välillä tosi kiireisiä vuoroja. Vaimoni ajattelee kuten minäkin, että tätä työtä ei voi tehdä liu-

kuhihnalta. Sitten otin puheeksi yhtenä iltana että entä jos me vain muutettais Pohjanmaalle. Huomasimme että Vöyrin kunta hakee lähihoitajia. Ruotsinkielisistä lähihoitajista on siellä pula. Tämä voisi varmasti olla se tie uuteen ja yhteiseen elämään?”

Mats on kasvanut suomenkielisessä perheessä ja käynyt koulunsa suomeksi.

– Ruotsin opin Karjaalla Raaseporissa, kun olin työkokeilussa ruotsinkielisessä päiväkodissa ennen lähihoitajaopintojen alkua. Saran äidinkieli on ruotsi, hän on oppinut suomen kunnolla oikeastaan vasta Pohjanmaalla. Keskenämme puhumme ruotsia. Huomaan, että kun puhun sekä töissä että kotona nykyään ruotsia, suomen taitoni on rapistunut, sanoo Mats.

Kilometrejä Karjaalta Vöyrille on lähes 500. Matsilla on sukujuuria Pohjanmaalla, Saralle alue oli aivan vieras.

– Perheelle ja ystäville muuttomme oli shokki. Vanhemmat eivät voineet ymmärtää, miksi haluamme lähteä Pohjanmaalle, missä kummallakaan ei ole sukulaisia, ystäviä tai tuttavita, sanoo Mats.

Ensimmäisen talven nuori pari asui puilla lämmitettävässä mummonmökissä Alahärmässä. Pakkanen paukkui nurkissa, sydäntalvi pohjalaisella maaseudulla oli pimeä ja kun illalla mentiin nukkumaan, lämmintä oli 20 astetta, aamulla herätessä enää kymmenen. Lumisina öinä Mats laittoi kellon herättämään kukon laulun aikaan, jotta ehti tehdä lumityöt ennen kuin Sara lähti töihin aamuvuoroon.

– Sitä taloa lämmitettiin rakkaudella. Päätin silloin, että jos meidän suhde kestää tämän seikkailun, niin tyttöystävästä tulee kyllä vaimo.

Kun Matskin sitten pääsi töihin samaan Tallmon palvelukeskukseen kuin Sara, pariskunta muutti Alahärmästä Vöyrille rivitaloon. He ovat viihtyneet hyvin, vaikka perhettä ja ystäviä on välillä ikävä.

– Ihmiset ja kulttuuri ovat täällä erilaisia kuin Uudellamaalla. Uskonnollisuus näkyy arjessa. Elämä on yhteisöllistä. Työkaverit ovat paljon tekemisissä myös työn ulkopuolella. Hyvä esimerkki on meidän viimekesäinen häätöjuhla. Minulle kerrottiin heti, että osastolla on ollut tapana, että jos joku menee naimisiin, tulevat työkaverit häihin tarjoilemaan.

Tanssilavakulttuuri elää ruotsinkielisellä Pohjanmaalla myös nuorten keskuudessa, ja Mats ja Sara ovat käyneet urheilutalon tansseissa. Mats on jatkanut myös vapaapalokuntaharrastusta Vöyrillä ja päivystää säännöllisesti. Pariskunta on hurahtanut 50-lukuun, kotikin on sisustettu fiftarihenkeen. Elämä on asettunut uomiinsa.

– Olen aina unelmoinut, että haluan joskus asua Pohjanmaalla. Tuntuu uskomattomalta, että tämäkin unelma on toteutunut. En silti ajattele, että nyt asetumme aloillemme ja elämme näin loppuelämämme. Haluan nähdä, kokea ja tehdä vielä paljon. Ja se jenkkiauto, se on yksi iso haave!

MUUTOS TUO HYVÄÄ

”Tulevana lähihoitajana näen sen että tulevaisuus on hyvin epämääräinen käsite, on kielteistä ja positiivista, puhutaan sotesesta sun muusta. Kun julkisuudessa puhutaan hoitoalasta, se on aina sitä suurta synkkyyttä. Tahdoin vain kertoa, ettei se ole aina näin! Minun työpaikkani on ihana ja lähdän joka aamu ilolla töihin! Arjen-

sankareita tarvitaan aina ja minä olen ylpeä siitä, mitä teen!”

Mats valmistuu lähihoitajaksi joulu-kuussa. Hän on viimeistellyt opintonsa Vaasan aikuiskoulutuskeskuksessa. Oppisopimuksella opiskeleminen on tuntunut hyvältä, sillä lukihäiriön takia Mats sanoo koulunkäynnin olleen hänelle aina vähän vaikeaa. Tekemällä oppii parhaiten.

– Lähdän tekemään työtäni ilolla ja rakkaudella. Olen itse opiskeluaikana saanut niin paljon hyvää tietoa kollegoilta ja ohjaajilta, että toivon tulevaisuudessa pääseväni jakamaan tietoa eteenpäin uusille opiskelijoille.

Hoitoalalla edessä olevat muutokset aiheuttavat huolta, eikä tulevastaukaan tiedä varmasti.

– Olen ihan varma, että muutos tuo mukanaan myös hyviä asioita. Totta kai välillä on raskasta. Asiat eivät ole koskaan yksinkertaisia, mutta olen päättänyt, etten anna ympärillä olevan stressin vaikuttaa niihin vanhuksiin, joita hoidan. Hoitotyö on oikeasti todella mahtavaa työtä, sanoo Mats. ■



Luurangot koristivat kesäkuussa parin hääkakkua.

Nimi: _____

Jäsennumero: _____

Henkilötunnus: _____

MAKSUTON PALAUTUSOSOITE:

SUPER RY / Jäsenyksikkö

Tunnus 5005173

00003 VASTAUSLÄHETYS

TILAUS:

Tilaan jäsenmaksuviitteet alkaen (pvm) _____ . _____ . _____

Tilaan ammattimerkin: lähihoitaja (12,50 €) perus- tai apuhoitaja (20,00 €) muu koulutus (8,40 €) (Hintoihin lisätään postikulut.)

Tilaan jäsenmaksun perintävaltakirjoja: _____ kpl

Tilaan liittymispaketteja: _____ kpl Tilaan liittymislomakkeita: _____ kpl

Tilaan uuden jäsenkortin

MUUTOS:

Uusi sähköpostiosoitteeni / puhelinnumeroni: _____

Uusi postitusosoitteeni: _____

Uusi sukunimeni: _____

UUDET TYÖSUHDETIETONI:

Työnantajani: _____

Työpaikkani: _____

Työsuhteeni on voimassa:

Toistaiseksi alkaen _____ . _____ 20____ Määräaikaisesti ajalla _____ . _____ 20____ - _____ . _____ 20____

ILMOITUS:

Olen ajalla _____ . _____ 20____ - _____ . _____ 20____

jatko-opiskelija työlomalla ulkomailla yrittäjänä muu, mikä _____

eläkkeellä alk. _____ . _____ 20____. (jään liiton eläkeläisjäseneksi, mutta työttömyyskassan jäsenyyteni päättyy)

haluan säilyttää eläkeläisenä työttömyyskassan jäsenyyden (90 €/vuosi)

eroan SuPer-liitosta ja Super työttömyyskassasta alk. (pvm) _____ . _____ 20____

Eroamisen syy (ei pakollinen): _____

JÄSENMAKSUVAPAUTUS:

Haen jäsenmaksuvapautusta ajalle _____ . _____ 20____ - _____ . _____ 20____ koska olen

palkattomalla sairausvapaalla kuntoutustuella

palkattomalla äitiys- tai isyysvapaalla hoitovapaalla/kotihoidontuella

ollut työttömänä (Kelan työttömyyskorvaus). Ilmoita työttömyysjakso takautuvasti.

TERVEISET SUPERILLE:

YHTEYDENOTTOPYINTÖ:

Haluan, että minuun otetaan yhteyttä.

Sähköpostitse. Sähköpostiosoite: _____

Puhelimitse. Puhelinnumero: _____

Asiani liittyy (esim. jäsenyysasiat, työsuhteasiat, ammattiosastoasiat jne.): _____

Allekirjoitus: _____ Päiväys: _____ . _____ 20____



LIIAN KALLISTA?



Opo-työssä ja työpaikalla ammattiliittoon liittymistä markkinoissa törmää toisinaan kommentteihin, joissa liittoon kuulumisen nähdään liian kalliina ja turhana. Moni perustelee, ettei koe tarvetta järjestäytyä, kun voi kuulua pelkkään työtömyyskassaan. Toiset luottavat siihen, että pärjäävät omillaan.

Jäsenellä on todella loistava mahdollisuus vaikuttaa itse siihen, kuinka paljon hän ottaa hyötyä ja hyvää vastaan itselleen liitostansa. Tarkistin verolapusta paljonko maksoin vuonna 2015 jäsenmaksua. Vuodessa näillä tuloilla se oli ollut noin 390 euroa. Laskekelin samalla kuinka paljon vastinetta sain rahalle.

Ensinnäkin jäsenenä meille kaikille kiikutetaan erittäin monipuolinen ja hyvä jäsenlehti kotiin 11 kertaa vuodessa. Jos tilaisi kotiin jonkun muun liittomme lehteen verrattavan lehden, saisi siitä vuositason pulittaa hyvinkin jopa 100 euroa.

Osallistuin vuoden 2015 aikana Hämeenlinnan seudun ammattiosastojen ja oman ammattiosastoni tilaisuudesta ainakin Väriestejuoksu-reissulle Lahteen, kolmeen jäseniltään, jossa oli myös ravintolatasoinen ruokailu, Vanajavesi-risteilyyn ja pikkujouluihin. Googlettelin mitä tällaiset illat olisivat tulleet minulle maksamaan ilman ammattiliittoa ja ammattiosastoa itse järjestettynä. Sain summaksi noin 250 euroa.

Tämän lisäksi olen hyödyntänyt toki liiton muitakin etuja. Sain esimerkiksi 200 euroa avustusta opinto-

hini. Olen liittynyt SuPerin etuna Talink ja Silja Line Club One -jäseneksi ilmaiseksi ja suoraan keskimmäiselle Silver-tasolle. Sillä saa jo ihan hyviä etuja risteilyistä ja tuotteista laivalla. Olen aktiivina toki osallistunut myös kaikkiin mahdollisiin liiton koulutuksiin, esimerkiksi opo-koulutuksiin, joihin on kuulunut niin matkat, ruoat kuin hotelliyöt ja korvaus ansionmenetyksistä. Arvoa niille on kertynyt useita satoja.

Jäsenetujen listaa kun liiton nettisivuilla selailee, niin itse asiassa vuoden mittaan jo niitä hyödyntäen on täysin mahdollista säästää tuo jäsenmaksuina maksettu summa takaisin. Sen verran paljon löytyy alennuksia eri tahoille. On ollut tarjolla kaikkea hyvinvointivalmennuksista ja polttoainelennuksista aina lehtitilauksiin. Jopa parisuhteen piristämiseksi säästää, kun aikuisten lelukaupastakin saa alennusta.

Edunvalvonta paikallisesti, luottamusmiehet ja lakimiehen apu maksutta tarpeen tullen ovat mittaamattoman

isoja etuja, jotka liitto meille tarjoilee, suorastaan kultalautasella. Näissä asioissa näen SuPeriin kuulumisen ikään kuin vakuutuksena itselleni, työelämälleni ja taloudelleni. Eihän sitä laske ta henkivakuutuksen tai tapaturmavakuutuksenkaan kohdalla, kuinka monta vuotta sitä maksaa ilman, että mitään korvauksia on joutunut sieltä hakemaan. Sama on liiton kohdalla. Sitten, jos ja kun apua tarvitsee, on hyvä, että on turvannut selustansa. Pitkä peni olisi vaikkapa oikeuskuluja maksaa omasta pussista.

On siis lopulta jokaisen jäsenen omista valinnoista kiinni, onko liittoon kuulumisen sittenkään kallista. Vai saako maksuillaan etuja, koulutusta ja elämyksiä, joiden yhteiskustannukset itse järjestettynä nousisivat suuremmaksi kuin vuotuinen jäsenmaksun summa on.

Kannattaa siis aktivoitua. ■



LISÄÄ HANNAN AJATUKSIA LÖYDÄT HÄNEN BLOGISTAAN

[HTTP://WWW.LILY.FI/BLOGIT/RUN-BABE-RUN](http://www.lily.fi/blogit/run-babe-run)



JOONAS VÄÄNÄNEN

Päivärahan yläikäraja

TEKSTI SIRKKA RYTINKI KUVA JANNE HARJU

Työttömyyspäivärahaa voidaan pääsääntöisesti maksaa enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 65 vuotta. Tietyin edellytyksin päivärahaa kuitenkin voi saada 68-vuotiaaksi asti.

Jos työttömyys johtuu lomautuksesta tai lomautukseen rinnastettavasta syystä, päivärahaa voidaan maksaa enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 68 vuotta tai enintään siihen asti kun lomautus tai lomautukseen rinnastettava syy päättyy.

65 vuotta täyttäneille ei siis voida maksaa päivärahaa esimerkiksi sen perusteella, että he tekevät keikkatöitä tai osajoinaista työtä.

SIJAISTEN SAAMINEN ON VAIKEAA

Työttömyyskassaan tulee eri tahoilta jonkun verran viestiä sijaisten saamiseen liittyvästä ongelmasta. Viestiä tulee siinä määrin, että katsotaan tarpeelliseksi muistuttaa, että päivärahan hakija on velvollinen ottamaan vastaan työtä, myös lyhytkestoista ja usein varsin lyhyelläkin varoajalla. Merkitystä ei ole sillä mikä taho työtä tarjoaa.

Työstä kieltäytymisestä johtuvan karenssin voi saada TE-toimiston tarjoaman työn lisäksi myös työnantajan suoraan tarjoamasta työstä. Toistuva kieltäytyminen johtaa useasti työssäolovelvoitteen asettamiseen. Työssäolovelvoite raukeaa vasta kun velvoitteen



alkamispäivän jälkeen on ollut työssä tai TE-toimiston kanssa sovituissa palveluissa kahdentoista viikon ajan.

Yhdeksi syyksi työstä kieltäytymiseen on nähty päivärahan ja palkanmaksun viivästyminen. Viiveen vaikutusta voi vähentää pyytämällä palkanlaskijaa kirjoittamaan palkkatodistuksen, koska merkitystä ei ole palkanmaksupäivällä vaan palkan määrällä. Tietoa käsittelyajoista osoitteessa www.supertk.fi.

AKTIIVISUUS VAIKUTAA OMAVASTUUSEEN

Hallituksen nimeämä työllisyysryhmä on antanut ehdotuksensa työttömyysturvan uudistamiseksi. Esitys koskee omavastuuajaa, joka vuoden 2017 alusta lähtien olisi seitsemän päivää nykyisen viiden päivän sijaan. Omavastuuajaa kuitenkin voisi lyhentää seitsemästä viiteen päivään, jos työtön osoittaa aktiivisuutta työmarkkinoilla. Aktiivisuutta arvioitaisiin kolmen kuukauden välein. Omavastuuajaa lisättäisiin jatkossa yhdellä päivällä kuukaudessa, ellei henkilöllä edellisen kolmen kuukauden aikana ole ollut

- yhden viikon ajan työssäoloon luettavassa työssä
- neljän kalenteriviikon aikana yhteensä 18 tuntia työssä tai

- viisi päivää työllistymistä edistävässä palvelussa.

Työryhmän ehdotuksen mukaan omavastuuajan aktiivimalli tulisi voimaan 1.10.2017. ■

Jos jäät työttömäksi

- ilmoittaudu työnhakijaksi www.te-palvelut.fi
- lähetä kassa ansiopäiväraihakemus www.supertk.fi -> Nettikassa
- liitä hakemukseen palkkatodistus vähintään 26 työssäoloehdon täyttävän kalenteriviikon ajalta ennen työttömyyttä tai kopiot kaikista edellä mainitun ajan palkkalaskelmista
- liitä hakemukseen myös kopio työsopimuksesta, työtodistuksesta ja lomautusilmoituksesta, jos olet lomautettu.



HAKEMUSTEN POSTITUSOSOITE:

Super työttömyyskassa, PL 117, 00521 HELSINKI
 Käyntiosoite Kellosilta 3
 Fax 09 278 6531, www.supertk.fi
 Toimisto avoinna arkisin klo 8.30–16.00
 Palvelunumero arkisin klo 9.00–13.00
 09 2727 9377
tkpalvelu@supertk.fi

WANTED

LUOTTAMUSMIES eli SUPER-SHERIFFI



Haasta itsesi tai työkaverisi ja ryhdy SuPer-sheriffiksi eli työpaikkasi luottamusemieheksi kaudelle 1.1.2017–31.12.2019. Näin varmistat, että SuPer-sheriffi hoitaa asioita työpaikallasi. Liitto on tukenasi!



Vaaliohje:
www.superliitto.fi ►
Työelämässä ►
Luottamismiesjärjestelmä
(tai skannaa koodi)



Punainen Risti

TULE TERVEYDEN EDISTÄMISEN VAPAAEHTOISEKSI



Haluatko toimia kivassa porukassa ja vahvistaa terveydenhuollon osaamistasi? Tule vapaaehtoiseksi!

Voit toimia:

- terveyden edistäjänä terveystesteissä
- päihdetyön vapaaehtoisena
- seksuaaliterveys- ja HIV-työn vapaaehtoisena.

Kaikkiin tehtäviin saat perehdytyksen tai koulutuksen.

punainenristi.fi/tule-mukaan

SUOSITTELE SUPERIA

#suosittelesuperia
#supertekeehyvaa



ja innosta uusi jäsen mukaan ammattiosastosi SuPer-sukka-kampanjaan. Kudotut sukat lahjoitetaan ammattiosaston valitsemaan kohteeseen joulun alla.

SuPer lahjoittaa jokaisesta uudesta varsinaisesta jäsenestä yhden euron SOS Lapsikylän toimintaan ajalla 1.9.–31.12.

KATSO OHJEET SUOSITTELUUN:

www.superliitto.fi > Jäsenyys
Suosittele SuPeria 2016
tai skannaa koodi.



Super
tekee
hyvää!

Uusi varsinainen jäsen saa tervetuliaislahjaksi monitoimikaulanauhan sekä arvokkaan ammattimerkin.

OTA TÄYSI HYÖTY IRTI

järjestöjäsenyydestäsi.

Tiesithän, että SuPerin jäsenenä sinä ja perheesi olette oikeutettu pysyvästi edulliseen henki- ja tapaturmavakuutukseen. Esimerkiksi henkivakuutus 30-vuotiaalle SuPerin jäsenelle 100 000 euron turvalla maksaa vain 7 euroa kuussa. Alennus on peräti 62 %, mikä merkitsee noin 128 euron säästöä vuodessa. Turvaa perheesi toimeentulo, jos pahin sattuisi. Kattavan vakuutusturvan koko perheelle saat kätevimmin osoitteesta

henkivakuutuskuntoon.fi

Vakuutuksen myöntää Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva, jonka asiamiehenä toimii If Vahinkovakuutusyhtiö Oy.

Henkivakuutus
62%
EDULLISEMMIN!

Nauran itselleni useammin kuin ennen

Ihmisten vanheneminen on yksi meidän aikamme suurista teemoista. Viiden vuoden kuluttua Suomessa on jo yli miljoona 65-vuotiasta. Suomi on yksi maailman nopeimmin vanhenevista kansakunnista Japanin ohella.

Heurekassa on nyt esillä näyttely, joka haastaa vanhenemiseen liittyviä ennakkoluuloja, syventää sukupolvienvälistä keskustelua, avaa ikääntymisen mahdollisuuksia ja antaa samalla kokemuksen siitä, millaisia haasteita vanhus kohtaa.

Näyttelyn oppaina toimii 30 elämänmyönteistä ja aktiivista yli 70-vuotiasta ikäihmistä, muun muassa pappi, nuohooja ja lääkäri, joiden taustat ja tarinat ovat erilaisia.

"Nauran itselleni useammin kuin ennen, sillä alan jo tottua virheisiin. Rakastan lujemmin kuin ennen, sillä hupeneva aika pakottaa tiivistämään", sanoo 73-vuotias Kyllikki Krapinoja, yksi näyttelyn oppaista.

Dialogi ajassa – vanhenemisen taito Heurekassa 15.1.2017 saakka. ■



Heurekassa voi tutustua elämyksellisesti ikääntymiseen.

Muistojen riemukas kudelma

Ihminen tekee elämässään valintoja, avaa ja sulkee ovia, unelmoi, pettyy ja onnistuu. Kajaanin kaupunginteatterin näytelmässä *Sirkka ja Sylvi*, kaksi vanhaa rouvaa, muistelee ja kutoo. Sukkapuikot kilisevät ja haitari soi, kun parivaljakko ystäväystyy, rakastuu, iloitsee, suree ja matkustaa. Nuoruus sodan jälkeisessä Suomessa tarjosi ihmiselle aivan erilaisia asioita kuin nykypäivän elämä. Jotkut haaveet to-

teutuivat, toiset eivät. Mutta mistä Sirkka ja Sylvi unelmoivat nyt?

Riemukkaan rosoisen näytelmän intohimoisista kutojista ja elinikäisistä ystävistä on käsikirjoittanut Timo Torvinen. Pääosissa nähdään Eeva Aitta ja Iida-Maaria Lindstedt. Esitysten jälkeen yleisölle järjestetään keskustelutilaisuus. Esitystä voi tilata myös hoivakoteihin ja palvelutaloihin.

Sirkka ja Sylvi Kajaanin kaupunginteatterissa marraskuussa 2016. ■



Kajaanissa kudotaan ja muistellaan.

Kirjauutuudet

GUY DELISLE:
HUONON ISÄN OPAS
WSOY 2016

Jokainen äiti ja isä tietää sen hetken, kun oma toiminta ei ole ihan esimerkillistä. Hammaskiijun kolikko unohuu tyynyn alta, harmittomaksi tarkoitettu vitisi järkyttää lasta oikeasti ja ne hyvät keksit ovat juuri nyt päässeet loppumaan, kunnes illalla jälkikasvun nukahdettua löytyvätkin aikuisten salaisesta herkkukaapista.



Ranskankielisen sarjakuvan iso nimi Guy Delisle on koonnut hauskaan sarjakuvakirjaansa otoksia lapsiperheen arjesta. Ote on lämmin, mutta kirpeä ja näkökulma parhaansa yrittävän, mutta usein hyvissä aikeissaan kompastelevan isän. Teos sopii vertaistueksi kaikille vanhemmille ja ilahduttaa lukijaansa isänpäiväpaketissakin.

KUULUMISIA

Lue, mitä superilaisille sattuu ja tapahtuu
Koonnut Marjo Sajantola

Lapinlahden ammattiosasto Ahvenanmaalla



Lapinlahden ammattiosasto 531 retkeili Ahvenanmaalla 29.-31. heinäkuuta. Lauantaina tutustuimme saaristoon ja sen historiaan oppaan opastuksella. Näimme linnanrauniot ja vartiotorrien raunioita, joista oli mahtavat näkymät. Kävimme useammalla saarella, joten matkalla oli monta lossimatkaa. Saimme myös kokea Ahvenanmaan vanhaa

talonpoikaiskulttuuria aidossa pihapiirissä ja seurata vanhan ajan leivänpaistoa ja kehräystä rukilla. Lauantai-iltana kävelimme Maarianhaminan kaupungissa, ja komeat oli maisemat. Paluumatkalla piipahdimme myös Taffel Sipsien tehtaanmyymälässä.

ANNELI SUTINEN



Hyvä jäsen, tämän lehden liitteenä on SuPer-kalenterisi vuodelle 2017.



Kätevä taskukokoinen kalenteri ilmestyy uudistuneena, ekologisena ja 100-prosenttisesti kotimaisena työnä. Kalenteri sisältää edelleen tiiviit perustiedot liitostasi, SuPerista. Lisäksi löydät tilaa omille muistiinpanoille.

Kalenteriosioista löydät merkittyinä vuoden 2017 tärkeät päivät, kuten kansallisen lähihoitajapäivän 27.1.



Syyskokouksut

AMMATTIOSASTON SYYSKOKOUKSESSA KÄSITELLÄÄN AMMATTIOSASTON SÄÄNTÖJEN 10. PYKÄLÄN ASIAT:

- vahvistetaan toimintasuunnitelma ja talousarvio seuraavalle toimintavuodelle
- päätetään ammattiosaston jäsenmaksun suuruudesta sen jälkeen, kun liittohallitus on antanut asiassa lausunnon
- valitaan joka toinen vuosi hallituksen puheenjohtaja, jota kutsutaan ammattiosaston puheenjohtajaksi sekä ammattiosaston hallituksen varsinaiset ja varajäsenet
- valitaan kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa
- päätetään SuPerille tehtävistä aloiteista
- päätetään muista kokouksutussa mainitusta asioista.

• **HYVINKÄÄN SAIRAANHOITOALUEEN AO 817** syyskokous 14.12. klo 18.00, Café Medicin Man, Uudenmaankatu 1, Hyvinkää. Ilmoittautumiset 30.11. mennessä minna.lindstrom@hus.fi. Tervetuloa! Hallitus

• **HÄMEENLINNAN AO 610** syyskokous ja pikkujoulu 2.12. Klo 18.00 Wisahovissa, Kankouluntie 5, Hämeenlinna. Kokous ja rentoa yhdessäolaa jouluruoan merkeissä. Ilmoittautumiset 23.11. mennessä super610@superliitto.fi

• **HÄRMÄNMAAN AO 302** syyskokous ja pikkujoulu 5.12. klo 18:00 alkaen Marian tallassa Lapualla. Sitovat ilmoittautumiset anne.kniivila@pp.inet.fi 20.11. mennessä. Hallitus

• **IMATRAN AO 711** syyskokous torstaina 17.11. klo 18.00 ravintola Kulmahuoneessa, Lappentie 18, Imatra. Hallitus kokoontuu klo 17.00. Ruokatarjoilu ja arvontaa. Ilmoittautumiset 3.11. mennessä: marianne.ahokainen@gmail.com/Paul Kojo 045 665 2323. Tervetuloa!

• **JOENSUUN AO 508** syyskokous 16.12. klo 18.00 ravintola Kerubissa, Rajakapteenin pirtti, Joensuu. Sitovat ilmoittautumiset: 9.12. mennessä tarjoilun vuoksi. eeva.heiskanen@jns.fi. Tervetuloa!

• **JOKILAAKSON AO 411** syyskokous-pikkujoulu 18.11. klo 18.00 Ilveslinnassa Jämsäntie 4, Jämsänkoski. Tarjolla jouluruoka! Sitovat ilmoittautumiset 11.11. mennessä minna.sivanne@superliitto.fi tai txt 040 7664 635. Omavastuu 15€, maksetaan tilille FI 32 10563 000305131. Viitenumero 4158. Tervetuloa!

• **JYVÄSKYLÄN AO 413** syyskokous 17.11. klo 18.15 Cumuluksessa Väinönkatu 3. Sen jälkeen vietämme pikkujoulua ruokailun merkeissä. Ruokailusta perimme 10 euron maksun tilille FI13 5290 0220 2143 89. Sitovat ilmoittautumiset 7.11. mennessä Pirjo Oksaselle 050 528 2550 tai oksanenpirjo9@gmail.com. Tervetuloa mukaan!

• **KANTA-HÄMEEN YKSITYISSEKTORIN AO 651** syyskokous ja pikkujoulu buffet torstaina 17.11. klo 18.00 Kruununmyllyssä, Vanajanlinnantie 4, Hämeenlinna. Ilmoittautumiset ja ruokavaliotievet 13.11. mennessä tekstiviestillä 044 260 0349 tai super651@superliitto.fi

• **KARKKILAN AO 811** syyskokous 15.11. klo 18.00 Palvelukeskuksen takkahuone, Nyhkälantie 37, Karkkila.

• **KESKI-KARJALAN AO 510** syyskokous pe 2.12. klo 17.00 Ravintola Pivanka, Kesälahti. Kokouksen jälkeen noin klo 18.30 nautimme ammattiosaston tarjoaman noutopöydästä. Ruokailun vuoksi ilmoittautumiset 15.11. mennessä Paulalle tekstiviestillä 0400 771 301. Tervetuloa!

• **KIURUVEDEN AO 530** syyskokous ja jouluruokailu pe. 2.12. Peltohovissa klo 18.00. Sitovat ilmoittautumiset 040 463 2859 tekstiviestillä 21.11. mennessä. Perumatta jättämisestä veloitamme ruokailun hinnan. Tervetuloa! Hallitus

• **KOILLIS-SAVON AO 520** syyskokous pe 25.11. klo 18.00 Kaavilla hotelli-ravintola Guestiassa, ohjelmassa myös ruokailu, joka on jäsenille maksuton. Ilmoittautumiset 17.11 mennessä Kaarinalle tekstiviestinä 040 8249 467 tai kaarina_haatanen@hotmail.com.

• **KUUSAMON AO 204** syyskokous 2.12. klo 17.30 Sokos Hotelli Kuusamo, Ravintola Hotkun Kabinetti, Kirkkotie 23, Kuusamo. Esityslistan mahdollisista muista asioista saa tietoa hallituksen jäseniltä tai työpaikan yhdysjäseneltä. Kokouksen päätteeksi buffet-ruokailu Hotkussa. Ruokailun takia pyydämme ilmoittautumiset paula.kemppainen@kuusamo.fi 20.11. mennessä, myös erikoisruokavaliot. Ei jälki-ilmoittautumisia. Tervetuloa! Hallitus

• **LAPPEENRANNAN AO 714** syyskokous torstaina 9.11. Lappeenrannan Kehruuhuoneella klo.18.00. Sitovat ilmoittautumiset 31.10. mennessä super714@superliitto.fi.

• **LAUKAA-HANKASALMI AO 416** syyskokous Hankasalmen Revontulessa ke 23.11. Aloitamme herkutteleamalla jouluisen noutopöydän antimilla klo 17.30 ja lopuksi kokous. Ruokailun vuoksi ilmoittautumiset 14.11. mennessä kirsi.laitinen@hankasalmi.fi. Tervetuloa!

• **LÄNSI-POHJAN SHP KY:N AO 103** syyskokous 17.11. klo 18.00. Merihovissa, Keskuspuistikatu 6, Kemi. On aika arkikiireet unohtaa ja käydä juhlaan rauhaissaan. Sääntömääräinen syyskokous ensin järjestyy ja uuden hallituksen valinta käynnistyy. Pienen pakeitin kun salaperäisen mukaan nappaat ja joulupukinkoriin nakkaat, niin silloin lahja pieni sinuakin odottaa. Vietetään lämminhenkinen ilta superilaisten kesken vapaan seurustelun ja jouluisen ruoan parissa. Sitovat ilmoittautumiset 10.11. mennessä puheenjohtaja Eija Sunnarille p 044 2005 735 tai eija.sunnari@lpsph.fi. Tervetuloa!

• **POHJOIS-KARJALAN YKSITYISSEKTORIN AO 527** syyskokous sekä pikkujoulu pidetään pe 18.11. klo 17.30 Juhlakeskus Gaijussa, Vaivontie 75 a, Vaivio. Syyskokouksen jälkeen jouluruokailemme ja kuulemme värianalyysiluennon. Ilan lopuksi iloksemme saapuvat Anna ja Elma loistavalla komedianäytelmällään Oriflame kutsut. Ilmoittautumiset 10.11. mennessä super527@superliitto.fi tai txt 045 278 9798. Ilmoita samalla erityisruokavalioksi. Tervetuloa!

• **PÖYTYÄN SEUDUN AO 643** syyskokous tiistaina 22.11. klo 18.00 Ravintola Kestihovi, Haverintie 12, Yläne. Pizzatarjoilu, jonka vuoksi sitovat ilmoittautumiset Kirsilille, super643@superliitto.fi tai txt 0500 741 356 14.11. mennessä. Kaikki joukolla mukaan, myös opiskelijajäsenet tervetulleita!

• **RAAHEN SEUDUN AO 214** syyskokous Siikajoen Törmälässä 7.12. Kyyditys Raahesta. Katso tarkemmat tiedot kotisivuilta. Tervetuloa!

• **RIIHIMÄEN AO RY 615** syyskokous 1.12. klo 18.00 Rautatienpuiston päivätoimintakeskus, Öllerinkatu 7, Riihimäki. Tervetuloa kokoukseen! Ammattiosaston hallitus

• **SAARIJÄRVI-KARSTULAN SEUDUN AO 418** syyskokous 9.12. klo 18.00 Saarijävellä, Pikku Emännän tiloissa. Kokouksen jälkeen tarjolla jouluateria. Ilmoittautumiset ruoka-aineallergioineen 29.11. mennessä sanna.villman@superliitto.fi. Tervetuloa kokoukseen! Ammattiosaston hallitus.

• **SOTKAMON AO 225** syyskokous ja jouluruokailu 30.11. klo 17.30 Naapurivaaran lomakeskuksessa Pohjajaaran tie 66 Vuokatti. Sitovat ilmoittautumiset 25.11. mennessä 044 543 0050. Tervetuloa!

• **TERVOLAN AO 119** syyskokous lauantaina 26.11. Tervolatalolla klo 18.00, jonka jälkeen on naurujoogaa. Jouluruokailu noin 19.45. Ilmoittautumiset ja mahdolliset ruoka-allergiat 18.11. mennessä 040 718 9049. Tervetuloa! Hallitus

• **TURUN KAUPUNGIN AO 606** syyskokous pe 25.11. klo 18 Verkahovissa, Verkatehtaankatu 4. Tarjolla herkullinen, runsas joulubuffa. Sitovat ilmoittautumiset ja erityisruokavaliot 16.11. mennessä Jaana Rönholmille, jaana.ronholm@superliitto.fi. Tervetuloa!

• **TYKSIN AO 607** syyskokous 17.11. klo 17.30 leikkausosaston kokouksissa Tyks T-Sairaala 4. krs G-osa. Tarjoilun vuoksi kokoukseen tulee ilmoittautua viimeistään 11.11. super607@superliitto.fi. Muista ilmoittaa mahdolliset ruoka-aineallergiat.

• **UUDENKAUPUNGIN AO 608** syyskokous 23.11. klo 17.30. Kahvila-Ravintola Vihreä Valo, Erkontie 8, Lokalahti. Ammattiosasto tarjoaa jouluaterian ja paikalla myös magneettikorujen esittelijä. Sitovat ilmoittautumiset viimeistään 9.11. mennessä tarja.vuorinen@uusikaupunki.fi tai tekstiviestinä 050 570 0827. Tervetuloa!

• **VASANEJDENS FA 316** höstmöte och julfest 11.11. kl. 19.00 på Rantasipi Wasia. Fa bjuder på mat. Lotteri. Bindande anmälan senast 1.11. e-post eller sms till susanne.storfors@pp.inet.fi, 050 370 8968, carinalidman@netikka.fi, 050 306 8929. Dans i salen till Tommys inträde 15€.

Muut kutsut

• **KESKI-KARJALA AO 510** ostosretki Kuopion IKEAAN lauantaina 19.11. Lähtö: Kesälahti tori klo 7.00, Kitee Tolosenmäki klo 7.30, IKEA noin klo 10.00. Paluulähtö klo 17.00. Hinta: ammattiosaston jäsenet 5€, ei jäsenet 20€. Maksu SuPer Keski-Karjalan tilille Fi 8013053000108542 tai Paula Tolvaselle. Ilmoittautuminen ja tieto maksutavasta Paula Tolvaselle puh. 040 0771 301. Sitova ilmoittautuminen, kun maksu on tilillä tai Paulalla. Tervetuloa!

• **LIPERIN AO 514:N** pikkujoulet Lomakeskus Huhmarissa 3.12. Ammattiosasto kustantaa jouluruokailun. Ammattiosasto on myös varannut mökkejä, mutta majoittuminen on omakustanteista. Sitovat ilmoittautumiset viimeistään 15.11 mennessä tekstiviestillä Einille 050 5992 321.

• **OLAISTEN SEUDUN AO 207** pikkujoulet Ylivieskassa to 8.12. Lähdemme bussilla klo 16.15 Oulaisten rautatieasemalta. Syömme ensin runsaan jouluaterian Ravintola PikkuVelissä, jonka jälkeen jatkamme nautinnon iltaa mainioitten Stand up -koomikoitten Ilari Johanssonin ja Niko Kivelän Naurukulkuset-showssa Akustiikassa. Omavastuu 20 euroa jäseneltä. Ulkopuolisilta 40 euroa. Jäsenet etusijalla. Sitovat ilmoittautumiset tekstiviestillä Terttu Hänniselle 040 842 0998 ja maksu 21.11. mennessä tilille: Oulaisten seudun SuPer ao 207, FI80 1105 3000 1030 16. Viite. 1258. Matkalla perinteiset arpajaiset. Osallistu pienellä pakeilla

• **TOHMAJÄRVEN AO 518** pikkujoulu pidetään 26.-27.11. Joensuussa. Tarjolla teatteria ja jouluruokailu. Tiedustelut ja sitovat ilmoitukset 10.11. mennessä numeroon 050 5141 8558/Seija.

IN MEMORIAM

Perushoitaja

Arja Kristiina
PARHIALA

s. 29.6.1963
k. 1.10.2016

*Kauniit muistot eivät koskaan kuole,
eivätkä milloinkaan jätä yksin.*

Työkaveria muistaen
PoSan Lohikon palvelukodin ja
kotipalvelun henkilökunta.

En resa till Riga



Måndagen den 2. maj var vi 20 stycken glada Superiter från fa 638 i Åboland som startade på en tre dagars resa till Riga med buss. Vi bodde centralt på hotell Irina så det var nära att gå ut och äta och dricka gott, i det vackra soliga vår vädret. Samt för shopping. En svensk språkig guid guidade oss runt i staden både med buss och till fots. Vi gjorde också en dags-tur till Jurmala där vi höll vårt möte på den långa finsandiga sandstranden. En fin resa med sol, många skratt och fina minnen.

MALIN EKMAN

Jälleen tavattiin!



Helsingin IV sairaanhoitajakoulun apuhoitajakurssi 44:n tapaamiseen kurssikaverimme Tarja Väreeseen kotiin Pusulaaan saapui kymmenen kurssilaista. Mukava oli jälleen tavata kurssikaveriteita ja muistella menneitä sekä jutella siitä, mitä kukin on elämän varrella tehnyt työkseen ja vapaa-aikanaan. Useampi meistä on vaikuttanut Etelä-Suomessa mutta moni on tehnyt elämäntyönsä ympäri Suomea. Ennen kaikkea nautimme emäntämme tarjoamista antimista sekä aivan mahtavasta miljööstä! Tarja on miehensä kanssa kunnostanut vanhan Karisjärven kansakoulun eläkepäivien kodiksi. Saimme kuulla mitä kaikkea tämä vanha koulu on olemassa olonsa aikana kokenut ja miten sitä on hoidettu ja kunnostettu. Ei voinut kuin ihmetellä, miten paljon on siihen käytetty voimia ja aikaa. Päivä kului aivan liian nopeasti ja hyvin mielekkäästi. Sovittiin, että tavataan taas vuonna 2019 elokuussa. Silloin tulee 50 vuotta valmistumisestamme. Tule ja tuo kurssikaveri mukanasi!

HELENA KEISANEN (SARKKINEN)

Hyvinvointimessut Savonlinnassa



Savonlinnan seudun ao 505 osallistui Hyvinvointimessuille Savonlinnassa 23.–24. syyskuuta. Teemana oli hyvinvointi ja seniorit. Perjantaina messuille osallistui koululaisia, opiskelijoita ja lisäksi muuta yleisöä. Lauantai oli kohdennettu seniori-ikäisille. Esittelimme SuPerin toimintaa ja värväsimme jäseniksi lähihoitajaopiskelijoita. Meillä oli messukyselyä ”Tulevaisuuden hyvä hoito ja hoitopaikka vanhuksille” ja ”Mistä koostuu hyvä työpaikka?” Vastauksia sai kirjoittaa värikkäisiin puunlehtiin, joita olimme työstäneet etukäteen. Vastauksia tuli noin 200. Ne koskivat hoitajamitoituksia ja huolta hoitajien jaksamisesta ja sitä, miten pystytään järjestämään hyvää ja kunnioittavaa hoitoa erilaisissa hoitolaitoksissa. Toivottiin, että saisi olla kotona mahdollisimman pitkään avun turvin. Nuorten vastauksissa tuli esille, kuinka he arvostavat työtämme, mutta halusivat parempaa palkkaa ja henkilökuntaa pitäisi olla enemmän, jotta heitä hoitotyö kiinnostaisi. Vastaajat olivat sitä mieltä, että hyvän työpaikan perusta on hyvinvoiva työyhteisö, hyvä ilmapiiri sekä työtoverin kunnioittaminen ja arvostaminen. Tärkeänä nähtiin myös se, että saa tehdä työtä, mitä osaa ja mihiin on koulutettu. Ensi vuonna uudestaan uusin aihein!

LEENA PAAKKUNAINEN

50 vuotta valmistumisesta



Apuhoitajakurssi 35 valmistui syyskuun 26. päivänä vuonna 1966 Mikkelissä. Kokoonnuimme Mikkelin Jalkaväkimuseossa 30. syyskuuta 2016.

LAURA LEINIKKA

Kuulumiset

Lähetä joulukuun kuulumiset osoitteeseen: super-lehti@superliitto.fi marraskuun 14. päivään mennessä.

Kuvan koko vähintään 300 kt.

Toimituksella on oikeus muokata tekstiä ja kuvia sekä valita julkaisuajankohta.

Lähetä kuulumiset alkuvuoden lehtiin näin: lehti ilmestyy

1/2017	14.12. mennessä	5.1.
2/2017	12.1. mennessä	3.2.
3/2017	10.2. mennessä	3.3.
4/2017	13.3. mennessä	6.4.
5/2017	12.4. mennessä	5.5.

LÄHIHOITAJA KÄHÖNEN

Robotit voisivat hoitaa viidenneksen sairaanhoitajien ja lähihoitajien töistä jo kolmen vuoden kuluessa



RISTIKKORATKAISU 10/2016

A	L	E	T	K	I	S	S	A	T		
R	U	S	I	N	A	A	A	S	A		
T	E	T	E	I	K	I	N	E	N		
E	T	I	N	E	N	V	E	T	O		
K	A	N	A	T	S	A	L	T			
A	T	O	V	E	R	U	U	S	A	M	A
A	N	T	A	V	A	T	A	L	A	K	U
L	U	A	I	T	A	O	K	A	S	E	T
A	S	L	A	H	I	K	I	V	I	I	T
M	A	I	H	A	T	K	I	V	E	T	A
A	H	O	T	U	D	U	T	O	N	A	V
A	K	T	I	V	A	T	S	I	A	N	A
Ö	T	A	L	O	T	A	K	I	L	A	
S	I	L	A	S	L	I	R	O	A	S	K
E	S	I	N	E	A	M	O	K	N	O	I
L	E	V	I	I	S	I	L	A	J	I	K
A	S	E	T	I	N	S	A	V	O	E	N
I	T	R	A	A	M	E	R	A	P	N	E
N	I	I	T	Y	T	T	I	E	T	I	N

KOUVEMSTVN

Lokakuun ristikkokisan voitti
Pia Andström Turusta.
Lämpimät onnitelut!

PALOKÄRJEN SILMÄLASIT

H arvasta linnusta lienee uskomuksia yhtä paljon kuin Euroopan suurimmasta tikasta – palokärjestä. Siitä on ennustettu sadetta tai tulevan syksyn viljasatoa. Onnettomuudet ja katovuodet on surutta sysätty tikan syyksi, mutta myös parantavista vaikutuksista tarinoidaan. Sokea on saanut näkönsä hieromalla silmiään palokärjen munalla. Kotieläinten vaivat ovat parantuneet kuivatun tikan syöttämisellä viinan seas-
sa karjalle.

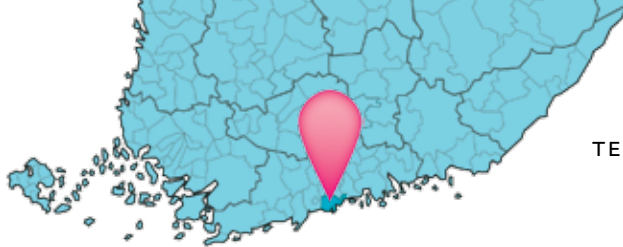
Variksen kokoinen musta palokärki on helppo tunnistaa. Lento on pitkäaaltoista ja epävakaan näköistä. Kuin märkää kinnasta heittäisi. Puun rungolle laskeuduttuaan lintu kajauttaa pari kertaa kantavan *PLjee*-huudon. Muita linnulle tunnusomaisia laulu- ja rummutusääniä kannattaa kuunnella netistä. Rungolla nojautavan palokärjen kaula vaikuttaa ohuelta ja sen pää on kuin takakenossa. Koiraan tunnistaa kirkkaanpunaisesta pääläestä, josta se lienee nimensäkin saanut. Nokan tyvestä takaraivolle ulottuva punainen lakki erottaa sen selvästi naaraasta, jolla on vain pieni punainen läikkä takaraivolla. Muuten linnut ovat samannäköisiä.

Palokärjelle kelpaavat asuinalueeksi lähes kaiken-tyyppiset metsät, kunhan niissä on jonkin verran vanhaa isoa puuta. Lintua tavataankin pohjoisinta Lappia lukuunottamatta koko maassa. Soikeanmuotoisen pesäkolonsa palokärki hakkaa mielellään korkealle ison haavan tai männyn runkoon. Puun juurelta voi löytää laajalta alalta suuria, jopa viiden sentin mittaisia lastuja. Yhdessä rakennettuun pesään naaras munii 3–6 valkeaa munaa. Kahden viikon haudonnan jälkeen emot ruokkivat poikasia pesään lähes kuukauden.

Mikäli ihmettelet kaarnaläjää paljaan puun juurella, kuusen kannossa olevia suppilomaisia onkaloi-
ta, tai myllättyjä muurahaispesiä, on tekijä todennäköisimmin juuri palokärki. Hevos- ja kekomuurahaiset ja niiden kotilot ja toukat ovat tikan pääravintoa.

Uskomattoman tehokkaan taltranokan lisäksi ihmetystä herättävät palokärjen silmät. Niissä näyttäisi olevan kaksi pupillia limittäin. On arveltu, että toinen pupilli toimisi lähilinssinä tarkkaa hakkuutyötä tehdessä. Selitys tuntuu varsin järkevältä. Oivallinen ja näppärä keksintö luonnolta. Itsekin haluaisin tuollaisen. ■





SUPERIN AMMATTIOSASTOJEN PUHEENJOHTAJAT ERI PUOLILTA MAATA KOMMENTOIVAT LEHDEN AIHEITA.

AMMATTIOSASTON PELASTAJA

Oletko suunnitellut tänä talveksi hoitoalan lisäkoulutusta? ▶ s. 4

En ole, mutta parhaillaan olen työnantajan kustantamassa kinestetiiikkakoulutuksessa. Sieltä saa uusia tuulia.

Mikä sotessa huolettaa eniten? ▶ s. 6

Vähän kaikki on epävarmaa. Mistään ei tunnu olevan varmaa tietoa, kun uutisia seuraa.

Käytätkö ranteessasi aktiivisuusmittaria? ▶ s. 12

En käytä. Olen nähnyt laitteita ja sellaista on esiteltykin, mutta en ole vielä hurahtanut.

Sopiiko yötyö sinulle? ▶ s. 16

Työni on kolmivuorotyötä, joten ajoittain teen myös yövuoroja. Yövuoron rakenne määrittyy hyvin paljon asiakas- ja potilasrakenteen mukaan ja siitä, missä työpisteessä olet töissä tai montako yöhoitajaa yksikössä on. Olen työskennellyt akuuteilla ja pitkäpuolella yövuoroissa. Hoitajia on ollut näissä vuorossa yksi, toisissa paikoissa kaksi. Koen mielekkäämmäksi paikat, joissa on kaksi yöhoitajaa. Silloin yksikkö ei ole niin haavoittuvainen, jos jotain akuuttia, kuten sairaskohtaus, sattuu tai on esimerkiksi norovirusepidemia.

Onko halaaminen osa hyvää hoitoa? ▶ s. 34

On se. Jos joku asiakas on huonolla tuulella tai mieli maassa, niin nopeasti hän siitä piristyy tai tulee ainakin hieman paremmalle mielelle.

Mistä aiheesta haluaisit kuulla luennon opintopäivillä? ▶ s. 40

Vaikka siitä, miten käsitellä aggres-

sioita potilasta tai asiakasta. Keinoja, miten puhumalla selviää ilman voimankäyttöä.

Voi olla, ettei Helsingin terveyskeskussairaaloiden ammattiosasto Hetesaa olisi enää olemassa ilman Johanna Hussoa. Hän aloitti 430-jäsenisen osastonsa puheenjohtajana vuoden alussa.

– Jos en olisi lähtenyt puheenjohtajaksi, voi olla että koko osaston toiminta olisi loppunut. Halukkaita tehtävään ei löytynyt. On tämä pesti työllistänyt eli aika haasteellista on ollut, vaikkei silti niin vaikeaa kuin luulin.

– Minulla on hyvä tuuri, kun tustajoukot ovat neuvomassa ja opastamassa. Ei ole tarvinnut yksin selvitä. Erityiskiitokset SuPerin Helsingin kaupungin paikallisjärjestön puheenjohtaja Hannele Hyvöselle, joka toimii tällä hetkellä mentorinani puheenjohtajana toimimisessa.

Ennen puheenjohtajuuttaan Husso oli osastonsa hallituksessa viisi vuotta. Hän toimii myös luottamusmiehenä. Työhistoriaa hänellä on monelta alalta: päiväkodista, kotihoidosta, sairaalan pitkäaikais- ja akuuttipuolilta ja nyt viimeksi vammaispuolelta.

Ammattiosaston jäsenet työskentelevät terveyskeskussairaloissa ja vanhusten palvelukeskuksissa. Työpaikkojen rakenne elää koko ajan.

– Muutoksia riittää. Osastoja lakkautetaan tai niiden profiileja muutetaan. Hoitajien työnkuva saattaa vaihtua uuden potilasaineiston myötä.

– Työtämme on myös rajattu, kun lääkehoito-oikeuksia on viety.

Hussoa huolettaa työntekijöiden jaksaminen säästöjen keskellä.

– Tiukassa taloudellisessa tilanteessa pitää vähemmällä henkilöstöresursseilla tuottaa enemmän. Huolestuttaa, pystytäänkö tällöin takaamaan laadukas hoito. Huomioidaanko henkilöstön jaksamista ollenkaan näissä säästöissä? ■



Lähes koko Hetesan hallitus meni uusiksi, mutta toiminta jatkuu, Johanna Husso kertoo.

JUKKA JÄRVELÄ

– Tiukassa taloudellisessa tilanteessa pitää vähemmällä henkilöstöresursseilla tuottaa enemmän. Huolestuttaa, pystytäänkö tällöin takaamaan laadukas hoito. Huomioidaanko henkilöstön jaksamista ollenkaan näissä säästöissä? ■

Tykkätkö tanssimisesta? ▶ s. 50

En. Ei ole mun juttu.

Mikä on suosikkilintusi? ▶ s. 74

Varis. Se on kekseliäs ja rohkea lintu. Kun olen koiran kanssa lenkillä, siellä ne linnut hyppivät perässä tai kerjäävät herkkuja. Niillä tuntuu olevan moninainen ajatusmaailma.

SUPERIN TOIMISTO

Ratamestarinkatu 12

00520 Helsinki

Puhelinvaihte 09 2727 910, telefax 09 2727 9120

- puheenjohtaja Silja Paavola p. 09 2727 9121
- puheenjohtajan sihteeri Sari Äikäs p. 09 2727 9122

YLEISHALLINTO

- toiminnanjohtaja Arja Niittyinen p. 09 2727 9123
- järjestöasiantuntija Paula Soivio p. 09 2727 9156
- järjestöasiantuntija Tiina Pendolin p. 09 2727 9297
- järjestöasiantuntija Lauri Kämäri p. 09 2727 9184
- järjestöasiantuntija Eero Lemola p. 09 2727 9153
- järjestöasiantuntija Anne Kisonen p. 09 2727 9189
- opiskelija-asiamies Tanja Oksanen p. 09 2727 9192
- opiskelija-asiamies Tico Svart p. 09 2727 9205
- koulutuskoordinaattori Marianne Ronkainen p. 09 2727 9124
- sihteeri Saira Uusikangas p. 09 2727 9198

VIESTINTÄ

- esimies toiminnanjohtaja Arja Niittyinen p. 09 2727 9123
- sihteeri Katriina Alfa p. 09 2727 9298

SUPER-LEHTI:

- päätoimittaja Leena Lindroos p. 09 2727 9174
- taittava toimittaja Jukka Järvelä p. 09 2727 9178
- toimittaja Elina Kujala p. 09 2727 9219
- toimittaja Minna Lyhty p. 09 2727 9176
- toimittaja Marjo Sajantola p. 09 2727 9173
- toimittaja Minna Seppä p. 09 2727 9193
- super-lehti@superliitto.fi

TIEDOTUS:

- tiedotuspäällikkö Sari Tirronen p. 09 2727 9162
- tiedottaja Sari Järvinen p. 09 2727 9138
- tiedottaja Hanna-Mari Kuivalainen p. 09 2727 9183
- visuaalinen suunnittelija Antti Oksanen p. 09 2727 9137
- mediakouluttaja Timo Väkimies p. 09 2727 9141
- superviestinta@superliitto.fi

KEHITTÄMISYKSIKÖ

- palveleva sähköposti: kera@superliitto.fi
- kehittämisjohtaja Jussi Salo p. 09 2727 9292
- ammattiasiainpäällikkö Kristina Lamberg p. 09 2727 9148
- sakkunnig/asiantuntija Sara Simberg p. 09 2727 9197
- asiantuntija Sari Erkkilä p. 09 2727 9152
- asiantuntija Leena Kaasinen p. 09 2727 9151
- asiantuntija Soili Nevala p. 09 2727 9157
- asiantuntija Elina Ottela p. 09 2727 9154
- asiantuntija Johanna Pérez p. 09 2727 9115
- asiantuntija Elina Kiuru p. 09 2727 9194
- sihteeri Raili Nurmi p. 09 2727 9172
- sihteeri Sirpa Lahtiluoma p. 09 2727 9182
- e-posttjänst på svenska: svkera@superliitto.fi

TIETOHALLINTA

- toiminnanjohtaja Arja Niittyinen p. 09 2727 9123
- it-päällikkö Sakari Hulkkonen p. 09 2727 9145
- järjestelmäasiantuntija Irja Nevala p. 09 2727 9158
- mikrotukihenkilö Mira Valtonen p. 09 2727 9206
- sihteeri Katriina Alfa p. 09 2727 9298
- atk-tuki: atk-tuki@superliitto.fi

SOPIMUSEDUNVALVONTA

- edu@superliitto.fi
- puhelinpalvelu 09 2727 9160 ma-pe klo 9-13
- edunvalvontajohtaja Anne Sainila-Vaarno p. 09 2727 9167
- työympäristöasiantuntija Eija Kemppainen p. 09 2727 9131
- sopimusasiantuntija/tutkija Riina Kurkinen p. 09 2727 9168
- sopimusasiantuntija Anne Villman p. 09 2727 9196
- sopimusasiantuntija Mirja Juusola p. 09 2727 9185
- sopimusasiantuntija Satu Kervinen p. 09 2727 9139
- edunvalvontasihteeri Sari Kaartoaho p. 09 2727 9179
- lakimies Anna-Reetta Friipyöli p. 09 2727 9204
- lakimies Karoliina Huuskonen p. 09 2727 9188
- lakimies Merja Hyvärinen p. 09 2727 9166
- lakimies Juho Kasanen p. 09 2727 9161
- lakimies Sanna Rantala p. 09 2727 9190
- lakimies Riitta Saarikoski p. 09 2727 9114
- koulutuskoordinaattori Tarja Sundqvist p. 09 2727 9164
- sihteeri Sirpa Lahtiluoma p. 09 2727 9182

YKSITYISSEKTORI:

- puhelinpalvelu 09 2727 9171 ma-pe klo 9-13
- neuvottelupäällikkö Pia Zaerens p. 09 2727 9163
- sopimusneuvottelija Jukka Parkkola p. 09 2727 9117
- sopimusasiantuntija Marketta Vuorinen p. 09 2727 9116
- lakimies Mari Leisti p. 09 2727 9133
- lakimies Sini Siikström p. 09 2727 9136
- järjestöasiantuntija Tiina Eteläaho p. 09 2727 9134
- järjestöasiantuntija Anne Meriläinen p. 09 2727 9113

TALOUS- JA HENKILÖSTÖHALLINTO

- talous- ja henkilöstöjohtaja Anne Panttila p. 09 2727 9127
- henkilöstösihteeri Heli Utter p. 09 2727 9130
- henkilöstösuunnittelija Kirsi Kauppinen p. 09 2727 9126
- kiinteistökoordinaattori Kaarina Laintila p. 09 2727 9118
- kirjanpitäjä Leena Luostarinen p. 09 2727 9128
- laskentasihteeri Liisa Pääkkönen 09 2727 9181
- taloussihteeri Mervi Härkönen p. 09 2727 9125
- taloussihteeri Maria Hietala p. 09 2727 9129
- toimistopalvelus sihteeri Tia Kahri-Tuononen p. 09 2727 9119
- toimistoapulainen Olli Hytönen p. 09 2727 910

JÄSENYYSASIAT

- puhelinpalvelu 09 2727 9140 ma-pe klo 9-13
- telefax 09 2727 9155
- palveleva sähköposti: jassenrekisteri@superliitto.fi
- postiosoite: PL 112 00521 Helsinki
- johtaja Anne Panttila p. 09 2727 9127
- jäsenyksikön päällikkö Sari Kainulainen p. 09 2727 9149
- jäsenihteerit Päivi Askolin, Rita Brand, Miia Heikkonen, Noora Mikkonen, Piia Partanen, Alisa Rosti, Katja Sirkiä, ja Paula Wirén

SUPER TYÖTTÖMYYSKASSA

- postiosoite: PL 117, 00521 Helsinki
- käyntiosoite: Kellosilta 3
- internet: www.supertk.fi -> nettikassa
- puhelinpalvelu: 09 2727 9377 ma-pe klo 9-13
- sähköpostit: tkpalvelu@supertk.fi
- telefax 09 278 6531
- johtaja Stefan Högnabba 09 2727 9310



SUPER MYÖS INTERNETISSÄ: WWW.SUPERLIITTO.FI

Sähköpostit: etunimi.sukunimi@superliitto.fi

Man får yrkeskunskap om bara handledarna har tid

ORDFÖRANDE SILJA PAAVOLA

Många kan tycka att det är irriterande när jag gång på gång skriver om yrkeskunskap och yrkesidentitet. Det här är ändå grunden för allt vårt arbete och berättigar att vi finns. Vår utbildning har god kvalitet och ett gott innehåll. Varför väsnas jag då så mycket om den?

I bakgrunden finns besparingen på 190 miljoner euro som den här regeringen skyfflade på oss. Av utbildningarna på andra stadiet finns det mest när-vårdarexamina, och därför drabbas vi mest av sparmålet. Besparingen kommer antagligen att innebära en minskning av teoritimmarna, och då kommer allt grönare studerande till inläringen i arbetet. Arbetsplatshandledaren får ett stort undervisningsansvar. Jag säger faktiskt undervisning, för det är vad det är och vad det blir i allt högre grad. Just därför måste vi senast nu se till att det blir tid över för handledning och undervisning. Nu är det ju normalt att om det finns en studerande på arbetsplatsen och en arbetstagare är frånvarande så tar man inte in en vikarie. Däremot ger man flera patienter, klienter eller annat extra jobb med förevärdning-

en att det finns en studerande på plats. Även om det här har blivit praxis måste vi nu sätta ett stopp för det.

Nu konstaterar ni nog att det är lättare sagt än gjort. Jag vet problemet, men nu om någonsin måste vi superiter dra åt samma håll. Den studerande har rätt att få undervisning och handledning. Hen har rätt att vara osäker och till och med göra misstag. Här ligger pudelns kärna: handledaren bär ansvar för de misstag en studerande gör, antingen den personliga handledaren eller en som utsetts för arbetsskiftet. Gå alltså inte med på att du inte får tillräckligt med tid för handledning och för att kontrollera att allt går rätt till och inget farligt eller tråkigt inträffar. En klar och tydlig ansvarsfördelning garanterar också den studerandes rättsskydd.

Vi behöver goda och kunniga när-vårdare för att kunna garantera ett patient- och klientskydd av hög kvalitet. Allt det här har långvariga följder också annars. Våra löner baserar sig på arbetets kravnivå. Så kommer det att vara också i framtiden. Om utbildningsnivån sjunker kan uppgifterna inte vara lika krävande, så förändringen påverkar lönen i hög grad. Det här har i sin tur betydelse för vilka som vill studera in-

om branschen. När vi respekterar vårt eget arbete vill vi också att en lika yrkeskunnig superiter med samma yrkesidentitet som vi fortsätter arbetet.

Vi ska trots allt hålla fanan högt, för det är tack vara vårt arbete som vi har en högklassig vård, omsorg och fostran från barnaår till silverhår. ■

Hälsningar,

Silja



**GÅ ALLTSÅ INTE MED PÅ ATT DU INTE FÅR
TILLRÄCKLIGT MED TID FÖR HANDLEDNING OCH
FÖR ATT KONTROLLERA ATT ALLT GÅR RÄTT TILL.**

Betona det positiva

När det i offentligheten talas om vårdbranschen är det alltid så dystert. Jag vill bara säga att det inte alltid är så! Jag har en härlig arbetsplats och går varje morgon med glädje till jobbet!

Så skrev Mats Laurila, en närvårdarstudent som utexamineras i december, i ett e-brev till SuperTidningen i september. Brevet är långt och utstrålar gott humör. Mats berättar öppet hur han kom att studera till närvårdare, hur han hittade sin egen inriktning, arbete – och hustru. När Mats också berättar att paret flyttade från Nyland till Vörå i Österbotten och lever sin dröm där, måste vi ju träffa honom.

Vi berättar också om en positiv pedagogik. Det är en modell där man koncentrerar sig på att stärka effekten av positiva känslor i fostran av barn och unga. Kaisa Vuorinen, som forskar i ämnet för sin doktorsavhandling, säger att de professionella vårdare som arbetar på daghem och i skolor bör hjälpa barnen att lägga märke till när de lyckas, både de själva och andra. Det lönar sig inte att använda tiden till att hjälpa upp svagheter utan hellre till att identifiera och uppmuntra styrkor. På så vis vågar barnen ta itu med nya utmaningar, känslomässigheten ökar och känslan av lycka som bär upp livet ökar.

I varje arbetsgemenskap görs det misstag, hur man än försöker undvika dem. När misstagen förnekas eller man tiger om dem vänder sig arbetsgemenskapen inåt och samspelet förslamas. I Kristiina Niemi-Kaijas forskning framhävs det att i en fungerande arbetsgemenskap lyfter man fram misstagen på bordet, man behandlar dem och med hjälp av dem kan man utveckla verksamheten. Det här kräver förtroende och öppenhet. Äldreservicen Uuraisten vanhuspalvelut har kvalificerat sig som ett bra exempel. Där är hierarkierna låga och samtalskulturen fungerar.

En god början på november med de här exemplen. ■

Silja Paavola:

Den verkliga dimensioneringen i äldrevården är 0,1

Regeringens plan på en vårdardimensionering på 0,4 innebär i själva verket en dimensionering på 0,1.

– Man borde i praktiken tala om en dimensionering som gäller dem som finns på plats, det ger den verkliga bilden, säger SuPers ordförande Silja Paavola.

– Med en personaldimensioneringen på 0,4 är den verkliga dimensioneringen 0,1 per pass.

I dimensioneringen räknas antalet vårdare under ett helt dygn i alla skift och också de vårdare som är lediga.

SuPer har krävt en skrivning om en god dimensionering i äldreomsorgslagen, där också klientens behov av vård beaktas. Enbart rekommendationer har inte räckt till och de kan lätt ändras om sparpressen blir svår. När man talar om medborgarnas grundläggande rättigheter och säkerhet bör de förankras stadigare än enbart i rekommendationer. Regeringen har som uppgift att med sina beslut trygga medborgarnas säkerhet och grundläggande rättigheter.

Den nuvarande minimidimensioneringen 0,5 är alltför låg, och med den kan vi inte garantera god vård. De äldre är i sämre skick i dygnetruntvården. Det finns också klienter i hemvården vars tillstånd egentligen kräver sluten vård.

En sänkning av dimensioneringen till nivån 0,4 innebär i praktiken att regeringen tillåter arbetsgivarna att försumma de äldre. Med så låg dimensionering kan vi inte uppfylla kraven på servicekvalitet i äldreomsorgslagen. Vi kan erbjuda mat och bäddplats, inget annat.

– Om regeringen vill gå in för principen att de äldre inte förtjänar annat kan vi glömma talet om en civiliserad stat, säger Paavola.

Att vara ensam under ett arbetsskift är en säkerhetsrisk både för klienten och för vårdaren. Arbetarskyddsbestämmelserna kan då inte följas. Ett väsentligt inslag i äldrevården är olika slags lyft, som ofta kräver ett arbetspar. När det finns för få vårdare ökar antalet risksituationer, och det finns inga möjligheter att förebygga eller klara av dem. ■

**MAN BORDE I PRAKTIKEN
TALA OM EN
DIMENSIONERING
SOM GÄLLER DEM SOM
FINNS PÅ PLATS.**



Super om vårdreformen:

Målen har tappats bort

TEXT MINNA SEPPÄ

SuPer anser att lagförslagspaketet om social- och hälsovårds- och landskapsreformen behöver timeout.

SuPer kritiserar i sitt utlåtande om lagförslagspaketet som gäller social- och hälsovårds- och landskapsreformen både reformen som process och dess innehåll.

– Man kan inte på goda grunder ta ställning till anordnandet av tjänster före november och innan lagförslagen om valfrihet blir klara.

– Behandlingen av förslaget till lag om anordnande av tjänster bör därför stoppas, påpekar SuPers ordförande Silja Paavola.

Enligt henne försvagar vårdreformen anställningsvillkoren för personalen inom social- och hälsovården om den går igenom i den föreslagna formen.

– När lagberedningen fortsätter är det viktigt att personalens deltagande i de arbetsgrupper som bereder reformen garanteras i lag.

NÄR MAN BOLAGISERAR FÖRSVINNER GENOMSKINLIGHETEN

Till vårdreformens mål hör att minska skillnaderna i hälsa och välmående bland befolkningen samt att garantera jämlik service i hela landet.

Enligt SuPer finns inget av de ursprungliga målen kvar utom penning-säcken.

– Man försöker inte ens trygga ett sömlöst samarbete mellan primärvården, socialvården och den specialiserade sjukvården, så inte minskas några hälsoskillnader här.

I lagförslaget åläggs landskapet en skyldighet att bolagisera social- och hälsovårdstjänsterna om tjänsterna omfattas av en bred valfrihet eller om det rå-

der konkurrens på marknaden. Förbundet anser att bolagiseringskyldigheten minskar antalet arbetstagare, försämrar deras ställning och gör det möjligt att kanalisera vårdmedel till vinster för aktieägarna.

– När man bolagiserar försvinner genomskinligheten i verksamheten. Vi ser inte längre vad man gör med våra pengar.

SuPers utvecklingsdirektör Jussi Salo kritiserar finansieringsriktlinjerna i lagförslagspaketet.

– Pengarna räcker till vårdtjänsterna i framtiden bara om en tillräcklig andel av den gemensamma potten riktas till förebyggande arbete, alltså socialvårdstjänster på en förmånlig kostnadsnivå. Lagförslaget uppmuntrar emellertid inte landskapen till det.

Vägningskoefficienten för hälsovården är 58 procent i modellen för landskapens finansiering. Landskapen är dessutom fria att använda pengarna som de vill, och det finns en oro för att pengarna inte kommer att räcka till exempelvis i äldreomsorgen.

– Modellen ger rum för deloptimering: varför skulle en kommun ge ett barn med symtom en personlig assistent när barnet kan slussas till psykiatrisk vård som bekostas av landskapet.

VÅRDTJÄNSTER TILL FEM SAMKOMMUNER

SuPer föreslår att fem stora samkommuner med beskattningsrätt ska stå som anordnare av vårdtjänster i stället för landskapen. Den här lösningen kan främja integrationen av primärvården, socialväsendet och den specialiserade sjukvården, bevara vårdkedjorna och leda till effektivare förebyggande arbete.

Ifall man går vidare med landskapsmodellen bör landskapens serviceinrättningar, som ingår i lagförslaget, utnyttjas så att så mycket av servicen som möjligt kvarstår på serviceinrättningens ansvar, vilket hindrar att servicekedjorna bryts.

Ifråga om den lag om anordnande av social- och hälsovården som ingår i lagförslagspaketet anser SuPer bland annat att landskapen ska avtala om arbetsfördelningen gällande vårdtjänster på ett juridiskt bindande sätt och att statens styrning av social- och hälsovårdstjänsterna ska stärkas. I fråga om förslaget till lag om införande kommenterar SuPer principerna för de personalflyttningar som vårdreformen leder till och understryker vikten av att trygga tilläggspensionsskyddet för de personer som övergår till servicebolag. ■

Den preliminära valfrihetsmodellen oklar

Silja Paavola anser att den preliminära valfrihetsmodell som offentliggjorts är oklar.

– Det egna teamet påminner om den danska familjeläkarmottagningen, där en läkare och en sjukskötare samarbetar med sakkunniga inom socialvården.

– Till styrkan hör inte närvårdare, trots att också de behövs på mottagningarna.

– I modellen har man inte heller fastställt vilken service som ges i hemmet med klientsedel. Den ska fastställas, likaså vem som har yrkesbehörighet att ge servicen.

Många steg fram till målet

TEXT MINNA SEPPÄ

För att den planerade utvidgningen av valfriheten ska tjäna sitt syfte behövs det ytterligare mycket: ett fungerande system för helhetsstyrning, finansieringsmodeller som dämpar kostnadsökningen och information för klienten att grunda sitt val på. Tillräckligt stora verksamhetsenheter gör en integration som tjänar klienten möjlig.

Professorn i hälsoekonomi Pekka Rissanen konstaterar att det i vårdreformen finns två centrala punkter ur en hälsoekonomisk synvinkel: den första har att göra med den serviceproducent som står i centrum i den preliminära valfrihetsmodellen.

– Det egna teamets kompetens får ändå inte vara för smal, säger Rissanen.

Han baserar sitt påstående på Tammerfors universitetets och THL:s projekt Valint 2014–2016, som gick ut på att skapa en handlingsmodell i primärvården som förenar valfriheten med en klientorienterad integration av tjänster på basnivå. Yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården svarade i enkäter inom projektet på vilka faktorer som främjar en integration som särskilt tjänar äldre och kroniskt sjuka.

– Den viktigaste faktorn ansågs vara tillräckligt stora enheter som möjliggör mångprofessionellt samarbete och där det utöver läkare och vårdare också arbetar sakkunniga inom mentalvårds-

missbrukarvårds- och socialarbete.

Enligt Rissanen måste man försäkra sig om ett tillräckligt kunskapskapital inom organisationerna också när det gäller de kriterier för ackreditering som serviceproducenterna ska uppfylla.

INNEHÅLLET I BASSERVICEN MÅSTE FASTSTÄLLAS

För att vårdreformen ska lyckas är det också avgörande på vilka grunder landskapet betalar ut ersättning till de producenter av vårdtjänster som verkar på dess område. Alternativen är en prestationsgrund, där man betalar producenten för de utförda åtgärderna, eller kapitation, där grunden för producenter-

Sote är framför allt en politisk process

Valfriheten är inte någon stor sak på andra håll i världen, och därför har man inte forskat så mycket i den, påpekar Ilmo Keskimäki, forskningsprofessor vid Institutet för hälsa och välfärd.

– I många hälso- och sjukvårdssystem på försäkringsbasis ingår valfriheten i strukturen: patienten kan välja serviceproducent själv eller en som försäkringsbolaget anvisar, säger Keskimäki.

Valfriheten har varit föremål för en politisk diskussion i Sverige. I Stockholm har man lagt märke till att privata hälsostationer söker sig till i genomsnitt förmögnare områden.

– De som förhåller sig kritiskt till valfriheten har tolkat det här så att valfriheten ökar obalansen i serviceutbudet. Svenska Konkurrensverket och Riksrevisionen, som motsvarar statens revisionsverk hos oss, är av olika åsikt om hur betydande fenomenet är, säger Keskimäki.

Det finns ännu inte något slutligt förslag till en modell för valfrihet i vårdreformen.

– Det är svårt att kombinera en mycket bred valfrihet med en stram budgetdisciplin. I den modell som en tjänstemannagrupp nyligen presenterade föreslås faktiskt en begränsning av de tidigare storstilade valfrihetsplanerna.

Keskimäki ser vårdreformens politisering som ett problem.

– Utvecklandet av servicesystemet motiveras inte med social- och hälsovårdspolitiska argument, utan med statens behov av att spara, flerproducentmodellen och landskapsre-

formen. Tidtabellen görs också på den politiska processens villkor. Det vore bättre om reformen genomfördes i samförstånd under flera regeringsperioder.

En minskning av hälsoskillnaderna hör till målen för vårdreformen. Hela befolkningens hälsotillstånd har utvecklats positivt i Finland, men skillnaderna i hälsa mellan olika befolkningsgrupper har ökat: i de lägre inkomstgrupperna har sjukdomsfrekvensen minskat mindre än i de högre inkomstgrupperna. En manlig donare dör i medeltal 7–8 år tidigare än en högre tjänsteman.

– Man kan sällan eliminera hälsoskillnader bara med hälsovårdstjänster, utan det behövs också samhällliga och hälsopolitiska medel. Med hälsovårdstjänster kan man emellertid lindra följderna av skillnaderna och förhindra en ökning. Därför måste alla oberoende av social ställning garanteras en möjlighet att utnyttja hälsovården i enlighet med sina behov.

– Obalansen i det finländska servicesystemet måste rättas till och resurser måste riktas till primärvården. Vi behöver mera helhetsstyrning.

Keskimäki tror inte att vårdreformen avhjälp situationen i första hand. Ett bra exempel är företagshälsovården, som åtminstone inte berörs i början av reformen.

– Företagshälsovården binder en ganska stor del av hälsovårdspersonalen till vården av en i medeltal friskare och bättre lottad befolkning, vilket inte är att utnyttja resurserna effektivt..

sättningen utgörs av den behandlade befolkningens mängd.

– I tjänstemannaberedningen har man utgått från en vägd kapitation, alltså så att producentersättningen också skulle påverkas av åldersstrukturen och sjukfrekvensen i den behandlade befolkningen samt det geografiska läget. Uppbyggnaden av en rättvis kapitationsmodell försvåras bland annat av att företagshälsovården i olika områden sköter om olika mängder av befolkningens sjukdomsbelastning.

Enligt Rissanen uppmanar kapitationen producenterna till förebyggande arbete. Å andra sidan lockar det till att slussa patienter som orsakar stora kostnader till den specialiserade sjukvården. Rissanen tycker att det är oroande att serviceproducenternas egenkontroll understryks i lagförslaget.

– För att kostnaderna ska kunna stävas måste det finnas klara och tydliga principer för vilka frågor som hör till basservicen och vilka till den specialise-

DEN PRELIMINÄRA VALFRIHETSMODELLEN

- De nya landskapen inleder sin verksamhet i början av 2019, och då börjar första fasen av utvidgandet av klientens valfrihet: tillgången till vård på basnivå förbättras så att klienten väljer serviceproducent, ett eget team, som erbjuder råd i fråga om social- och hälsovård samt mottagningstjänster. Klienten kan också välja serviceproducent av mun- och tandvård.
- Ifall mer sällsynta eller samordnade tjänster i bredare skala behövs görs bedömningen av servicebehovet på landskapets serviceinrättning. En servicesedel tas också i bruk för tjänster som regelbundet ges i hemmet.
- År 2021 ska det valfria serviceurvalet utvidgas. Då kan man inrätta social- och hälsovårdscentraler med ett brett urval tjänster.

rade sjukvården. Dessutom behöver vi samhällskontroll.

Valfriheten kan enligt Rissanen om den införs ogenomtänkt innebära att vi inte uppnår de besparingar på 3,3 miljarder som är målet.

– När man går in för att tygla kostnaderna ska man bland annat avstå från

åtgärder inom den specialiserade sjukvården som inte ger patienten någon nytta.

– Om serviceproduktiviteten förbättras räcker skattemedlen till för vad de är avsedda: att garantera samma rätt till behandling för alla oberoende av inkomstnivå. ■

Bråttom med att samla in kvalitetsinformation

För att patienten eller klienten ska kunna välja, måste hen ha information att basera sitt val på.

I Finland får man ganska lite information och i diskussioner om saken saknar man ofta de sjukdomsspecifika kvalitetsinformationsregister som finns i Sverige.

Forskningsprofessor Unto Häkkinen på THL säger att grannens system är bra, men dyrt: svenska staten betalar 20 miljoner euro per år till universiteten för registerföringen.

Unto Häkkinen känner till utmaningarna inom området, för han leder projektet Perfect på THL som producerar kvalitetsinformation. I projektet följer man upp effekterna och kostnadseffekterna av de tjänster som ingår i vårdkedjorna inom den specialiserade sjukvården, exempelvis när det gäller hjärt- och hjärninfarkt samt lårbensbrott.

Projektet samlar information bland annat om dödligheten bland patienterna, om huruvida de hamnar på nytt på sjukhus på grund av skadan, om hur snabbt de börjar klara sig hemma och om hur mycket resurser som används för vården och behandlingen av patienten.

– Perfect tjänar också primärvården, för indikatorerna förnyas allt efter att uppgifterna i vårdanmälningarna inom den öppna primärvården börjar omfatta alla hemtjänster: information börjar också samlas om hur de som fått specialiserad sjukvård klarar sig hemma efter sjukhusperioden. Rapporteringen av effekterna ska också bli snabbare.

När valfriheten utvidgas genom vårdreformen räcker inte informationen i Perfectprojektet till, för den gäller närmast brådskande vård, där valfriheten inte har betydelse. Häkkinen anser att det är viktigt att man politiskt prioriterar produktionen av referensinformation om vårdkvaliteten som riktar sig till allmänheten och ger det i uppdrag till experter.

– Man bör sätta igång meddetsamma: Kriterierna för insamlande av information ska fastställas och hur den kliniska informationen plockas fram ur patientdatasystemen ska avgöras.

–Särskilt när det gäller mer sällsynta sjukdomar måste informationen samlas under flera år. Dessutom ska patientsstrukturen standardiseras så att den blir jämförbar.

Som mätare av vårdkvaliteten begripliga för en lekman har man föreslagit kötider och uppgifter som beskriver serviceinnehållet. Häkkinen betonar snabbheten i hemgången från sjukhuset och hur patienten klarar sig hemma samt mer allmänt hur funktionsförmågan förbättras och upprätthålls, antalet komplikationer och infektioner, men också det hälsotillstånd som patienterna själva rapporterar.

– Man bör också samla in kvalitetsinformation om de patientgrupper som är viktigast inom primärvården, såsom diabetiker och minnessjuka. Serviceproducenternas förmedling av den information som krävs för att räkna ut kvalitetsmätarna bör också bestämmas i lag.

Det är på vårdarens ansvar att bedöma om en studerande är lämplig för branschen

TEXT MINNA LYHTY

Vem visslar av spelet när en studerande visar sig vara olämplig för branschen?

Vårdarna måste allt oftare bedöma en studerandes lämplighet. En misstanke om olämplighet kan ha väckts redan under teoristudierna, men den är inte ensam tillräcklig som grund för att avbryta studierna.

– Olämpligheten måste komma fram i praktiska uppgifter under inläringen i arbetet. Därför ska varje vårdare känna till den så kallade SORA-lagstiftningen med hjälp av vilken man kan ingripa i en studerandes studierätt, säger SuPers expert Sara Simberg.

Idag antas närvårdarstuderandena via en gemensam ansökan till utbildning, där man räknar ihop den sökandes poäng. Poäng ges för vitsorden i avgångsbetyget från grundskolan, för arbetsfarenhet och för vissa studier efter grundskolan. Man får också poäng om man har avslutat grundskolan samma år eller om man ännu inte har studieplats. Inträdes- och lämplighetstest kan ge extra poäng, men de får inte ha gallrande verkan. Många läroanstalter har helt och hållet frångått både inträdesproven till närvårdarutbildningen och lämplighetstesten.

Eftersom antagningen till närvårdarutbildningen ofta sker enbart på basis av pappren är det möjligt att människor som saknar förutsättningar att arbeta inom vården antas till utbildningen. Man kan vädja till SORA-lagstiftningen om en studerande upprepade gånger eller allvarligt äventyrar patienternas, de anställdas eller sin egen säkerhet.

En misstanke om olämplighet bör väckas hos en vårdare om en studerande försummar säkerhetsföreskrifterna,

SORA-LAGSTIFTNINGEN

- Lagstiftningen gäller bland annat indragning och återställande av studierätt, hinder för antagning av studerande, narkotikatest och disciplinära åtgärder.
- SORA-bestämmelserna är det enda sättet att ingripa i en studerandes olämplighet.
- SORA-bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 2012.

OM EN STUDERANDE INTE ÄVENTYRAR SÄKERHETEN, MEN PÅ ANNAT SÄTT VISAR SIG OLÄMPLIG FÖR ARBETET, SKA ARBETSPLATSLEDAREN GE DENNA ETT UNDERKÄNT VITSORD I INLÄRNINGEN I ARBETET.

uppträder osakligt, kommer berusad till arbetsplatsen, bryter mot datasekretessen eller utför sina uppgifter bristfälligt eller felaktigt, trots tillsägelser.

– Om en studerande inte äventyrar säkerheten, men på annat sätt visar sig

olämplig för arbetet, ska arbetsplatsledaren ge denna ett underkänt vitsord i inläringen i arbetet. Detta kan ges om den studerande inte kan uppvisa kunskaper enligt examensgrunderna på minst nöjaktig nivå, uppmanar Simberg.

GÖR SÅ HÄR NÄR DU TVIVLAR PÅ LÄMPLIGHETEN

– När en misstanke om olämplighet väcks ska arbetsplatsledaren tala med läraren om saken. Om läraren inte tror måste man kontakta lärarens chef, råder Sara Simberg.

Läroanstalten drar inte in studierätten omedelbart. Först funderar man om problemet kan lösas på annat sätt än genom att avbryta studierna. Kan studierna exempelvis fortsätta med hjälp av något slags stödåtgärder.

Om man inte kan lösa problemet ska man med den studerande diskutera möjligheten att ett annat studieområde kan erbjudas som intresserar denna. I bästa fall hittar den studerande ett annat lämpligare område och avslutar närvårdarstudierna frivilligt.

Om den studerande själv inte inser sin olämplighet, och inte vill byta område, är det enda alternativet att tillgripa SORA-lagstiftningen.

– Det är en tung process, men man måste gå in i den. Chefen bör ge arbetsplatsledaren sitt stöd när man upptäcker olämplighet. Det är också till fördel för arbetsgivaren att en skola utexaminerar människor som är lämpliga för branschen, påpekar Simberg. ■



Silja Paavola önskade de närvarande superiterna, medborgarna, riksdagsmännen och övriga påverkare välkomna.

Det viktiga budskapet fick brett understöd

ABSOLUT NEJ TILL 0,4

TEXT OCH FOTO JUKKA JÄRVELÄ

Vi förtjänar också ett värde, men det värdet är under inga omständigheter 0,4. Det här stod klart när SuPer ordnade en demonstration mot regeringens plan på en minimipersonal på 0,4 per patient. SuPers jippo kring antalet vårdare var dagens toppnyhet i Finland.

Demonstrationen Arvon mekin ansaitsemme (Även vi förtjänar ett värde) nedanför Riksdagshuset, den centralaste platsen i Helsingfors, samlade stora skaror på Medborgartorget den 6 oktober. På platsen fanns många av landets ledande beslutsfattare och opinionsbildare. Med några undantag när var alla av den åsikten att man inte med regeringens satsningar får minska minimigränsen för personaldimensioneringen i äldreården från 0,5 till 0,4.

Demonstrationen träffade tidens nerv. Från riksdagen hade det samma dag kommit ett budskap att dimensioneringen inte ska sänkas, delvis tack vare det arbete som SuPer och superiterna gjort för saken.

Konferencieren vid manifestationen, närvårdaren Hanna Jokinen, manade publiken till uppmuntrandande rop och skaran av auktoritativa påverkare i främsta raden nickade: är det längre mänskligt att skära ned av dem som inte kan driva sina egna intressen själva. Enligt de modigaste rösterna börjar vi röra oss i gränstrakten av en nationell skam i 0,4-dimensioneringen.

Silja Paavola hälsade alla välkomna och undrade om man är tvungen att ordna en spektakulär demonstration varje år för att beslutsfattarna ska komma ihåg vårdarna.

Veronica Rehn-Kivi (sfp) ifrågasatte regeringens förslag och värdegrund i dimensioneringsfrågan. Besparingarna måste tas på annat håll.

Aino-Kaisa Pekonen (vf) är själv närvårdare och har upplevt brådskan i arbetet: gröten kallnar, man hinner inte byta blöjor eller hjälpa upp från sängen. Vänsterförbundets hela riksdagsgrupp har lovat göra ett äldrevårdspass.

Arja Juvonen (sf), som har en bak-

grund som vårdare, medgav att hon är ett svart får i sitt regeringsparti eftersom hon motsätter sig en sänkt dimensionering.

Sari Essayah (kd) har personligen sett att de äldre behöver hjälpande händer och att det inte finns någon mån att minska på dem.

Outi-Alanko-Kahiluoto (gröna) sade att hennes parti gör allt för att regeringen ska dra tillbaka sitt 0,4-projekt.

Tuula Haatainen (sd) ansåg att 0,4 är rena omöjligheten och lovade att inte vila förrän den här siffran har raderats från planerna.

Samlingspartiets Sari Raassinas tal fick buanden till svar. Enligt henne kan ingen samhällssektor ställa sig utanför besparingarna. En minskad personal kan ersättas av gott ledarskap, arbetskultur och kvalitetskriterier.

Ordföranden för förbundet för äldre- och närståendeservice, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto, Vappu Taipale, konstaterade att det behövs en internationell konvention för att göra äldre människors röst hörd i samhället. ■

Glädje på universitetssjukhuset i Kuopio

225 får ordinarie anställning

TEXT MINNA LYHTY

SuPers intressebevakning utredde lagligheten i kedjorna av tidsbegränsade anställningar på KYS. Utredningen ledde till resultat. Flera långvarigt visstidsanställda blir nu ordinarie.

– Det höga antalet anställda med tidsbegränsade avtal på KYS har varit ett problem under flera år. Vi har gång på gång påpekat det här. Det är fint att så många arbetstagare äntligen blir ordinarie, gläder sig Kaija Rätty, SuPeranslutens huvudförtroendeman på KYS.

På KYS finns det för närvarande 3 300 ordinarie anställda vilkas frånvarolappas på av ca 1 000 visstidsanställda. Rätty berättar att fackförbunden tillsammans har arbetat för att få ner antalet visstids-

anställningar. Önskemålet har varit att de som innehåft tidsbegränsade anställningar i över tre år ska bli ordinarie.

– Närvårdare och primärskötare får ordinarie anställning inom den prehospitala akutsjukvården, intensivvården och andningsförslamningsenheterna. Å andra sidan är jag besviken över att nästan inga närvårdare eller primärskötare får ordinarie anställning inom avdelningsvården. Primärvården är en väsentlig del av vården i sin helhet och en stenfoto för läkemedelsbehandling och rehabilitering.

SuPers jurist Karoliina Huuskonen tror att beslutet om ordinarie anställningar fick skjuts av att SuPer väckte talan i tingsrätten. Talan gällde den fortgående kedjan av en SuPeranslutens vår-

dares anställningar utan sådan grundad anledning som anges i arbetsavtalslagen. Förbundet har som mål att få tidsbegränsade anställningar ändrade till tills vidare gällande om det ser ut att finnas grunder för saken.

– Vi lyckas ofta avtala om saken, men förstås inte alltid. Om det krävs går vi till domstol med tvisten.

Huuskonen är nöjd över beslutet att omvandla tidsbegränsade anställningar till ordinarie som fattades av styrelsen för Norra Savolax sjukvårdsdistrikt i oktober.

– Många slipper den osäkerhet i sina liv som pågått i flera år. När man inte vet något om den kommande försörjningen och om anställningen fortsätter påverkar det hela livet. ■

Din Superkalender för 2017 finns bifogad i det här numret.

Den behändiga, förnyade kalendern i fickformat är ekologisk och till 100 procent inhemsk. Kalendern innehåller fortfarande basfakta om ditt förbund, SuPer, i kompakt form. Dessutom finns det plats för egna anteckningar.

I kalenderdelen är viktiga dagar under 2017 utmärkta, såsom den nationella närvårdardagen 27 januari.

